

COMMERCIAL BANKING

B.A. (Economics, Banking, Computers)

Semester – II

Lesson Writers

D. SWAPNA,MBA., MHRM., M.Phil.,
Assistant Professor &
Vice – Principal
Mahatma Gandhi College,
Guntur

V. Sakunthala,M.Com.,
Lecturer,
Mahatma Gandhi College,
Guntur.

Editor

Prof. D. A. R. Subrahmanyam, M.Com., PGDBM., Ph.D.

Principal,

Mahatma Gandhi College,

Guntur – 522 006.

Director

Dr. NAGARAJU BATTU

MBA., MHRM., LLM., M.Sc. (Psy).,MA (Soc)., M.Ed., M.Phil., Ph.D

CENTRE FOR DISTANCE EDUCATION

ACHARAYA NAGARJUNA UNIVERSITY

NAGARJUNA NAGAR – 522 510

Ph: 0863-2293299, 2293214, ,Cell:9848477441

0863-2346259 (Study Material)

Website: www.anucde.info

e-mail:anucdedirector@gmail.com

B.A. (Economics, Banking, Computers)

First Edition:2022

No. of Copies :

(C) Acharya Nagarjuna University

This book is exclusively prepared for the use of students of B.A. (Economics, Banking, Computers), Centre for Distance Education, Acharya Nagarjuna University and this book is meant for limited circulation only.

Published by :

Dr. NAGARAJU BATTU,

*Director
Centre for Distance Education,
Acharya Nagarjuna University*

Printed at :

FOREWORD

Since its establishment in 1976, Acharya Nagarjuna University has been forging ahead in the path of progress and dynamism, offering a variety of courses and research contributions. I am extremely happy that by gaining a B++ (80-85) grade from the NAAC in the year 2003, the Acharya Nagarjuna University is offering educational opportunities at the UG, PG levels apart from research degrees to students from over 285 affiliated colleges spread over the three districts of Guntur, Krishna and Prakasam.

The University has also started the Centre for Distance Education with the aim to bring higher education within reach of all. The centre will be a great help to those who cannot join in colleges, those who cannot afford the exorbitant fees as regular students, and even housewives desirous of pursuing higher studies. With the goal of bringing education to the doorstep of all such people, Acharya Nagarjuna University has started offering B.A., and B.Com courses at the Degree level and M.A., M.Com., M.Sc., M.B.A., and L.L.M., courses at the PG level from the academic year 2003-2004 onwards.

To facilitate easier understanding by students studying through the distance mode, these self-instruction materials have been prepared by eminent and experienced teachers. The lessons have been drafted with great care and expertise in the stipulated time by these teachers. Constructive ideas and scholarly suggestions are welcome from students and teachers involved respectively. Such ideas will be incorporated for the greater efficacy of this distance mode of education. For clarification of doubts and feedback, weekly classes and contact classes will be arranged at the UG and PG levels respectively.

It is my aim that students getting higher education through the centre for Distance Education should improve their qualification, have better employment opportunities and in turn facilitate the country's progress. It is my fond desire that in the years to come, the Centre for Distance Education will go from strength to strength in the form of new courses and by catering to larger number of people. My congratulations to all the Directors, Academic Coordinators, Editors and Lesson- writers of the Centre who have helped in these endeavors.

Prof. P. Raja Sekhar

Vice-Chancellor
Acharya Nagarjuna University

విషయ సూచిక

	Page No
1. వాణిజ్య బ్యాంకులు (అర్ధం, పాత్ర, ప్రాముఖ్యత)	1.1 – 1.6
2. దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర (పాత్ర, ఛరిత్ర)	2.1 – 2.8
3. వాణిజ్య బ్యాంకులు మరియు వాటి యొక్క విధులు (విధులు, క్రెడిట్ సృష్టి)	3.1 – 3.8
4. డిస్కాంట్ బిల్లు ఆఫ్ ఎక్స్చేంజ్, మార్పిడి బిల్లులు మరియు వాణిజ్య రుణాలు (మర్పిడి బిల్లులు తగ్గించడం, వాణిజ్య రుణాలు రకాలు)	4.1 – 4.5
5. ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకుల, ప్రైవేట్ బ్యాంకులు నిర్మాణం మరియు విధులు & కార్యకలాపాలు	5.1 – 5.9
6. విదేశీ బ్యాంకులు నిర్మాణం మరియు విధులు & కార్యకలాపాలు	6.1 – 6.8
7. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క అనుబంధ సంస్థలు మరియు విధులు	7.1 – 7.9
8. భారతదేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ	8.1 – 8.11
9. బ్యాంకింగ్ సాంకేతికత మరియు యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్	9.1 – 9.6
10. హోమ్ బ్యాంకింగ్	10.1 – 10.2
11. ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్	11.1 – 11.9
12. వాణిజ్య బ్యాంకింగ్ లో వినియోగదారుల సేవ	12.1 – 12.5
13. బ్యాంకులలో ఖాతాదారులను నిలుపుకోవడం	13.1 – 13.6

BA (BANKING, ECONOMICS, COMPUTER SCIENCE)

II SEMESTER

COMMERCIAL BANKING

Model Question Paper

SECTION - A [4×5=20]

ఏవైనా ఐదు ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి

1. వాణిజ్య బ్యాంకులు అంటే ఏమిటి?
2. వాణిజ్య బ్యాంకుల ఉదాహరణలు రాయండి
3. వాణిజ్య బ్యాంకుల విధులు
4. మార్పిడి బిల్లులను ఏలా తగ్గిస్తారు
5. నాన్-బ్యాంకింగ్ అనుబంధ సంస్థలు
6. సాంకేతిక బ్యాంకింగ్ యొక్క ప్రాధాన్యత ఏమిటి?
7. హోమ్ బ్యాంకింగ్ గురించి వివరించండి?
8. వాణిజ్య బ్యాంకింగ్లో కస్టమర్ సేవలు ఏలా ఉంటాయి?

SECTION-B

కింది వాటికి సమాధానాలు రాయండి.

(5×10=50M)

9. వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర మరియు ప్రాముఖ్యత గురించి వివరించండి?

(OR)

10. ఆర్థికాభివృద్ధిలో మరియు గ్రామీణాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర.

11. డిపాజిట్లను స్వీకరించడంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల ప్రాథమిక విధులు ఏమిటి

(OR)

12. వివిధ రకాల వాణిజ్య బ్యాంకుల గురించి వివరించండి

13. భారతదేశంలోని ప్రైవేట్ బ్యాంకులు & ప్రభుత్వ బ్యాంకుల మధ్య ప్రధాన తేడాలు

(OR)

14. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క అనుబంధ సంస్థలు గురించి వివరించండి

15. సాంకేతిక బ్యాంకింగ్ యొక్క అవసరం మరియు ప్రాధాన్యతను వర్ణించండి?

(OR)

16. డెబిట్ కార్డు మరియు క్రెడిట్ కార్డుల వల్ల ఉపయోగాలను రాయండి?

17. వాణిజ్య బ్యాంకులలో కస్టమర్ సంబంధాల నిర్వహణ యొక్క లక్ష్యాలు వివరించండి?

(OR)

18. కస్టమర్ బేస్ మరియు కస్టమర్ నిలుపుదలని విస్తరించడానికి వ్యూహాలను గురించి వివరించండి?

BA (BANKING, ECONOMICS, COMPUTER SCIENCE)

II SEMESTER

COMMERCIAL BANKING

Model Question Paper

SECTION - A [4×5=20]

ఏవైనా ఐదు ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి

1. వాణిజ్య బ్యాంకుల ప్రాముఖ్యత
2. వాణిజ్య బ్యాంకుల విధులు
3. డిస్కాంట్ బిల్లు ఆఫ్ ఎక్స్‌చేంజ్ అంటే ఏమిటి
4. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా గురించి వివరించండి
5. ఇ-బ్యాంకింగ్ గురించి రాయండి
6. మొబైల్ బ్యాంకింగ్ ద్వారా పొందే సేవలు ఏమిటి?
7. SMS బ్యాంకింగ్ ఉపయోగాలను వివరించండి
8. వాణిజ్య బ్యాంకింగ్లో వినియోగదారు సంబంధాల నిర్వహణ గురించి వివరించండి

Section-B

కింది వాటికి సమాధానాలు రాయండి.

(5×10=50M)

9. దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర గురించి రాయండి

(OR)

10. భారతదేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల నిర్మాణం ఏమిటి

11. వివిధ రకాల వాణిజ్య బ్యాంకుల గురించి వివరించండి

(OR)

12. వాణిజ్య రుణాలు ఎన్ని రకాలు? అవి ఏవీ

13. విదేశీ బ్యాంకులు ఏమిటి వాటి యొక్క చరిత్రను వివరించండి?

(OR)

14. వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ ప్రయోజనాలు మరియు ప్రతికూలతలను వివరించండి?

15. కోర్ బ్యాంకింగ్ పరిష్కారాలు మరియు ప్రయోజనాల గురించి రాయండి

(OR)

16. ఇ-బ్యాంకింగ్ యొక్క ప్రాముఖ్యత ఏమిటి?

17. కస్టమర్ల ఫిర్యాదులను ఎలా పరిష్కరించాలి?

(OR)

18. వాణిజ్య బ్యాంకులలో కస్టమర్ సంబంధాల నిర్వహణ యొక్క లక్ష్యాలు వివరించండి?

పాఠం- 1

వాణిజ్య బ్యాంకులు (అర్థం, పాత్ర, ప్రాముఖ్యత)

పరిచయం

కమర్షియల్ బ్యాంక్ అంటే ఏమిటి?

వాణిజ్య బ్యాంకు అనే పదం డిపాజిట్లను అంగీకరించే, ఖాతా సేవలను తనిఖీ చేసే, వివిధ రుణాలను అందించే ఆర్థిక సంస్థను సూచిస్తుంది మరియు వ్యక్తులు మరియు చిన్న వ్యాపారాలకు డిపాజిట్ సర్టిఫికేట్లు (CDలు) మరియు సేవింగ్స్ ఖాతాల వంటి ప్రాథమిక ఆర్థిక ఉత్పత్తులను అందిస్తుంది. చాలా మంది ప్రజలు తమ బ్యాంకింగ్ చేసే చోట వాణిజ్య బ్యాంకు.

వాణిజ్య బ్యాంకులు తనఖాలు, వాహన రుణాలు, వ్యాపార రుణాలు మరియు వ్యక్తిగత రుణాలు వంటి రుణాలను అందించడం మరియు వాటి నుండి వడ్డీని పొందడం ద్వారా డబ్బు సంపాదిస్తాయి. కస్టమర్ డిపాజిట్లు ఈ రుణాలు చేయడానికి మూలధనాన్ని బ్యాంకులకు అందిస్తాయి.

వాణిజ్య బ్యాంకు అనేది వ్యక్తులకు సారూప్య ఆర్థిక ఉత్పత్తులను అందించే రిటైల్ బ్యాంక్కు విరుద్ధంగా, రుణాలను మంజూరు చేసే, డిపాజిట్లను ఆమోదించే మరియు వ్యాపారాలకు సేవింగ్స్ ఖాతాలు మరియు డిపాజిట్ సర్టిఫికేట్ల వంటి ప్రాథమిక ఆర్థిక ఉత్పత్తులను అందించే ఆర్థిక సంస్థ. వాణిజ్య బ్యాంకు ప్రధానంగా వినియోగదారులకు వివిధ రకాల రుణాలను అందించడం మరియు వడ్డీని వసూలు చేయడం ద్వారా డబ్బు సంపాదిస్తుంది.

వాణిజ్య బ్యాంకు

బ్యాంకు యొక్క నిధులు బ్యాంకు ఖాతాదారులు సేవింగ్ ఖాతాలు, తనిఖీ ఖాతాలు, మనీ మార్కెట్ ఖాతాలు మరియు డిపాజిట్ సర్టిఫికేట్ (CDలు) ద్వారా డిపాజిట్ చేసిన డబ్బు నుండి వస్తాయి. డిపాజిటర్లు బ్యాంకులో తమ డిపాజిట్లపై వడ్డీని పొందుతారు. అయితే, డిపాజిటర్లకు చెల్లించే వడ్డీ రుణగ్రహీతలకు వసూలు చేసే వడ్డీ రేటు కంటే తక్కువగా ఉంటుంది. వాణిజ్య బ్యాంకు అందించే కొన్ని రుణాలలో మోటారు వాహన రుణాలు, తనఖాలు, వ్యాపార రుణాలు మరియు వ్యక్తిగత రుణాలు ఉన్నాయి.

వాణిజ్య బ్యాంకులు వినియోగదారులకు మరియు డిపాజిట్ ఖాతాలు మరియు రుణాలతో సహా ప్రాథమిక బ్యాంకింగ్ సేవలతో చిన్న నుండి మధ్య-పరిమాణ వ్యాపారాలను అందిస్తాయి.

వాణిజ్య బ్యాంకులు వివిధ రకాల రుసుముల నుండి మరియు రుణాల నుండి వడ్డీ ఆదాయాన్ని సంపాదించడం ద్వారా డబ్బు సంపాదిస్తాయి.

వాణిజ్య బ్యాంకులు సాంప్రదాయకంగా భౌతిక స్థానాల్లో ఉన్నాయి, కానీ పెరుగుతున్న సంఖ్య ఇప్పుడు ప్రత్యేకంగా ఆన్‌లైన్‌లో పనిచేస్తోంది.

వాణిజ్య బ్యాంకులు ఆర్థిక వ్యవస్థకు ముఖ్యమైనవి ఎందుకంటే అవి మార్కెట్‌లో మూలధనం, క్రెడిట్ మరియు లిక్విడిటీని సృష్టిస్తాయి.

వాణిజ్య బ్యాంకులు ఎలా పని చేస్తాయి

వాణిజ్య బ్యాంకులు వ్యక్తిగత వినియోగదారులకు మరియు చిన్న నుండి మధ్య తరహా వ్యాపారాలకు సాధారణ ప్రజలకు ప్రాథమిక బ్యాంకింగ్ సేవలు మరియు ఉత్పత్తులను అందిస్తాయి. ఈ సేవల్లో తనిఖీ మరియు పొదుపు ఖాతాలు, రుణాలు మరియు తనఖాలు, CDలు వంటి ప్రాథమిక పెట్టుబడి సేవలు, అలాగే సేప్ డిపాజిట్ బాక్స్‌లు వంటి ఇతర సేవలు ఉన్నాయి.

సేవా ఛార్జీలు మరియు రుసుములతో బ్యాంకులు డబ్బు సంపాదిస్తాయి. ఖాతా రుసుములు (నెలవారీ నిర్వహణ ఛార్జీలు, కనీస బ్యాలెన్స్ రుసుములు, ఓవర్‌డ్రాఫ్ట్ రుసుములు, సరిపడని నిధులు (NSF) ఛార్జీలు), సేప్ డిపాజిట్ బాక్స్ ఫీజులు మరియు ఆలస్య రుసుము నుండి మొదలుకొని ఉత్పత్తుల ఆధారంగా ఈ రుసుములు మారుతూ ఉంటాయి. అనేక రుణ ఉత్పత్తులు వడ్డీ ఛార్జీలతో పాటు రుసుములను కూడా కలిగి ఉంటాయి.

బ్యాంకులు ఇతర ఖాతాదారులకు రుణాలు ఇవ్వడం ద్వారా వారు సంపాదించే వడ్డీ నుండి కూడా డబ్బు సంపాదిస్తాయి. వారు రుణంగా ఇచ్చే నిధులు కస్టమర్ డిపాజిట్ల నుండి వస్తాయి. అయితే, వారు అప్పుగా తీసుకున్న డబ్బుపై బ్యాంకు చెల్లించే వడ్డీ రేటు వారు అప్పుగా ఇచ్చే డబ్బుపై వసూలు చేసే రేటు కంటే

తక్కువగా ఉంటుంది. ఉదాహరణకు, ఒక బ్యాంక్ సేవింగ్స్ ఖాతా కస్టమర్లకు వార్షిక వడ్డీ రేటు 0.25% అందిస్తుంది, అయితే తనఖా ఖాతాదారులకు వార్షికంగా 4.75% వడ్డీని వసూలు చేస్తుంది.

వాణిజ్య బ్యాంకులు సాంప్రదాయకంగా వారి సాధారణ బ్యాంకింగ్ చేయడానికి టెల్లర్ విండో సేవలు మరియు ఆటోమేటెడ్ టెల్లర్ మెషీన్లను (ATMలు) ఉపయోగించడానికి కస్టమర్లు వచ్చే భవనాలలో ఉన్నాయి. ఇంటర్నెట్ సాంకేతికత పెరగడంతో, ఇప్పుడు చాలా బ్యాంకులు తమ కస్టమర్లు బదిలీలు, డిపాజిట్లు మరియు బిల్లు చెల్లింపులతో సహా వ్యక్తిగతంగా చేయగలిగే అనేక సేవలను ఆన్‌లైన్‌లో చేయడానికి అనుమతిస్తాయి.

వాణిజ్య బ్యాంకుల ప్రాముఖ్యత

వాణిజ్య బ్యాంకులు ఆర్థిక వ్యవస్థలో ముఖ్యమైన భాగం. వారు వినియోగదారులకు అవసరమైన సేవను అందించడమే కాకుండా, మార్కెట్‌లో మూలధనం మరియు లిక్విడిటీని సృష్టించడంలో కూడా సహాయపడతారు.

వారు తమ ఖాతాదారులు తమ ఖాతాల్లో జమ చేసిన నిధులను తీసుకొని ఇతరులకు రుణాలు ఇవ్వడం ద్వారా ద్రవ్యతను నిర్ధారిస్తారు. వాణిజ్య బ్యాంకులు క్రెడిట్ సృష్టిలో పాత్ర పోషిస్తాయి, ఇది ఉత్పత్తి, ఉపాధి మరియు వినియోగదారుల వ్యయం పెరుగుదలకు దారితీస్తుంది, తద్వారా ఆర్థిక వ్యవస్థను పెంచుతుంది.

అందుకని, వాణిజ్య బ్యాంకులు వారి దేశంలో లేదా ప్రాంతంలోని సెంట్రల్ బ్యాంక్ ద్వారా అధికంగా నియంత్రించబడతాయి. ఉదాహరణకు, సెంట్రల్ బ్యాంకులు వాణిజ్య బ్యాంకులపై రిజర్వ్ అవసరాలను విధిస్తాయి. దీని అర్థం బ్యాంకులు తమ వినియోగదారుల డిపాజిట్లలో కొంత శాతాన్ని కేంద్ర బ్యాంకు వద్ద ఉంచుకోవాల్సిన అవసరం ఉన్నట్లయితే, సాధారణ ప్రజల ద్వారా నిధులను విత్‌డ్రా చేసుకునేందుకు ఒక పరిపుష్టిగా ఉంటుంది.

ప్రత్యేక పరిగణనలు

ఫెడరల్ డిపాజిట్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్ (FDIC) ద్వారా బీమా చేయబడినందున, పొదుపు ఖాతాలు మరియు CDలు వంటి వాణిజ్య బ్యాంకు పెట్టుబడులను కస్టమర్లు ఆకర్షణీయంగా కనుగొంటారు మరియు డబ్బును సులభంగా విత్‌డ్రా చేసుకోవచ్చు. కస్టమర్లు డిమాండ్‌పై డబ్బును ఉపసంహరించుకునే అవకాశం ఉంది మరియు బ్యాలెన్స్‌లు పూర్తిగా \$250,000 వరకు బీమా చేయబడతాయి. అందువల్ల, ఈ డబ్బు కోసం బ్యాంకులు పెద్దగా చెల్లించాల్సిన అవసరం లేదు.

అనేక బ్యాంకులు ఖాతా నిల్వలను తనిఖీ చేయడంపై ఎటువంటి వడ్డీని చెల్లించవు (లేదా కనీసం చాలా తక్కువ చెల్లించాలి) మరియు US ట్రిజర్ బాండ్ (T-బాండ్) రేట్ల కంటే బాగా తక్కువగా ఉన్న పొదుపు ఖాతాలకు వడ్డీ రేట్లను అందిస్తాయి.

వినియోగదారుల రుణాలు ఉత్తర అమెరికా బ్యాంకు రుణాలలో ఎక్కువ భాగాన్ని కలిగి ఉంటాయి మరియు వీటిలో, నివాస తనఖాలు అత్యధిక వాటాను కలిగి ఉన్నాయి. ఆస్తులను కొనుగోలు చేయడానికి తనఖాలు ఉపయోగించబడతాయి మరియు గృహాలు తరచుగా రుణాన్ని తాకట్టు పెట్టే భద్రతగా ఉంటాయి. తనఖాలు సాధారణంగా 30 సంవత్సరాల తిరిగి చెల్లించే కాలాల కోసం వ్రాయబడతాయి మరియు వడ్డీ రేట్లు స్థిరంగా, సర్దుబాటు చేయబడవచ్చు లేదా వేరియబుల్ కావచ్చు. 2000లలో US హౌసింగ్ బబుల్ సమయంలో అనేక రకాల అన్యదేశ తనఖా ఉత్పత్తులు అందించబడినప్పటికీ, పిక్-ఎ-పేమెంట్ తనఖాలు మరియు ప్రతికూల రుణ విమోచన రుణాలతో సహా చాలా ప్రమాదకర ఉత్పత్తులు ఇప్పుడు చాలా తక్కువగా ఉన్నాయి.

ఆటోమొబైల్ లెండింగ్ అనేది అనేక బ్యాంకులకు సురక్షితమైన రుణాల యొక్క మరొక ముఖ్యమైన వర్గం. తనఖా రుణాలతో పోలిస్తే, ఆటో రుణాలు సాధారణంగా తక్కువ నిబంధనలు మరియు అధిక రేట్లు ఉంటాయి. ఆటోమొబైల్ తయారీదారులు మరియు డీలర్లచే నిర్వహించబడే క్యాప్టివ్ ఆటో ఫైనాన్సింగ్ కార్యకలాపాల వంటి ఇతర ఆర్థిక సంస్థల నుండి ఆటో రుణాలు ఇవ్వడంలో బ్యాంకులు విస్తృతమైన పోటీని ఎదుర్కొంటున్నాయి.

బ్యాంక్ క్రెడిట్ కార్డులు

క్రెడిట్ కార్డు మరొక ముఖ్యమైన రకమైన ఫైనాన్సింగ్ క్రెడిట్ కార్డు సారాంశంలో వ్యక్తిగత క్రెడిట్ లైన్లను ఏ సమయంలోనైనా డ్రా చేయవచ్చు ప్రైవేట్ కార్డ్ జారీ చేసేవారు వాటిని తెలుగులో వాణిజ్య బ్యాంకుల ద్వారా అందిస్తారు.

వీసా మరియు మాస్టర్కార్డ్ యాజమాన్య నెట్వర్క్లను అమలు చేస్తాయి, దీని ద్వారా లావాదేవీ తర్వాత దుకాణదారుడి బ్యాంక్ మరియు వ్యాపారి బ్యాంక్ మధ్య డబ్బు తరలించబడుతుంది. అన్ని బ్యాంకులు క్రెడిట్ కార్డ్ రుణాలు ఇవ్వడంలో పాల్గొనవు, ఎందుకంటే డిఫాల్ట్ రేట్లు సాంప్రదాయకంగా తనఖా రుణాలు లేదా ఇతర రకాల సురక్షిత రుణాల కంటే ఎక్కువగా ఉంటాయి.

క్రెడిట్ కార్డ్ రుణాలు బ్యాంకులకు లాభదాయకమైన రుసుములను అందజేస్తాయి -కార్డును అంగీకరించడం మరియు లావాదేవీలోకి ప్రవేశించడం కోసం వ్యాపారులకు విధించే ఇంటర్చేంజ్ ఫీజులు, ఆలస్య చెల్లింపు రుసుములు, కరెన్సీ మార్పిడి, ఓవర్-ది-లిమిట్ మరియు కార్డ్ వినియోగదారుకు ఇతర రుసుములు.

అలాగే క్రెడిట్ కార్డ్ వినియోగదారులు ఒక నెల నుండి మరో నెల వరకు తీసుకువెళ్లే బ్యాలెన్స్‌లపై పెరిగిన రేట్లు.

వాణిజ్య బ్యాంకుల ఉదాహరణలు

ప్రపంచంలోని అతిపెద్ద ఆర్థిక సంస్థలలో కొన్ని వాణిజ్య బ్యాంకులు లేదా వాణిజ్య బ్యాంకింగ్ కార్యకలాపాలను కలిగి ఉన్నాయి-వీటిలో చాలా వరకు యునైటెడ్ స్టేట్స్‌లో చూడవచ్చు. ఉదాహరణకు, చేజ్ బ్యాంక్ అనేది JP మోర్గాన్ చేజ్ యొక్క వాణిజ్య బ్యాంకింగ్ యూనిట్. న్యూయార్క్ నగరంలో ప్రధాన కార్యాలయం, చేజ్ బ్యాంక్ జూన్ 2021 నాటికి సుమారు \$3.2 ట్రిలియన్ ఆస్తులను నివేదించింది. 4 బ్యాంక్ ఆఫ్ అమెరికా యునైటెడ్ స్టేట్స్‌లో రెండవ-అతిపెద్ద బ్యాంక్, \$2.35 ట్రిలియన్లకు పైగా ఆస్తులు మరియు రిటైల్ క్లయింట్లు మరియు 66 మిలియన్ల కస్టమర్లతో సహా చిన్న మరియు మధ్య తరహా వ్యాపారాలు.

వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర మరియు ప్రాముఖ్యత:

వాణిజ్య బ్యాంకుల విధులు దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాటి ప్రాముఖ్యతను వివరిస్తాయి.

కింది మార్గాల్లో దేశం యొక్క ఆర్థిక వృద్ధిని వేగవంతం చేయడంలో బ్యాంకులు సహాయపడతాయి:

1. క్యాపిటల్ ఫార్మేషన్ రేటును వేగవంతం చేయడం :

వాణిజ్య బ్యాంకులు పొదుపు అలవాటును ప్రోత్సహిస్తాయి మరియు ప్రజల పొదుపును సమీకరించాయి. ఈ పొదుపులు ఫండ్స్ యొక్క అంతిమ వినియోగదారుల మధ్య సమర్థవంతంగా కేటాయించబడతాయి, అనగా ఉత్పాదక పెట్టుబడి కోసం పెట్టుబడిదారులు. కాబట్టి, ప్రజల పొదుపు మూలధన నిర్మాణానికి దారితీస్తుంది, ఇది ఆర్థిక అభివృద్ధికి ఆధారం.

2. ఫైనాన్స్ మరియు క్రెడిట్ కేటాయింపు:

వాణిజ్య బ్యాంకులు వాణిజ్యం మరియు పరిశ్రమలకు ఆర్థిక మరియు క్రెడిట్ యొక్క చాలా ముఖ్యమైన మూలం. వాణిజ్య బ్యాంకుల కార్యకలాపాలు దేశీయ వాణిజ్యం మరియు వాణిజ్యానికి మాత్రమే పరిమితం కాకుండా విదేశీ వాణిజ్యానికి కూడా విస్తరించాయి.

3. వ్యవస్థాపకతను అభివృద్ధి చేయడం:

బ్యాంకులు కొత్త మరియు ఇప్పటికే ఉన్న కంపెనీల షేర్లను పూచీకత్తు చేయడం ద్వారా వ్యవస్థాపకతను ప్రోత్సహిస్తాయి మరియు కొత్త వెంచర్లను ప్రోత్సహించడంలో లేదా ప్రమోషనల్ యాక్టివిటీలకు ఫైనాన్సింగ్

చేయడంలో సహాయాన్ని మంజూరు చేస్తాయి. బ్యాంకులు అనారోగ్య (నష్టం కలిగించే) పరిశ్రమలను ఆచరణీయ యూనిట్లుగా మార్చడానికి ఆర్థిక సహాయం చేస్తాయి.

4. సమతుల్య ప్రాంతీయ అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడం:

వెనుకబడిన ప్రాంతాల్లో శాఖలను ప్రారంభించడం ద్వారా వాణిజ్య బ్యాంకులు గ్రామీణ ప్రజలకు రుణ సౌకర్యాలను అందిస్తాయి. అభివృద్ధి చెందిన ప్రాంతాలలో సేకరించిన నిధులు దేశంలోని అభివృద్ధి చెందిన ప్రాంతాలలో పెట్టుబడుల కోసం ఉపయోగించబడతాయి. ఈ విధంగా, వారు మరింత సమతుల్య ప్రాంతీయ అభివృద్ధిని తీసుకువస్తారు.

5. వినియోగదారులకు సహాయం:

వాణిజ్య బ్యాంకులు వాహనాలు, టీవీ, రిఫ్రిజిరేటర్ మొదలైన మన్నికైన వినియోగ వస్తువుల కొనుగోలు కోసం ముందస్తు క్రెడిట్‌ను అందజేస్తాయి, ఇవి పరిమిత చెల్లింపు సామర్థ్యం కారణంగా కొంతమంది వినియోగదారులకు అందుబాటులో లేవు. ఈ విధంగా, అటువంటి వినియోగ వస్తువులకు డిమాండ్ సృష్టించడంలో బ్యాంకులు సహాయపడతాయి.

స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

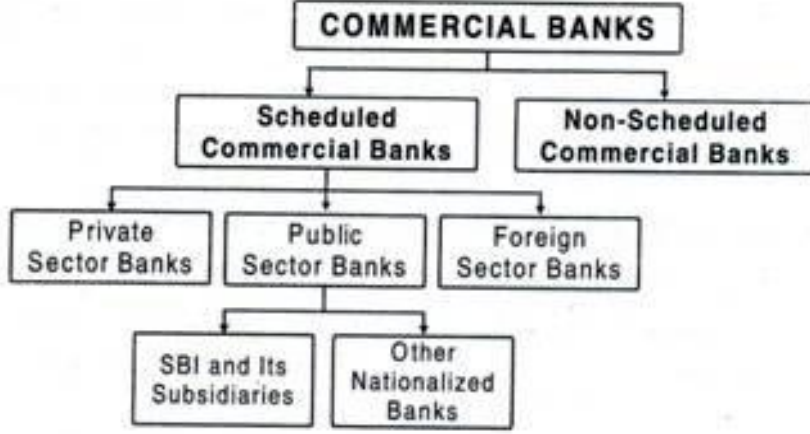
1. కమర్షియల్ బ్యాంక్ అంటే ఏమిటి?
2. వాణిజ్య బ్యాంకుల ప్రాముఖ్యత
3. వాణిజ్య బ్యాంకుల ఉదాహరణలు రాయండి
4. వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర మరియు ప్రాముఖ్యత

పాఠం- - 2

దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర (పాత్ర, ఛరిత్ర)

భారతదేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల నిర్మాణం :

వాణిజ్య బ్యాంకులను స్థూలంగా రెండు తలల క్రింద వర్గీకరించవచ్చు:

1. షెడ్యూల్డ్ బ్యాంకులు:

రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా చట్టం, 1934 రెండవ షెడ్యూల్లో చేర్చబడిన బ్యాంకులను షెడ్యూల్డ్ బ్యాంకులు సూచిస్తాయి.

భారతదేశంలో, షెడ్యూల్డ్ వాణిజ్య బ్యాంకులు మూడు రకాలు:

(i) ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకులు :

ఈ బ్యాంకులు ప్రభుత్వ ఆధీనంలో మరియు నియంత్రణలో ఉంటాయి. ఈ బ్యాంకుల ప్రధాన లక్ష్యం సమాజానికి సేవలు అందించడమే తప్ప లాభాలు ఆర్జించడం కాదు. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా, బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా, పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంక్, కెనడా బ్యాంక్ మరియు కార్పొరేషన్ బ్యాంక్ ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకులకు కొన్ని ఉదాహరణలు.

ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకులు రెండు రకాలు:

(a) SBI మరియు దాని అనుబంధ సంస్థలు;

(బి) ఇతర జాతీయం చేయబడిన బ్యాంకులు.

(ii) ప్రైవేట్ రంగ బ్యాంకులు:

ఈ బ్యాంకులు ప్రైవేట్ వ్యాపారవేత్తల యాజమాన్యంలో ఉన్నాయి మరియు నియంత్రించబడతాయి. వారి ప్రధాన లక్ష్యం లాభాలు ఆర్జించడం. ICICI బ్యాంక్, HDFC బ్యాంక్, IDBI బ్యాంక్ ప్రైవేట్ రంగ బ్యాంకులకు కొన్ని ఉదాహరణలు.

(iii) విదేశీ బ్యాంకులు :

ఈ బ్యాంకులు విదేశీ ప్రమోటర్ల యాజమాన్యం మరియు నియంత్రణలో ఉంటాయి. భారతదేశంలో ఆర్థిక సరళీకరణ ప్రక్రియ ప్రారంభమైన 1991 నుండి వారి సంఖ్య వేగంగా పెరిగింది. బ్యాంక్ ఆఫ్ అమెరికా, అమెరికన్ ఎక్స్‌ప్రెస్ బ్యాంక్, స్టాండర్డ్ చార్టర్డ్ బ్యాంక్ విదేశీ బ్యాంకులకు ఉదాహరణలు.

2. నాన్-షెడ్యూల్డ్ బ్యాంకులు:

నాన్-షెడ్యూల్డ్ బ్యాంకులు రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా చట్టం, 1934 యొక్క రెండవ షెడ్యూల్‌లో చేర్చబడని బ్యాంకులను సూచిస్తాయి.

ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర.

కమర్షియల్ బ్యాంక్ అనేది మనలో ప్రతి ఒక్కరికీ బాగా తెలిసిన విషయం. అయితే వివిధ బ్యాంకర్లు మరియు ఆర్థికవేత్తలు దీనిని భిన్నమైన రీతిలో నిర్వచించారు: కెంట్ ప్రకారం, ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర , "సామాన్య ప్రజల యొక్క తాత్కాలికంగా పనికిరాని డబ్బును అభివృద్ధి చేయడం కోసం ప్రధాన కార్యకలాపాలు నిర్వహించే సంస్థ. ఇతరులు ఖర్చు కోసం." బ్యాంకింగ్ కంపెనీల ఆర్డినెన్స్ 1962 ప్రకారం , "బ్యాంకింగ్ అంటే ప్రజల నుండి డిమాండులో తిరిగి చెల్లించే డబ్బును లేదా డిపాజిట్‌లను అప్పుగా ఇవ్వడం లేదా పెట్టుబడి పెట్టడం కోసం అంగీకరించడం మరియు చెక్కు, డ్రాఫ్ట్ ఆర్డర్ లేదా ఇతరత్రా విత్‌డ్రా చేసుకోవచ్చు."

పై నిర్వచనాల నుండి, బ్యాంకు అనేది డబ్బును డిపాజిట్ చేయడం, ఉపసంహరించుకోవడం మరియు రుణం తీసుకోవడం కోసం స్థాపించబడిన ఒక సంస్థ అని మేము నిర్ధారించాము. ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర. ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర గురించి వివిధ ఆర్థికవేత్తలు విభిన్న అభిప్రాయాలను కలిగి ఉన్నారు. "ఆర్థిక అభివృద్ధి ప్రక్రియలో వ్యవస్థాపకుడితో పాటు కీలకమైన ఏజెంట్‌గా పనిచేసే బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థ ఇది" అని ఘోషిటర్ చెప్పారు. "బ్యాంకింగ్ మరియు ఎకనామిక్ డెవలప్‌మెంట్"లో ప్రొఫెసర్ కామెరాన్ ప్రకారం, "బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థ ఆర్థిక వృద్ధి మరియు అభివృద్ధికి సానుకూల సహకారం అందించవచ్చు."

గ్రామీణాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర

గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో పనిచేసే బ్యాంకులు. మా బ్యాంకింగ్ రంగం మూడు రకాల బ్యాంకులను కలిగి ఉంది. రాష్ట్ర యాజమాన్యంలోని వాణిజ్య బ్యాంకులు (SOBలు), ప్రైవేట్ వాణిజ్య బ్యాంకులు మరియు విదేశీ ప్రైవేట్ వాణిజ్య బ్యాంకులు. వాటిలో, జాతీయం చేయబడిన వాణిజ్య బ్యాంకులు మరియు కొన్ని ఇతర ప్రైవేట్ బ్యాంకులు మరియు

ముఖ్యంగా కొన్ని ప్రత్యేక బ్యాంకులు గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో పనిచేస్తున్నాయి. విదేశీ ప్రైవేట్ బ్యాంకులు గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో తమ శాఖలను తెరవడానికి ఆసక్తి చూపడం లేదు.

గ్రామీణాభివృద్ధిలో బ్యాంకు పాత్ర - గ్రామీణాభివృద్ధిలో బ్యాంకు పాత్ర చాలా రెట్లు. గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థలో పొదుపు, మూలధన నిర్మాణం, పెట్టుబడి, ఉత్పత్తి ప్రక్రియల్లో బ్యాంకులు పనిచేస్తాయి.

- బ్యాంకులు వివిధ కార్యక్రమాల ద్వారా ప్రజలను పొదుపు కోసం ప్రేరేపిస్తాయి మరియు ప్రజల చెదరగొట్టబడిన పొదుపులను సేకరిస్తాయి. ఇంకా, బ్యాంకు గ్రామీణ ఆర్థిక వ్యవస్థలో పెట్టుబడి పెడుతుంది.
- గ్రామీణాభివృద్ధిలో కీలక పాత్ర పోషిస్తున్న జమ చేసిన డబ్బు నుండి గ్రామీణ చిన్న వ్యాపారులకు బ్యాంకులు రుణాలు అందజేస్తాయి. ప్రత్యేకించి, వివిధ బ్యాంకుల మైక్రో-క్రెడిట్ కార్యక్రమాలు గ్రామీణ భూమిలేని ప్రజలను బ్యాంకింగ్ చేయగలిగేలా చేశాయి మరియు వారికి వ్యాపారం మరియు ఇతర ఆర్థిక కార్యకలాపాలకు అవసరమైన మూలధనాన్ని అందించాయి.
- గ్రామీణ మూలధన నిర్మాణంలో బ్యాంకులు కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. వివిధ డిపాజిట్ పథకాల ద్వారా గ్రామీణ ప్రజల చెదరగొట్టబడిన పొదుపులను బ్యాంకులు సేకరిస్తాయి. అప్పుడు ఉత్పాదక మరియు ఏదైనా ఇతర స్వయం సమృద్ధిగల ఆర్థిక కార్యకలాపాలను ప్రారంభించడానికి వారికి రుణాలను పంపిణీ చేయండి.
- వాణిజ్య మరియు ప్రత్యేక బ్యాంకులు, ప్రత్యేకంగా రాష్ట్ర-యాజమాన్యం కలిగిన వాణిజ్య బ్యాంకులు (NCBలు) గ్రామీణ ప్రజలకు వ్యవసాయ రుణాలను పంపిణీ చేస్తాయి, దీని వలన వారు వారి సంస్థలు లేదా భూములలో పెట్టుబడి పెట్టగలుగుతారు. మన రైతుల్లో చాలా మంది పేదలు కావడంతో ఉత్పత్తిని పెంచేందుకు సరిపడా పెట్టుబడి పెట్టలేకపోతున్నారు. 80, సరైన నీటిపారుదల, ఫలదీకరణం మొదలైన వాటి ద్వారా వారి ఉత్పత్తిని పెంచుకోవడానికి బ్యాంకు రుణాలు సహాయపడతాయి.
- మన చిన్న మరియు కుటీర పరిశ్రమలను నిలబెట్టడంలో మరియు అభివృద్ధి చేయడంలో బ్యాంకులు కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. ఎందుకంటే మన చిన్న మరియు కుటీర పరిశ్రమలు చాలా వరకు తగినంత మూలధనం లేకపోవడంతో మూతపడుతున్నాయి.
- బ్యాంకులు మా నిరుద్యోగ యువతకు వ్యాపారాన్ని ప్రారంభించడానికి లేదా వ్యవసాయంలో పెట్టుబడి పెట్టడానికి శిక్షణ మరియు రుణాన్ని అందించగలవు. ఇటువంటి శిక్షణ మరియు ఆదాయాన్ని పెంచే ప్రాజెక్టులు మన యువతను స్వావలంబన కలిగిస్తాయి, సంక్లిష్టమైన నిరుద్యోగ సమస్యను తగ్గించగలవు మరియు మన గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో జీవన ప్రమాణాలను మెరుగుపరుస్తాయి.
- కొన్ని ప్రత్యేక కార్యక్రమాల కింద సంఘంలోని వెనుకబడిన వర్గాలను పేర్కొనడంలో బ్యాంకులు కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. వెనుకబడిన ప్రజలను ఆర్థికంగా స్వయం సమృద్ధిగా మార్చడం ద్వారా కూడా, బ్యాంకులు వారిని శక్తివంతం చేయడంలో మరియు తద్వారా సామాజిక అసమానతలను తగ్గించడంలో ముఖ్యమైన పాత్ర పోషిస్తాయి.

అటువంటి వైఫల్యానికి అనేక కారణాలు కారణమవుతాయి, వాటిలో కొన్ని ముఖ్యమైన కారణాలు క్రింద ఉన్నాయి

- బ్యాంక్ మేనేజ్‌మెంట్‌లో కొన్ని సమస్యలు ఉన్నాయి, ఇవి రుణ పంపిణీ ప్రక్రియతో పాటు సేకరణకు అంతరాయం కలిగిస్తాయి. అందువల్ల, రుణాలు, ముఖ్యంగా ప్రభుత్వ రుణాలు సరైన మార్గం మరియు పద్ధతిలో పంపిణీ చేయబడవు.
- మన ప్రజలు పొదుపు మరియు పెట్టుబడిపై దృష్టి సారించడం లేదు. పొదుపు మరియు పెట్టుబడి కోసం వారికి ప్రేరణ లేదు.
- పంపిణీ చేయబడిన డబ్బు/రుణాన్ని ప్రజలు సక్రమంగా వినియోగించుకోలేరు. బ్యాంకులు కూడా రుణాలను సక్రమంగా వినియోగించుకునేలా శిక్షణా కార్యక్రమాలను చేపట్టడం లేదు.
- రుణాల కోసం ప్రజలు తీవ్ర ఇబ్బందులు పడాల్సి వస్తోంది. అంతేకాకుండా రుణాలు తీసుకున్న వారు సకాలంలో తిరిగి రావడం లేదు.
- కొన్ని పరిమితులు ఉన్నప్పటికీ, మన దేశంలో గ్రామీణాభివృద్ధిలో బ్యాంకు పాత్ర ప్రశంసనీయం. స్పీడ్‌వే' మైక్రోక్రెడిట్ ప్రోగ్రామ్, ప్రాథమికంగా గ్రామీణ బ్యాంక్ ప్రవేశపెట్టింది , ఇది విస్తృతంగా మారింది మరియు 'గ్రామీణ పేదల శ్రేయస్సులో కీలక పాత్ర పోషించింది. అయితే మన ప్రభుత్వం, ప్రైవేట్ బ్యాంకు అధికారులు గ్రామాభివృద్ధికి మరిన్ని సమగ్ర కార్యక్రమాలు చేపట్టాలి. గ్రామీణాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర.

దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర

దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థలో వాణిజ్య బ్యాంకులు ఎల్లప్పుడూ ముఖ్యమైన స్థానాన్ని ఆక్రమించాయి. వారు పరిశ్రమ మరియు వాణిజ్య అభివృద్ధిలో నిర్ణయాత్మక పాత్ర పోషిస్తారు. వారు దేశ సంపదకు సంరక్షకులుగానే కాకుండా దేశ ఆర్థికాభివృద్ధికి అవసరమైన వనరులుగా కూడా వ్యవహరిస్తున్నారు.

దేశ ఆర్థికాభివృద్ధికి బ్యాంకులు చేసిన సహకారాన్ని మనం ఇప్పుడు చర్చిస్తాం.

దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర

1. రాజధాని నిర్మాణం

దేశ ఆర్థికాభివృద్ధికి అవసరమైన మూలధన నిర్మాణంలో బ్యాంకులు ముఖ్యమైన పాత్ర పోషిస్తాయి. వారు దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న తమ శాఖల నెట్‌వర్క్ ద్వారా విస్తృత ప్రాంతంలో చెల్లాచెదురుగా ఉన్న ప్రజల చిన్న పొదుపులను సమీకరించి, ఉత్పాదక ప్రయోజనాల కోసం అందుబాటులో ఉంచుతారు.

ఈ రోజుల్లో, బ్యాంకులు ప్రజలను ఆకర్షించడానికి చాలా ఆకర్షణీయమైన స్కీమ్లను అందజేస్తున్నాయి మరియు వారి డబ్బును వారితో ఆదా చేసుకోవచ్చు మరియు పొదుపులను వ్యవస్థీకృత మనీ మార్కెట్ కు సమీకరించాయి. బ్యాంకులు ఈ విధిని నిర్వహించనట్లయితే, పొదుపులు నిష్క్రయంగా ఉంటాయి లేదా ఆస్తులను సృష్టించేందుకు ఉపయోగించబడతాయి, ఇవి ప్లాన్ ప్రాధాన్యతల స్థాయిలో తక్కువగా ఉంటాయి.

2. క్రెడిట్ యొక్క సృష్టి

అభివృద్ధి ప్రాజెక్టులకు ఎక్కువ నిధులను అందించే ఉద్దేశ్యంతో బ్యాంకులు క్రెడిట్ ను సృష్టిస్తాయి. క్రెడిట్ సృష్టి ఉత్పత్తి, ఉపాధి, అమ్మకాలు మరియు ధరలను పెంచడానికి దారితీస్తుంది మరియు తద్వారా అవి వేగవంతమైన ఆర్థిక అభివృద్ధికి కారణమవుతాయి.

3. ఫండలను ఉత్పాదక పెట్టుబడికి మార్పడం

బ్యాంకులు తమ ద్వారా సమీకరించిన పొదుపులను ఉత్పాదక ప్రయోజనాల కోసం పెట్టుబడి పెడతాయి. రాజధాని నిర్మాణం అనేది వాణిజ్య బ్యాంకుల విధి మాత్రమే కాదు. దేశం యొక్క ఉత్పాదకతను పెంపొందించే ఉద్దేశ్యంతో ఆర్థిక వ్యవస్థలోని వివిధ రంగాలకు ఫూల్ చేసిన పొదుపులను పంపిణీ చేయాలి. అప్పుడే దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో కీలక పాత్ర పోషించిందని చెప్పవచ్చు.

వాణిజ్య బ్యాంకులు వాటి ద్వారా ఏర్పడిన మూలధనం ద్వారా దేశ ఆర్థికాభివృద్ధికి సాయపడతాయి. భారతదేశంలో, ఆర్ బిఐ నియంత్రణకు లోబడి వాణిజ్య బ్యాంకుల రుణాల మంజూరు ఆపరేషన్. కాబట్టి మన బ్యాంకులు తమకు నచ్చిన విధంగా రుణాలు ఇవ్వలేవు.

4. వనరుల పూర్తి వినియోగం

బ్యాంకుల ద్వారా సమీకరించబడిన పొదుపులు దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల అభివృద్ధి ప్రయోజనాల కోసం చాలా వరకు ఉపయోగించబడతాయి. ఇది వనరుల పూర్తి వినియోగాన్ని నిర్ధారిస్తుంది.

5. సరైన తరహా పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించడం

సరైన రకం వ్యక్తులకు రుణాన్ని అందించడం ద్వారా సరైన రకం పరిశ్రమల అభివృద్ధికి బ్యాంకులు సహాయపడతాయి. ఈ విధంగా, వారు దేశం యొక్క పారిశ్రామికీకరణకు మాత్రమే కాకుండా దేశ ఆర్థిక అభివృద్ధికి కూడా సహాయపడతారు. వారు ఉత్పత్తులకు బాగా డిమాండ్ ఉన్న తయారీదారులకు రుణాలు మరియు అడ్వాన్సులు మంజూరు చేస్తారు. తయారీదారులు కొత్త ఉత్పత్తి పద్ధతులను ప్రవేశపెట్టడం ద్వారా తమ ఉత్పత్తులను పెంచుతారు మరియు దేశ జాతీయ ఆదాయాన్ని పెంచడంలో సహాయం చేస్తారు.

6. బ్యాంక్ రేటు విధానం

బ్యాంకు రేట్లను మార్పడం ద్వారా దేశ ద్రవ్య సరఫరాలో మార్పులు చేయవచ్చని ఆర్థిక నిపుణులు అభిప్రాయపడుతున్నారు. మన దేశంలో, బ్యాంకులు ఆమోదించిన డిపాజిట్లకు చెల్లించే వడ్డీ రేటును మరియు వారు మంజూరు చేసిన రుణాలపై వారు విధించే వడ్డీ రేటును కూడా RBI నియంత్రిస్తుంది.

7. బ్యాంక్ మోసటైజ్ రుణం

వాణిజ్య బ్యాంకులు నిర్దిష్ట వ్యవధి తర్వాత తిరిగి చెల్లించాల్సిన రుణాన్ని నగదుగా మారుస్తాయి, ఇది వ్యాపార కార్యకలాపాలకు తక్షణమే ఉపయోగించబడుతుంది. తయారీదారులు మరియు హోల్సేల్ వ్యాపారులు క్రెడిట్ ప్రాతిపదికన వస్తువులను విక్రయించకుండా తమ అమ్మకాలను పెంచుకోలేరు. కానీ క్రెడిట్ అమ్మకాలు మూలధనాన్ని లాక్ చేయడానికి దారితీయవచ్చు. ఫలితంగా ఉత్పత్తి కూడా తగ్గిపోవచ్చు. బ్యాంకులు వినిమయ బిల్లులను తగ్గించడం ద్వారా రుణాలు ఇస్తున్నందున, వ్యాపార ఆందోళనలు ఎటువంటి అంతరాయం లేకుండా ఆర్థిక కార్యకలాపాలను నిర్వహించగలుగుతాయి.

8. ప్రభుత్వానికి పైనాన్స్

అభివృద్ధి చెందని దేశాల్లో పరిశ్రమల ప్రమోటర్గా ప్రభుత్వం వ్యవహరిస్తోంది, దాని కోసం ఆర్థిక అవసరం. ట్రిజరీ బిల్లులను కొనుగోలు చేయడం ద్వారా ప్రభుత్వ సెక్యూరిటీలు మరియు స్వల్పకాలిక పైనాన్స్లో తమ నిధులను పెట్టుబడి పెట్టడం ద్వారా బ్యాంకులు ప్రభుత్వానికి దీర్ఘకాలిక క్రెడిట్ను అందిస్తాయి.

9. యజమానులుగా బ్యాంకర్లు

పెద్ద బ్యాంకుల జాతీయీకరణ తర్వాత, బ్యాంకింగ్ పరిశ్రమ చాలా అభివృద్ధి చెందింది. దాదాపు అన్ని గ్రామాల్లో బ్యాంకు శాఖలు తెరవడం వల్ల కొత్త ఉపాధి అవకాశాల కల్పనకు దారితీస్తుంది. బ్యాంకులు కూడా తమ కార్యాలయంలోని వివిధ పోస్టులను ఆక్రమించే వ్యక్తులను మెరుగుపరుస్తున్నాయి.

10. బ్యాంకులు వ్యవస్థాపకులు

ఇటీవలి రోజుల్లో, ముఖ్యంగా భారతదేశం వంటి అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలలో వ్యవస్థాపకతను అభివృద్ధి చేసే పాత్రను బ్యాంకులు స్వీకరించాయి. వ్యవస్థాపకత అభివృద్ధి సంక్లిష్ట ప్రక్రియ. ఇది ప్రాజెక్ట్ ఆలోచనలను రూపొందించడం, స్థానిక పరిస్థితులకు తగిన నిర్దిష్ట ప్రాజెక్ట్ల గుర్తింపు, ఈ చక్కగా రూపొందించబడిన ప్రాజెక్ట్లను చేపట్టడానికి కొత్త వ్యవస్థాపకులను ప్రేరేపించడం మరియు సాంకేతిక మరియు నిర్వాహక మార్గదర్శకత్వం వంటి కొన్నెలింగ్ సేవలను అందించడం వంటివి కలిగి ఉంటుంది.

బ్యాంకులు విలువైన ప్రాజెక్ట్లకు 100% క్రెడిట్ను అందిస్తాయి, ఇది సాంకేతికంగా కూడా సాధ్యమయ్యేది మరియు ఆర్థికంగా లాభదాయకం. ఈ విధంగా వాణిజ్య బ్యాంకులు దేశంలో వ్యవస్థాపకత అభివృద్ధికి సహాయపడతాయి.

భారతదేశంలో ఆధునిక వాణిజ్య బ్యాంకింగ్ చరిత్ర

1806లో కలకత్తాలో మొదటి ప్రెసిడెన్సీ బ్యాంక్, బ్యాంక్ ఆఫ్ బెంగాల్ ఏర్పాటుతో భారతదేశంలో ఆధునిక వాణిజ్య బ్యాంకింగ్ ప్రారంభమైంది. 1840 మరియు 1843లో వరుసగా బొంబాయి మరియు మద్రాసులో మరో రెండు ప్రెసిడెన్సీ బ్యాంకులు స్థాపించబడ్డాయి. అవి ప్రెవేట్ వాటాదారుల బ్యాంకులు, అయితే ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ కూడా వాటిలో ప్రతి వాటా మూలధనానికి సహకారం అందించింది.

వాటా మూలధనంలో ఎక్కువ భాగం ఫ్రైవేట్ వాటాదారుల నుండి వచ్చింది, ఎక్కువగా యూరోపియన్లు. ఈ బ్యాంకులకు ప్రభుత్వ బ్యాంకింగ్ గుత్తాధిపత్యం ఇవ్వబడింది. 1823 తర్వాత, వారికి నోటు జారీ హక్కు కూడా ఇవ్వబడింది. అయితే ఈ హక్కును 1862లో ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకుంది. అవి 1921లో ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాలో విలీనం చేయబడ్డాయి, ఇది 1955లో స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాగా జాతీయం చేయబడింది.

భారతీయ జాయింట్-స్టాక్ బ్యాంకులు ప్రారంభమైనప్పటి నుండి ఇరవయ్యవ శతాబ్దం మధ్యకాలం వరకు అభివృద్ధి చెందిన చరిత్రను కలిగి ఉన్నాయి. బ్యాంకుల నిర్మాణం యొక్క వేగవంతమైన వృద్ధి యొక్క స్వల్ప కాలాలతో పాటు చాలా కాలం పాటు నెమ్మదిగా వృద్ధి చెందింది, తర్వాత బ్యాంకింగ్ సంక్షోభాలు పెద్ద సంఖ్యలో బ్యాంకుల వైఫల్యాన్ని చూశాయి. ఉదాహరణకు, 1913-36 కాలంలో, 480 బ్యాంకులు విఫలమయ్యాయి మరియు 1937-48 తక్కువ వ్యవధిలో మరో 620 బ్యాంకులు విఫలమయ్యాయి. ఆ విధంగా పునరావృతమయ్యే బ్యాంకు వైఫల్యాలు ఈ కాలంలో భారతదేశంలో బ్యాంకింగ్ వృద్ధికి ప్రధాన లక్షణం. ఇది భారతదేశానికి ప్రత్యేకమైనది కాదు, బ్యాంకింగ్ అభివృద్ధి ప్రారంభ దశలో చాలా ఇతర దేశాల అనుభవం కూడా ఉంది.

బ్యాంకు వైఫల్యాల బాధితులు, ఎక్కువ సమయం, చిన్న బ్యాంకులు, ఇవి అధిక ఆర్థిక కార్యకలాపాల కాలంలో పుట్టగొడుగుల్లా పుట్టుకొచ్చాయి మరియు ఆ తర్వాత వెంటనే చనిపోతాయి. ఈ ఆవర్తన వైఫల్యాలకు అనేక కారణాలు కారణమయ్యాయి.

వాటిలో ప్రధానమైనవి తగినంత చెల్లింపు మూలధనం మరియు నిల్వలు మరియు ఆస్తుల పేలవమైన లిక్విడిటీ, బ్యాంకింగ్తో ట్రేడింగ్ కలయిక, నిర్లక్ష్యంగా మరియు అనాలోచిత రుణాలు (డైరెక్టర్కు అనియంత్రిత రుణాలు మరియు వారికి ఆసక్తి ఉన్న ఆందోళనలు మరియు స్వల్పకాలిక డిపాజిట్ల దీర్ఘకాలిక రుణాలు.), ఊహాజనిత పెట్టుబడులు, అసమర్థమైన మరియు నిజాయితీ లేని నిర్వహణ, ఇతర బ్యాంకులను పర్యవేక్షించడానికి, మార్గనిర్దేశం చేయడానికి మరియు సహాయం చేయడానికి సెంట్రల్ బ్యాంక్ లేకపోవడం మరియు బ్యాంకింగ్ను నియంత్రించడానికి తగిన బ్యాంకింగ్ చట్టాలు. బ్యాంకుల కాలానుగుణ వైఫల్యాలు దేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకింగ్పై ప్రజల విశ్వాసాన్ని దెబ్బతీయడం ద్వారా దాని అభివృద్ధిని బాగా దెబ్బతీశాయి.

అయినప్పటికీ మొదటి ప్రపంచ యుద్ధానికి ముందు కాలంలో కొన్ని బ్యాంకుల స్థాపనను చూసింది, అవి నేటి పెద్ద బ్యాంకులుగా అభివృద్ధి చెందాయి. మేము ఇప్పటికే కలకత్తా, బొంబాయి మరియు మద్రాస్లోని మూడు ప్రెసిడెన్సీ బ్యాంకుల గురించి మాట్లాడుకున్నాము, అవి తర్వాత ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాలో విలీనం చేయబడ్డాయి.

అలహాబాద్ బ్యాంక్ మరియు పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంక్ వరుసగా 1865 మరియు 1894లో స్థాపించబడ్డాయి. స్వదేశీ ఉద్యమం యొక్క ఉద్దీపన కింద 1906 మరియు 1913 మధ్య స్థాపించబడిన కొన్ని ఇతర పెద్ద బ్యాంకులు బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా, సెంట్రల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా, బ్యాంక్ ఆఫ్ బరోడా, కెనరా బ్యాంక్, ఇండియన్ బ్యాంక్ మరియు బ్యాంక్ మైసూర్.

1921లో ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాలో మూడు ప్రెసిడెన్సీ బ్యాంకులను విలీనం చేయడం మరియు 1935లో రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాను దేశంలోని సెంట్రల్ బ్యాంక్ గా స్థాపించడం అనేది అంతర్ముఖ కాలంలో (1918-39) ప్రధాన బ్యాంకింగ్ సంఘటనలు. .

ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా స్థాపన, భారతదేశం అంతటా దాని శాఖల యొక్క పెద్ద నెట్వర్క్, బలమైన మూలధన స్థావరం మరియు సాంప్రదాయిక నిర్వహణ, వాణిజ్య బ్యాంకింగ్ సూత్రాల ప్రకారం, భారతదేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకింగ్ కు పొట్టితనాన్ని మరియు బలాన్ని ఇచ్చింది. RBI ఏర్పాటు భారతదేశం యొక్క బ్యాంకింగ్ నిర్మాణంలో పెద్ద ఖాళీని పూరించింది మరియు దేశంలో బ్యాంకింగ్ యొక్క ఆరోగ్యకరమైన వృద్ధికి అవసరమైన పరిస్థితులలో ఒకటిగా నిలిచింది.

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధం సమయంలో బ్యాంకింగ్ యొక్క పురోగతి మరియు దాని తక్షణ పరిణామాలు మళ్ళీ వేగంగా విస్తరించడం మరియు బ్యాంకుల భారీ-స్థాయి వైఫల్యం ద్వారా వర్గీకరించబడ్డాయి. 1947లో భారతదేశం స్వతంత్రం అయినప్పుడు, అది చాలా బలహీనమైన బ్యాంకింగ్ నిర్మాణాన్ని వారసత్వంగా పొందింది, అందులో 640 బ్యాంకులు మాత్రమే 96 షెడ్యూల్డ్ బ్యాంకులు మరియు మిగిలిన చిన్న నాన్-షెడ్యూల్డ్ బ్యాంకులు. బ్యాంకింగ్ సౌకర్యాలు మెట్రోపాలిటన్ కేంద్రాలు, నగరాలు మరియు ఓడరేవు పట్టణాలలో ఎక్కువగా కేంద్రీకృతమై ఉన్నాయి, మొత్తం అడ్వాన్స్ లలో చాలా ఎక్కువ భాగం వాణిజ్యానికి వెళుతుంది.

స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1. భారతదేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల నిర్మాణం ఏమిటి
2. ఆర్థికాభివృద్ధిలో మరియు గ్రామీణాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర.
3. దేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాణిజ్య బ్యాంకుల పాత్ర గురించి రాయండి

పాఠం- - 3

వాణిజ్య బ్యాంకులు మరియు వాటి యొక్క విధులు

(విధులు, క్రెడిట్ సృష్టి)

వాణిజ్య బ్యాంకుల విధులు:

ప్రాథమిక మరియు ద్వితీయ విధులు

కమర్షియల్ బ్యాంక్ అంటే ఏమిటి?

వాణిజ్య బ్యాంకు అనేది సాధారణ ప్రజల కోసం డబ్బు డిపాజిట్ మరియు ఉపసంహరణకు సంబంధించిన అన్ని కార్యకలాపాలను నిర్వహించే ఒక రకమైన ఆర్థిక సంస్థ, పెట్టుబడి కోసం రుణాలు అందించడం మరియు అలాంటి ఇతర కార్యకలాపాలు. ఈ బ్యాంకులు లాభాలను ఆర్జించే సంస్థలు మరియు లాభాలను సంపాదించడానికి మాత్రమే వ్యాపారం చేస్తాయి.

వాణిజ్య బ్యాంకు యొక్క రెండు ప్రాథమిక లక్షణాలు రుణాలు ఇవ్వడం మరియు రుణాలు తీసుకోవడం. బ్యాంకు డిపాజిట్లను స్వీకరిస్తుంది మరియు వడ్డీ (లాభం) సంపాదించడానికి వివిధ ప్రాజెక్టులకు డబ్బు ఇస్తుంది. డిపాజిటర్లకు బ్యాంక్ అందించే వడ్డీ రేటును రుణ రేటు అని పిలుస్తారు, అయితే బ్యాంక్ డబ్బు ఇచ్చే రేటును రుణ రేటు అంటారు.

కమర్షియల్ బ్యాంక్ యొక్క విధి:

వాణిజ్య బ్యాంకుల విధులు రెండు ప్రధాన విభాగాలుగా వర్గీకరించబడ్డాయి.

(ఎ) ప్రాథమిక విధులు

డిపాజిట్ ని అంగీకరిస్తుంది: బ్యాంకు పొదుపు, కరెంట్ మరియు ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్ల రూపంలో డిపాజిట్లను తీసుకుంటుంది. సంస్థ మరియు వ్యక్తుల నుండి సేకరించిన మిగులు నిల్వలు వాణిజ్య లావాదేవీల తాత్కాలిక అవసరాలకు ఇవ్వబడతాయి.

రుణం మరియు అడ్వాన్సులను అందిస్తుంది: ఈ బ్యాంక్ యొక్క మరొక కీలకమైన విధి వ్యాపారవేత్తలు మరియు వ్యాపారవేత్తలకు రుణాలు మరియు అడ్వాన్సులు అందించడం మరియు వడ్డీని వసూలు చేయడం. ప్రతి బ్యాంకుకు, ఇది లాభాలను ఆర్జించే ప్రాథమిక వనరు. ఈ ప్రక్రియలో, ఒక బ్యాంకు తక్కువ సంఖ్యలో డిపాజిట్లను రిజర్వ్ గా ఉంచుతుంది మరియు మిగిలిన మొత్తాన్ని రుణగ్రహీతలకు డిమాండ్ లోన్లు, ఓవర్ డ్రాఫ్ట్, క్యాష్ క్రెడిట్, పార్ట్-రన్ లోన్లు మరియు ఇలాంటి మరిన్ని బ్యాంకులకు అందిస్తుంది.

క్రెడిట్ నగదు: కస్టమర్ కు క్రెడిట్ లేదా లోన్ అందించినప్పుడు, వారికి లిక్విడ్ క్యాష్ అందించబడదు. ముందుగా ఖాతాదారునికి బ్యాంకు ఖాతా తెరిచి ఆ తర్వాత ఖాతాలోకి నగదు బదిలీ చేస్తారు. ఈ ప్రక్రియ బ్యాంకు డబ్బును సృష్టించడానికి అనుమతిస్తుంది.

(బి) ద్వితీయ విధులు

మార్పిడి బిల్లుల తగ్గింపు: ఇది భవిష్యత్తులో ఒక నిర్దిష్ట సమయంలో కొనుగోలు చేసిన వస్తువులపై చెల్లించాల్సిన డబ్బు మొత్తాన్ని అంగీకరించే వ్రాతపూర్వక ఒప్పందం. వాణిజ్య బ్యాంకు యొక్క డిస్కాంట్ పద్ధతి ద్వారా కోట్ చేసిన సమయానికి ముందే మొత్తాన్ని కూడా క్లియర్ చేయవచ్చు.

ఓవర్ డ్రాఫ్ట్ సదుపాయం: ఇచ్చిన పరిమితి వరకు ఓవర్ డ్రా చేయడానికి కరెంట్ ఖాతాను ఉంచడం ద్వారా కస్టమర్ కు ఇచ్చిన అడ్వాన్స్ ఇది.

సెక్యూరిటీల కొనుగోలు మరియు అమ్మకం: సెక్యూరిటీలను విక్రయించే మరియు కొనుగోలు చేసే సౌకర్యాన్ని బ్యాంక్ మీకు అందిస్తుంది.

లాకర్ సౌకర్యాలు: ఖాతాదారులకు వారి విలువైన వస్తువులు లేదా పత్రాలను సురక్షితంగా ఉంచడానికి బ్యాంక్ లాకర్ సౌకర్యాలను అందిస్తుంది. ఈ సేవ కోసం బ్యాంకులు కనీసం వార్షిక రుసుమును వసూలు చేస్తాయి.

క్రెడిట్ చెల్లించడం మరియు సేకరించడం: ఇది ప్రామిసరీ నోట్, చెక్కులు మరియు మార్పిడి బిల్లు వంటి విభిన్న సాధనాలను ఉపయోగిస్తుంది.

వాణిజ్య బ్యాంకుల రకాలు:

మూడు రకాల వాణిజ్య బ్యాంకులు ఉన్నాయి.

ప్రైవేట్ బ్యాంక్ :- ఇది ఒక రకమైన వాణిజ్య బ్యాంకులు, ఇక్కడ ప్రైవేట్ వ్యక్తులు మరియు వ్యాపారాలు వాటా మూలధనంలో మెజారిటీని కలిగి ఉంటాయి. అన్ని ప్రైవేట్ బ్యాంకులు పరిమిత బాధ్యత కలిగిన కంపెనీలుగా నమోదు చేయబడ్డాయి. హౌసింగ్ డెవలప్ మెంట్ ఫైనాన్స్ కార్పొరేషన్ (HDFC) బ్యాంక్, ఇండస్ట్రియల్ క్రెడిట్ అండ్ ఇన్వెస్ట్ మెంట్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా (ICICI) బ్యాంక్, యెస్ బ్యాంక్ మరియు ఇలాంటి మరిన్ని బ్యాంకులు వంటివి.

పబ్లిక్ బ్యాంక్:- ఇది జాతీయం చేయబడిన ఒక రకమైన బ్యాంకు, మరియు ప్రభుత్వం గణనీయమైన వాటాను కలిగి ఉంది. ఉదాహరణకు, బ్యాంక్ ఆఫ్ బరోడా, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా (SBI), దేనా బ్యాంక్, కార్పొరేషన్ బ్యాంక్ మరియు పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంక్.

విదేశీ బ్యాంకు:- ఈ బ్యాంకులు విదేశాలలో స్థాపించబడ్డాయి మరియు ఇతర దేశాలలో శాఖలను కలిగి ఉంటాయి. ఉదాహరణకు, అమెరికన్ ఎక్స్ ప్రెస్ బ్యాంక్, హాంకాంగ్ మరియు షాంఘై బ్యాంకింగ్ కార్పొరేషన్ (HSBC), స్టాండర్డ్ & చార్డ్స్ బ్యాంక్, సిటీ బ్యాంక్ మరియు ఇలాంటి మరిన్ని బ్యాంకులు.

వాణిజ్య బ్యాంకుల ఉదాహరణలు

భారతదేశంలోని కొన్ని వాణిజ్య బ్యాంకుల ఉదాహరణలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

1. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా (SBI)
2. హౌసింగ్ డెవలప్‌మెంట్ ఫైనాన్స్ కార్పొరేషన్ (HDFC) బ్యాంక్
3. ఇండస్ట్రియల్ క్రెడిట్ అండ్ ఇన్వెస్ట్‌మెంట్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా (ICICI) బ్యాంక్
4. దేనా బ్యాంక్
5. కార్పొరేషన్ బ్యాంక్

వాణిజ్య బ్యాంకుల ప్రాథమిక విధులు

వాణిజ్య బ్యాంకు యొక్క ప్రాథమిక విధులు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

1. డిపాజిట్లను అంగీకరించడం

వాణిజ్య బ్యాంకులు వ్యక్తులు, వ్యాపారాలు మరియు ఇతర సంస్థల నుండి డిపాజిట్లను ఈ రూపంలో అంగీకరిస్తాయి:

పొదుపు డిపాజిట్లు - ఆర్థిక వ్యవస్థలో పొదుపులను ప్రోత్సహించడానికి వాణిజ్య బ్యాంకు గృహాలు లేదా వ్యక్తుల నుండి చిన్న డిపాజిట్లను అంగీకరిస్తుంది.

టైమ్ డిపాజిట్లు - బ్యాంక్ నిర్ణీత కాలానికి డిపాజిట్లను అంగీకరిస్తుంది మరియు పొదుపు డిపాజిట్లతో పోలిస్తే అధిక వడ్డీ రేటును కలిగి ఉంటుంది.

ప్రస్తుత డిపాజిట్లు - ఈ ఖాతాలు ఎలాంటి వడ్డీని అందించవు. ఇంకా, చాలా కరెంట్ ఖాతాలు ముందుగా పేర్కొన్న పరిమితి వరకు ఓవర్‌డ్రాఫ్ట్‌లను అందిస్తాయి. అందువల్ల, ఖాతాలో తగినంత నిధుల లభ్యతకు లోబడి డిపాజిట్లకు వ్యతిరేకంగా అన్ని చెక్కులను చెల్లించే బాధ్యతను బ్యాంక్ చేపడుతుంది .

2. నిధుల రుణాలు

మరో ముఖ్యమైన కార్యకలాపం వినియోగదారులకు రుణాలు మరియు అడ్వాన్సులు, నగదు క్రెడిట్, ఓవర్‌డ్రాఫ్ట్ మరియు బిల్లుల తగ్గింపు మొదలైన వాటి రూపంలో రుణాలు ఇవ్వడం.

రుణాలు అనేది బ్యాంకు తన ఖాతాదారులకు నిర్దిష్ట సమయం వరకు భద్రతతో లేదా లేకుండా మరియు అంగీకరించిన వడ్డీ రేటుతో అందించే అడ్వాన్సులు. ఇంకా, అతను తన అవసరాలకు అనుగుణంగా విత్‌డ్రా చేసుకునే ఖాతాదారుల ఖాతాలో రుణ మొత్తాన్ని బ్యాంకు జమ చేస్తుంది.

నగదు క్రెడిట్ సదుపాయం కింద, బ్యాంకు తన కస్టమర్లకు వస్తువుల భద్రతకు వ్యతిరేకంగా కొంత పరిమితి వరకు నగదును తీసుకునే సౌకర్యాన్ని అందిస్తుంది. ఇంకా, ఓవర్‌డ్రాఫ్ట్ అనేది కస్టమర్లకు అందించే ఏర్పాటు, ఇందులో ఎటువంటి భద్రత లేకుండా కరెంట్ ఖాతా నుండి ఓవర్‌డ్రా చేయడానికి తాత్కాలిక సౌకర్యం అందించబడుతుంది.

పరిమితి ముందే నిర్దేశించబడింది. అదనంగా, బ్యాంకులు కూడా డిస్కాంట్ మరియు కొనుగోలు బిల్లులు. ఈ రెండు సందర్భాల్లోనూ, డిస్కాంట్లు మరియు కమీషన్లను తీసివేసిన తర్వాత బ్యాంక్ కస్టమర్ ఖాతాలో బిల్లు మొత్తాన్ని

జమ చేస్తుంది. తదనంతరం, వాయిద్యం యొక్క మెచ్యూరిటీపై రుణగ్రహీతల నుండి ఈ మొత్తం రికవరీ చేయబడుతుంది.

వాణిజ్య బ్యాంకుల ద్వితీయ విధులు

వాణిజ్య బ్యాంకు యొక్క ద్వితీయ విధులు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

ఏజెంట్ గా బ్యాంక్

బ్యాంక్ తన కస్టమర్లకు వివిధ సేవల కోసం ఏజెంట్ గా వ్యవహరిస్తుంది:

- బిల్లులు, డ్రాఫ్ట్, చెక్కులు మొదలైనవాటిని సేకరించడం.
- బీమా ప్రీమియం, అడ్వె, రుణ వాయిదాలు మొదలైనవి చెల్లించడం.
- స్టాక్ ఎక్స్చేంజ్ లో సెక్యూరిటీలను కొనుగోలు చేయడం లేదా రీడిమ్ చేయడం మొదలైన వాటి కోసం కస్టమర్ యొక్క ప్రతినిధిగా పని చేయడం.
- కస్టమర్ యొక్క ఎస్టేట్ యొక్క కార్యనిర్వాహకుడు, నిర్వాహకుడు లేదా ధర్మకర్తగా వ్యవహరించడం
- అలాగే, ఆదాయపు పన్ను రిటర్నలను సిద్ధం చేయడం, పన్ను వాపసులను క్లెయిమ్ చేయడం మొదలైనవి.

సాధారణ యుటిలిటీ సేవలు

వాణిజ్య బ్యాంకులు అందించే అనేక సాధారణ యుటిలిటీ సేవలు ఉన్నాయి:

- ట్రావెలర్ చెక్కులను జారీ చేయడం
- విలువైన వస్తువులను సురక్షితంగా ఉంచడానికి లాకర్ సౌకర్యాలను అందిస్తోంది
- అలాగే, డెబిట్ కార్డ్లు మరియు క్రెడిట్ కార్డ్లను జారీ చేయడం మొదలైనవి.

డిపాజిట్లను స్వీకరించడంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల ప్రాథమిక విధులు

దేశ ఆర్థిక కార్యకలాపాల్లో వాణిజ్య బ్యాంకులు ముఖ్యమైన పాత్ర పోషిస్తాయి. అవి ఆధునిక సమాజంలో దాదాపు ఒక అనివార్యమైన అంశం మరియు డబ్బు మార్కెట్ యొక్క ప్రధాన భాగాన్ని ఏర్పరుస్తాయి. ఆధునిక బ్యాంకింగ్

కార్యకలాపాలు దాదాపు అన్ని ఆర్థిక కార్యకలాపాలను తాకుతున్నాయి. వ్యవసాయం, పరిశ్రమలు, వ్యాపారం, వాణిజ్యం, దిగుమతి, ఎగుమతి మొదలైన ఆర్థిక వ్యవస్థలోని అన్ని విభాగాలతో అవి విడదీయరాని విధంగా అనుసంధానించబడి ఉన్నాయి.

PRIMARY FUNCTIONS OF COMMERCIAL BANKS

◆ **Accepting Deposits**

◆ **Lending Money**

వాణిజ్య బ్యాంకు యొక్క ప్రాథమిక విధులను క్రింది విధంగా రెండుగా వర్గీకరించవచ్చు:

- డిపాజిట్లను అంగీకరించడం, మరియు
- మనీ లెండింగ్.

ఈ కథనంలో, డిపాజిట్లను స్వీకరించడంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల విధులను మనం చూస్తాము.

డిపాజిట్లను స్వీకరించడంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల ప్రాథమిక విధులు

డిపాజిట్లను స్వీకరించడం అనేది వాణిజ్య బ్యాంకు యొక్క అతి ముఖ్యమైన విధి. వివిధ రకాల డిపాజిట్లను స్వీకరించడం ద్వారా బ్యాంకు ప్రజల నుండి డబ్బును తీసుకుంటుంది. అవి డిమాండ్‌పై తిరిగి చెల్లించబడతాయి. సాధారణంగా బ్యాంకులు కింది రకాల డిపాజిట్లను అంగీకరిస్తాయి:

- ప్రస్తుత డిపాజిట్లు.
- సేవింగ్స్ డిపాజిట్లు.
- ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్లు.
- రికరింగ్ డిపాజిట్లు.

1. ప్రస్తుత డిపాజిట్లు

కరెంట్ డిపాజిట్లను కరెంట్ ఖాతాలు అని కూడా అంటారు. వ్యాపారులు సాధారణంగా తమ బ్యాంకింగ్ లావాదేవీలను మరింత సౌకర్యవంతంగా నిర్వహించడానికి కరెంట్ ఖాతాను నిర్వహిస్తారు. ఖాతాదారుడు ఎప్పటికప్పుడు బ్యాంక్ సూచించిన ప్రారంభ డిపాజిట్ చేయడం ద్వారా బ్యాంకులో కరెంట్ ఖాతాను తెరవవచ్చు.

బ్యాంకర్‌కు ఎలాంటి ముందస్తు నోటీసు లేకుండానే చెక్కులను జారీ చేయడం ద్వారా ఖాతాదారులు ఎంత మొత్తాన్ని బ్యాంకుకు పంపవచ్చు మరియు ఏ పరిమాణంలోనైనా మొత్తాన్ని విత్‌డ్రా చేసుకోవచ్చు. ఖాతాని ఓవర్ డ్రా చేసే ఏర్పాటు ఉంటే తప్ప, ఖాతాదారుడు తన ఖాతా క్రెడిట్‌కి చెల్లించిన దానికంటే ఎక్కువ విత్‌డ్రా చేసుకోవడానికి అనుమతించబడదు. సాధారణంగా కరెంట్ ఖాతాపై వడ్డీని అనుమతించరు.

కరెంట్ ఖాతాలు ఉన్న ఖాతాదారులపై బ్యాంకు కొంత మొత్తాన్ని వసూలు చేస్తుంది. ఈ డిపాజిట్లు డిమాండ్‌పై తిరిగి చెల్లించబడతాయి. అందుకే వీటిని డిమాండ్ డిపాజిట్లు అని కూడా అంటారు. అయితే, డిపాజిట్‌దారు ఒకే సమయంలో డబ్బును ఉపసంహరించుకోనందున, బ్యాంకు లాభదాయక ప్రయోజనాల కోసం కరెంట్ ఖాతాలలోని డబ్బులో ఎక్కువ భాగాన్ని ఉపయోగించవచ్చు.

2. సేవింగ్స్ డిపాజిట్లు:

జీతం, మధ్య మరియు తక్కువ-ఆదాయ సమూహం యొక్క పొదుపులను సమీకరించడానికి వాణిజ్య బ్యాంకులచే సేవింగ్స్ డిపాజిట్ ఖాతాలు నిర్వహించబడతాయి. వారు ప్రతి నెల స్థిర ఆదాయాన్ని సంపాదించే వ్యక్తుల మధ్య పొదుపును ప్రోత్సహిస్తారు. వ్యక్తులు మరియు లాభాపేక్ష లేని సంస్థలు మాత్రమే ఈ రకమైన ఖాతాలను తెరవగలరు. ఏదైనా కమర్షియల్ బ్యాంక్‌లో సేవింగ్స్ బ్యాంక్ ఖాతాను తెరవాలనుకునే ఎవరైనా ముందుగా రూ. 500 అని చెప్పాలంటే నిర్ణీత మొత్తాన్ని డిపాజిట్‌గా డిపాజిట్ చేయాలి.

ఈ ఖాతా కింద ఉన్న కస్టమర్‌లపై వారంలో ఎన్ని విత్‌డ్రాయల్‌లు మరియు ప్రతిసారీ విత్‌డ్రా మొత్తంపై పరిమితులు విధించబడ్డాయి. ఈ పరిమితులు బ్యాంకును బట్టి మారవచ్చు. ఖాతా నుండి డబ్బును విత్‌డ్రా చేసుకునేందుకు డిపాజిటర్‌లకు బ్యాంక్ చెక్కుల సౌకర్యాన్ని అందిస్తుంది. ఈ ఖాతాపై అనుమతించబడిన వడ్డీ రేటు చాలా తక్కువగా ఉంటుంది.

3. ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్లు

ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్లను టైమ్ డిపాజిట్లు అని కూడా అంటారు. ఇక్కడ కస్టమర్ నిర్ణీత కాలానికి కొంత మొత్తాన్ని డిపాజిట్ చేస్తాడు, ఇది మెచ్యూరిటీ తేదీకి ముందు ఉపసంహరించుకోబడదు. అతను ఆ కాలానికి డిపాజిట్‌పై వడ్డీని పొందుతాడు. ఈ డిపాజిట్లపై విధించే వడ్డీ రేటు సాధారణంగా కరెంట్ మరియు సేవింగ్స్ డిపాజిట్లపై అనుమతించబడిన దానికంటే ఎక్కువగా ఉంటుంది.

బ్యాంకర్ డిపాజిట్ల మొత్తం మరియు వ్యవధిని పరిగణనలోకి తీసుకోవడం ద్వారా వడ్డీ రేటును నిర్ణయిస్తారు, అంటే ఎక్కువ కాలం మరియు ఎక్కువ మొత్తం, ఎక్కువ వడ్డీ రేటు. కస్టమర్లు తమ ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్ల సెక్యూరిటీపై డబ్బు తీసుకోవడానికి అనుమతించబడతారు. ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్ రసీదులు ఇతర వ్యక్తులకు బదిలీ చేయబడవు.

ఖాతా కింద, బ్యాంకర్ నిర్ణీత వ్యవధిలో డబ్బును స్వీకరిస్తారు మరియు పేర్కొన్న వ్యవధి ముగిసిన తర్వాత డబ్బును విత్‌డ్రా చేసుకోవచ్చు. ఈ సమయంలో, బ్యాంకర్ రుణాలు మరియు అడ్వాన్సుల మంజూరు కోసం డబ్బును ఉపయోగించుకోవచ్చు.

4. రికరింగ్ డిపాజిట్లు

రికరింగ్ డిపాజిట్లలో, కస్టమర్లు 12 నెలల నుండి 120 నెలల వరకు ఏకరీతి పద్ధతిలో నెలవారీ వాయిదాలపై నిర్దిష్ట మొత్తాన్ని చెల్లింపు చేస్తారు. చివరి వాయిదా చెల్లించిన తర్వాత వడ్డీతో పాటు మొత్తం చెల్లించాలి. ఈ రకమైన డిపాజిట్లు మధ్యతరగతి మరియు తక్కువ-ఆదాయ వర్గాలకు చాలా ఉపయోగకరంగా ఉంటాయి. ఇది "చిన్న నీటి చుక్కలు పెద్ద సముద్రాన్ని చేస్తాయి" అనే సూత్రంపై పనిచేస్తుంది.

ఎవరైనా ఈ ఖాతాను తెరవవచ్చు. ఇది ఉమ్మడి పేర్లలో కూడా తెరవబడుతుంది. ఈ డిపాజిట్పై చెల్లించే వడ్డీ రేటు సాధారణంగా కలిపి ఉంటుంది.

కమర్షియల్ బ్యాంక్ ద్వారా క్రెడిట్ క్రియేషన్

వాణిజ్య బ్యాంకు అనేది క్రెడిట్ డీలర్. ఇది నగదు డిపాజిట్ల ఆధారంగా డబ్బును సృష్టిస్తుంది. ఇంకా, ఇది తన రుణ కార్యకలాపాల ద్వారా కొత్త డబ్బును జారీ చేస్తుంది మరియు క్రెడిట్ను సృష్టిస్తుంది లేదా దేశం యొక్క ద్రవ్య స్థావరాన్ని విస్తరిస్తుంది.

అందువల్ల, ఈ క్రెడిట్ క్రియేషన్ ప్రక్రియ డిపాజిట్లు తమ వద్ద బ్యాంకు వద్ద డబ్బు ఉందని నమ్మేలా చేస్తుంది. అలాగే, రుణగ్రహీతలు తాము బ్యాంకుకు కొంత మొత్తాన్ని బకాయిపడినట్లు నమ్ముతారు. ఒక ఉదాహరణ ద్వారా క్రెడిట్ సృష్టిని అర్థం చేసుకుందాం.

ఉదాహరణ:

ఒక బ్యాంకు డిమాండ్ డిపాజిట్గా రూ.1,000 మొత్తాన్ని స్వీకరిస్తుందని అనుకుందాం. అలాగే, నగదు నిల్వల నిష్పత్తి (CRR) 20% అని అనుకుందాం.

అందువల్ల, బ్యాంకు రూ.200 నిలుపుకొని మిగిలిన రూ.800 రుణగ్రహీతకు అప్పుగా ఇస్తుంది. డిపాజిట్ తన వద్ద రూ.1000 బ్యాంకు వద్ద ఉందని క్లెయిమ్ చేయగా, రుణగ్రహీత వద్ద కూడా రూ.800 ఉంది.

అందువల్ల, ఒకే బ్యాంకు రూ.800 క్రెడిట్ని సృష్టించగలదు.

మేము ఈ ఉదాహరణను మొత్తం బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థకు విస్తరింపజేస్తే, అది ఆసక్తికరమైన అంతర్దృష్టిని అందిస్తుంది.

రుణగ్రహీత బ్యాంక్ A నుండి రూ.800 రుణం తీసుకొని దానిని మరొక బ్యాంకులో (బ్యాంక్ B) డిపాజిట్ చేశాడనుకుందాం. బ్యాంక్ B డిపాజిట్ చేసిన మొత్తంలో 20% (రూ.160 = 800 × 20%) కలిగి ఉంటుంది మరియు మిగిలిన రూ.640ని మరొక రుణగ్రహీతకు అప్పుగా ఇస్తుంది.

ఇంకా, రెండవ రుణగ్రహీత రూ.640 రుణ మొత్తాన్ని బ్యాంక్ సీలో డిపాజిట్ చేశాడనుకుందాం. ఈ బ్యాంక్ కూడా 20% (రూ.128 = 640×20%) CRRని కలిగి ఉంది మరియు మిగిలిన రూ.512ని మూడవ రుణగ్రహీతకు రుణంగా ఇస్తుంది. . డిపాజిట్ చేసిన మొత్తం దాదాపు CRRకి సమానం అయ్యే వరకు ఈ ప్రక్రియ కొనసాగుతుంది .

మీకు ఒక దృక్పథం ఇవ్వడానికి, 20% (1/5వ వంతు) CRRతో రూ.1000 ఒక్క డిపాజిట్ రూ .5000 క్రెడిట్ సృష్టికి దారి తీస్తుంది. కాబట్టి, గుణకం యొక్క పరిమాణం 5 (1000×5 = 5000).

క్రెడిట్ సృష్టి పరిమితులు

పై ఉదాహరణలో వివరించిన విధంగా బహుళ క్రెడిట్ సృష్టి ప్రక్రియ వివిధ అంశాలపై ఆధారపడి ఉంటుంది:

- చాలా నగదు నిల్వల నిష్పత్తి (CRR) పై ఆధారపడి ఉంటుంది . నిజానికి, CRR మరియు గుణకం పరిమాణం మధ్య విలోమ సంబంధం ఉంది. కాబట్టి, CRR 100% అయితే, బ్యాంకు క్రెడిట్ని సృష్టించదు.
- ఒక సమాజం ఆర్థిక మాంద్యంలో ఉన్నప్పుడు ఏమి జరుగుతుంది? ప్రజలు అప్పులు తీసుకోవడం మానేశారు. బ్యాంకు రుణం ఇవ్వలేకపోతే, అది క్రెడిట్ను సృష్టించదు. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, క్రెడిట్ సృష్టి అనేది బ్యాంకు మంజూరు చేసే రుణం మొత్తంపై ఆధారపడి ఉంటుంది.
- నగదు డిపాజిట్ పరిమాణం కూడా ఒక ముఖ్యమైన అంశం. ఒక బ్యాంకు చిన్న నగదు బేస్ కలిగి ఉంటే, అది క్రెడిట్ సృష్టించడానికి తక్కువ స్కోప్ కలిగి ఉంటుంది.
- ఒక వాణిజ్య బ్యాంకు ఆమోదించబడిన సెక్యూరిటీలకు వ్యతిరేకంగా డబ్బును ఇస్తుంది. బ్యాంకు రుణాలను అందించే సెక్యూరిటీలను నిర్దేశిస్తుంది . అలాగే, సెక్యూరిటీల విలువ రుణం మొత్తానికి సమానంగా ఉండాలి. క్రెడిట్ని సృష్టించేందుకు బ్యాంకు పెద్ద నగదును కలిగి ఉన్నప్పటికీ, ఆమోదయోగ్యమైన భద్రతను పొందకపోతే అది డబ్బును ఇవ్వదు.
- సెంట్రల్ బ్యాంక్ (రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా) అన్ని వాణిజ్య బ్యాంకుల క్రెడిట్-సృష్టించే శక్తిని గణనీయంగా నియంత్రిస్తుంది. ఇది క్రెడిట్ సృష్టి పరిమాణాన్ని పెంచడానికి లేదా తగ్గించడానికి వీలు కల్పించే కొన్ని సాధనాలను కలిగి ఉంది. ఇంకా, ఇది బ్యాంకులు అందించే క్రెడిట్ యొక్క దిశ మరియు ఉద్దేశ్యాన్ని కూడా నియంత్రిస్తుంది. అన్ని బ్యాంకులు సెంట్రల్ బ్యాంక్ యొక్క నిబంధనలను అంగీకరిస్తాయి, ఎందుకంటే ఇది వారి చివరి ప్రయత్నం.

స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1. వాణిజ్య బ్యాంకుల విధులు
2. వివిధ రకాల వాణిజ్య బ్యాంకుల గురించి వివరించండి
3. డిపాజిట్లను స్వీకరించడంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల ప్రాథమిక విధులు ఏమిటి
4. కమర్షియల్ బ్యాంక్ ద్వారా క్రెడిట్ క్రియేషన్ ఎలా జరుగుతుంది

పాఠం - 4

డిస్కాంట్ బిల్లు ఆఫ్ ఎక్స్చేంజ్, మార్పిడి బిల్లులు మరియు వాణిజ్య రుణాలు

(మార్పిడి బిల్లులు తగ్గించడం, వాణిజ్య రుణాలు రకాలు)

డిస్కాంట్ బిల్లు ఆఫ్ ఎక్స్చేంజ్

కమర్షియల్ బ్యాంక్ అందించిన డిస్కాంట్ బిల్లు మరియు ఓవర్డ్రాఫ్ట్ సౌకర్యం

డిస్కాంట్-బిల్-ఆఫ్-ఎక్స్చేంజ్-అండ్-ఓవర్డ్రాఫ్ట్-పెసిలిటీ-అందించిన-ఒక-వాణిజ్య-బ్యాంక్

వాణిజ్య బ్యాంకు అందించే వివిధ సౌకర్యాలు ఉన్నాయి. ఓవర్డ్రాఫ్ట్ సదుపాయం మరియు డిస్కాంట్ బిల్లులు మారకం ఆ సౌకర్యాలలో ఉన్నాయి.

ఎక్కువ సొమ్ము తీసుకునే సౌకర్యం

ఓవర్డ్రాఫ్ట్ అనేది కరెంట్ అకౌంట్ను ఉంచుకునే కస్టమర్ని అతని/ఆమె కరెంట్ ఖాతాను అంగీకరించిన పరిమితి వరకు ఓవర్డ్రా చేయడానికి అనుమతించడం ద్వారా ఇచ్చిన అడ్వాన్స్. డిపాజిటర్ తన ఖాతాలో ఉన్న బ్యాలెన్స్ మొత్తం కంటే ఎక్కువ మొత్తాన్ని ఓవర్డ్రా చేయడం కోసం ఇది ఒక సౌకర్యం. కరెంట్ అకౌంట్ డిపాజిట్ చేసేవారు బ్యాంకులో తమ డిపాజిట్ పరిధిలోకి రాని చెక్కు డ్రా అయినట్లయితే, బ్యాంకు ఓవర్డ్రాఫ్ట్ను మంజూరు చేయాలి మరియు దానిని రద్దు చేయకూడదని బ్యాంకులతో ఒక ఏర్పాటు చేస్తారు.

ఓవర్డ్రాఫ్ట్కు భద్రత సాధారణంగా షేర్లు, డిబెంచర్లు (అవి దాదాపు బాండ్ని పోలి ఉంటాయి), ఖాతాదారుడి బీమా పాలసీలు మొదలైన ఆర్థిక ఆస్తులు.

- కరెంట్ ఖాతాలో ఎలాంటి భద్రత లేకుండా ఓవర్డ్రాఫ్ట్ చేయబడుతుంది.
- రుణం విషయంలో, రుణగ్రహీత మంజూరైన పూర్తి మొత్తానికి వడ్డీని చెల్లించాలి, కానీ ఓవర్డ్రాఫ్ట్ విషయంలో, రుణగ్రహీత తనకు అవసరమైనంత మాత్రమే రుణం తీసుకునే సౌకర్యం ఇవ్వబడుతుంది.

- ఓవర్ డ్రాఫ్ట్ యొక్క కస్టమర్ రోజువారీ బ్యాలెన్స్ పై వడ్డీని చెల్లిస్తారు.

మార్పిడి బిల్లులను తగ్గించడం

మార్పిడి బిల్లు అనేది స్వీకరించిన వస్తువులను పరిగణనలోకి తీసుకున్న డబ్బు మొత్తాన్ని అంగీకరించే పత్రం. ఇది నిర్ణీత తేదీలో చెల్లించాల్సిన నిర్ణీత మొత్తానికి రుణగ్రహీత మరియు రుణదాత సంతకం చేసిన కాగితం.

ఉదాహరణ: A B నుండి వస్తువులను కొనుగోలు చేసిందని అనుకుందాం, h తక్షణమే B చెల్లించకపోవచ్చు, బదులుగా Bకి చెల్లించాల్సిన డబ్బు మరియు A అప్పును తీర్చే సమయాన్ని పేర్కొంటూ మార్పిడి బిల్లును ఇవ్వండి. ఇప్పుడు, Bకి వెంటనే డబ్బు అవసరం ఉంది, కాబట్టి అతను ఈ బిల్లును డిస్కాంట్ కోసం బ్యాంకుకు అందజేస్తాడు. బ్యాంక్ తన కమీషన్ ను తీసివేసి, బి ప్రస్తుత బిల్లు విలువను చెల్లిస్తుంది. నిర్దిష్ట వ్యవధి తర్వాత బిల్లు మెచ్యూర్ అయినప్పుడు, బ్యాంక్ A నుండి చెల్లింపును పొందుతుంది.

వాణిజ్య బిల్లుల తగ్గింపు అనేది బ్యాంక్ మంజూరు చేసిన స్వల్పకాలిక పైనాన్సింగ్. బ్యాంక్ తన చెల్లింపు గడువుకు ముందు డిస్కాంట్ వడ్డీ మొత్తానికి తక్కువ ధరకు ట్రేడ్ బిల్లును కొనుగోలు చేస్తుంది. ప్రధాన మొత్తానికి రుణదాత మరియు బ్యాంక్ మిలీనియంలో సెటిల్మెంట్ ఖాతాను కలిగి ఉన్న డ్రాయి సమర్పించిన బిల్లులను బ్యాంక్ డిస్కాంట్ చేస్తుంది.

వాణిజ్య బిల్లుల తగ్గింపు రెండు వేరియంట్లలో అందుబాటులో ఉంది:

ఒకే లావాదేవీలుగా లేదా

తగ్గింపు రుణం కింద, అంటే 12 నెలలలోపు అనేక వాణిజ్య బిల్లుల తగ్గింపు కోసం పునరుత్పాదక క్రెడిట్ పరిమితిని మంజూరు చేసిన తర్వాత. కౌంటర్ పార్టీ ద్వారా బిల్లును తిరిగి చెల్లించిన తర్వాత, అందుబాటులో ఉన్న పరిమితి విడుదల చేయబడుతుంది.

లాభాలు:

- సుదీర్ఘ చెల్లింపు నిబంధనలతో మీ వ్యాపార భాగస్వాములకు మరింత ఆకర్షణీయమైన చెల్లింపు పరిస్థితులను అందించగల సామర్థ్యం కారణంగా మీరు పోటీతత్వాన్ని పొందుతారు.
- మీరు మీ ఆర్థిక లిక్విడిటీని మరియు ఆర్థిక నిష్పత్తులను మెరుగుపరుస్తారు, మీ స్వీకరించదగిన వాటిని ముందుగా స్వీకరించినందుకు ధన్యవాదాలు.
- మీరు క్రెడిట్ షరతులు (ట్రేడ్ క్రెడిట్) ఆధారంగా అమ్మకాల నుండి నగదు అమ్మకాలు (తగ్గింపు)లోకి మారవచ్చు.
- మీరు రుణగ్రహీతల డిఫాల్ట్లకు సంబంధించిన నష్టాలను తగ్గించుకుంటారు.

వాణిజ్య రుణాల రకాలు

- టర్మ్ లోన్

- బ్యాంక్ ఓవర్డ్రాఫ్ట్ సౌకర్యం
- లెటర్ ఆఫ్ క్రెడిట్
- బ్యాంకు హామీ
- లీజు ఫైనాన్స్
- SME కొలేటరల్ ఉచిత రుణం
- నిర్మాణ సామగ్రి రుణాలు
- SME క్రెడిట్ కార్డ్
- వాణిజ్య వాహన రుణాలు

టర్మ్ లోన్

టర్మ్ లోన్ అనేది కేవలం వ్యాపార ప్రయోజనాల కోసం అందించబడిన రుణం, దీనిని నిర్దిష్ట కాలపరిమితిలోపు తిరిగి చెల్లించాలి. ఇది సాధారణంగా స్థిర వడ్డీ రేటు, నెలవారీ లేదా త్రైమాసిక రిపేమెంట్ షెడ్యూల్ను కలిగి ఉంటుంది - మరియు సెట్ మెచ్యూరిటీ తేదీని కలిగి ఉంటుంది. టర్మ్ లోన్లు సురక్షితమైనవి (అంటే కొంత కొలేటరల్ అందించబడినవి) మరియు అసురక్షితమైనవి. సెక్యూర్డ్ టర్మ్ లోన్ సాధారణంగా అసురక్షిత రుణం కంటే తక్కువ వడ్డీ రేటును కలిగి ఉంటుంది. తిరిగి చెల్లించే వ్యవధిని బట్టి ఈ లోన్ రకం క్రింది విధంగా వర్గీకరించబడింది:

స్వల్పకాలిక రుణం: తిరిగి చెల్లించే వ్యవధి 1 సంవత్సరం కంటే తక్కువ.

మీడియం టర్మ్ లోన్: 1 నుండి 3 సంవత్సరాల మధ్య రిపేమెంట్ వ్యవధి.

దీర్ఘకాలిక రుణం: 3 సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ తిరిగి చెల్లించే కాలం.

బ్యాంక్ ఓవర్డ్రాఫ్ట్ సౌకర్యం

బ్యాంక్ ఓవర్డ్రాఫ్ట్ ఫెసిలిటీ అనేది కంపెనీ కరెంట్ ఖాతాలో అందుబాటులో ఉన్న దానికంటే ఎక్కువ నిధులను డ్రా చేయగల సామర్థ్యాన్ని సూచిస్తుంది. సదుపాయం యొక్క వాస్తవ పరిమాణం మరియు ఓవర్డ్రాఫ్ట్ పై చెల్లించాల్సిన వడ్డీ సాధారణంగా మంజూరుకు ముందు అంగీకరించబడుతుంది. ఓవర్డ్రాఫ్ట్ సౌకర్యం స్వల్పకాలిక నిధుల మూలంగా పరిగణించబడుతుంది, ఎందుకంటే ఇది తదుపరి డిపాజిట్తో కవర్ చేయబడుతుంది.

లెటర్ ఆఫ్ క్రెడిట్

క్రెడిట్ లెటర్ ఆఫ్ క్రెడిట్ అనేది నిర్దిష్ట పత్రాలను బ్యాంక్కు సమర్పించినట్లయితే విక్రేతకు చెల్లింపుకు హామీ ఇచ్చే ఆర్థిక సంస్థ ద్వారా జారీ చేయబడిన పత్రం. సేవలు (సాధారణంగా వస్తువులను పంపడం) నిర్వహించబడినంత కాలం చెల్లింపు చేయబడుతుందని ఇది నిర్ధారిస్తుంది. అందుచేత, ఒక లెటర్ ఆఫ్ క్రెడిట్ విక్రేతకు అతను లేదా ఆమె అంగీకరించినట్లుగా చెల్లించబడుతుందని హామీగా పనిచేస్తుంది. వస్తువులను విదేశీ కస్టమర్లకు విక్రయించినప్పుడు లేదా ట్రేడింగ్ పార్టీలు ఒకరికొకరు బాగా తెలియనప్పుడు ఇది తరచుగా వాణిజ్య ఫైనాన్సింగ్లో ఉపయోగించబడుతుంది.

బ్యాంకు హామీ

బ్యాంక్ గ్యారెంటీ అనేది బ్యాంక్ తన కస్టమర్ తరపున మూడవ పక్షానికి (లబ్బిదారునికి) జారీ చేసిన 'గ్యారంటీ లెటర్', ఇది ప్రెజెంటేషన్ పై దాని చెల్లుబాటు వ్యవధిలోపు నిర్దిష్ట మొత్తాన్ని బ్యాంక్ మూడవ పక్షానికి చెల్లించాలని హామీ ఇస్తుంది. హామీ లేఖ యొక్క గ్యారెంటీ లేఖ సాధారణంగా హామీని అమలు చేయడానికి కొన్ని షరతులను నిర్దేశిస్తుంది. క్రెడిట్ లైన్ వలె కాకుండా, ప్రత్యర్థి పక్షం ఒప్పందం ప్రకారం నిర్దేశించిన బాధ్యతలను నెరవేర్చకపోతే మాత్రమే మొత్తం చెల్లించబడుతుంది. బ్యాంక్ గ్యారెంటీ సాధారణంగా ఒక ఒప్పందంలో అవతలి పక్షం పనితీరులో లేకపోవడం వల్ల కొనుగోలుదారు లేదా విక్రేతకు నష్టం లేదా నష్టం నుండి బీమా చేయడానికి ఉపయోగించబడుతుంది.

లీజు ఫైనాన్స్

లీజు ఫైనాన్సింగ్ అనేది ఒక ఆధునిక ఫైనాన్సింగ్ పద్ధతి, ఇది వ్యక్తులు లేదా కంపెనీలు గతంలో సెట్ చేసిన మధ్యంతర చెల్లింపులకు బదులుగా మధ్యంతర నుండి దీర్ఘకాలిక ఫైనాన్సింగ్ కాలాల కోసం నిర్దిష్ట ఆస్తులను స్వంతం చేసుకోవడానికి మరియు ఉపయోగించుకోవడానికి అనుమతిస్తుంది. ఫైనాన్స్ కంపెనీ అయిన లీజర్, ఆస్తులను కొనుగోలు చేసి దాని చట్టపరమైన యజమాని అవుతాడు. లీజింగ్ వ్యవధి ముగింపులో, అద్దెదారు చెల్లించిన అద్దెలు లేదా వాయిదాల నుండి పొందిన వడ్డీతో పాటు, గుర్తించిన ఆస్తి యొక్క ప్రారంభ వ్యయంలో పెద్ద భాగాన్ని (లేదా మొత్తం) తిరిగి పొందాడు. లీజుదారుడు గుర్తించిన ఆస్తి యొక్క యాజమాన్యాన్ని పొందే అవకాశం కూడా ఉంది, ఉదాహరణకు, చివరి అద్దె లేదా వాయిదా చెల్లించడం లేదా అద్దెదారుతో తుది కొనుగోలు ధరను బేరం చేయడం ద్వారా. లీజింగ్ వ్యవధి మొత్తం, అద్దెదారు (ఫైనాన్స్ కంపెనీ) ఆస్తికి చట్టపరమైన యజమానిగా ఉంటారు.

SME కోల్టరల్ ఉచిత రుణం

ఇది సాధారణంగా SMEలకు అందించే వ్యాపార రుణం మరియు కోల్టరల్-ప్రీ లేదా థర్డ్ పార్టీ గ్యారెంటీ లేకుండా ఉంటుంది. ఇక్కడ రుణగ్రహీత రుణం పొందేందుకు తాకట్టు ఇవ్వాలైన అవసరం లేదు. వర్కింగ్ క్యాపిటల్ అవసరాలు, యంత్రాల కొనుగోలు, విస్తరణ ప్రణాళికలకు మద్దతు ఇవ్వడానికి ఇది ప్రారంభ మరియు ఉనికిలో ఉన్న దశలలో SMEలకు అందుబాటులో ఉంచబడింది. అయితే, రిటైల్ వ్యాపారంలో నిమగ్నమైన చిన్న వ్యాపారాలు ఈ రకమైన రుణాలకు అర్హులు కాదని గమనించాలి.

నిర్మాణ సామగ్రి రుణాలు

ఎక్స్ కవేటర్లు, బ్యాక్ హో లోడర్లు, క్రేన్లు, హై ఎండ్ కన్స్ట్రక్షన్ పరికరాలు మొదలైన కొత్త మరియు ఉపయోగించిన పరికరాల కొనుగోలు కోసం నిర్మాణ సామగ్రి రుణాలు అందించబడతాయి. డీల్ మరియు రిపేమెంట్ సామర్థ్యం యొక్క స్వభావాన్ని బట్టి అటువంటి రుణాల కాలవ్యవధి 12 నుండి 60 నెలల వరకు ఉంటుంది. ఇది సాధారణంగా సురక్షిత రుణం, ఇక్కడ రుణం తిరిగి చెల్లించే వరకు యంత్రం కూడా హైపోథెకేట్ చేయబడుతుంది.

SME క్రెడిట్ కార్డ్

SME క్రెడిట్ కార్డ్ అనేది నగదు క్రెడిట్ లో లేదా టర్మ్ లోన్ రకంలో అందుబాటులో ఉండే రుణ రకం, క్రెడిట్ పరిమాణం 10 లక్షల వరకు ఉంటుంది.

ఈ రుణ సదుపాయాన్ని చిన్న పారిశ్రామిక యూనిట్లు, చిన్న రిటైల్ వ్యాపారులు, చిన్న వ్యాపార సంస్థలు మరియు రవాణా వ్యాపారులు ఉపయోగించుకోవచ్చు. టర్మ్ లోన్ల రిపేమెంట్ వ్యవధి 5 సంవత్సరాలు మరియు క్యాష్ క్రెడిట్ కోసం 3 సంవత్సరాలు.

వాణిజ్య వాహన రుణాలు

వాణిజ్య వాహన రుణాలు రుణగ్రహీత ట్రక్కులు, బస్సులు, టిప్పర్లు, తేలికపాటి వాణిజ్య వాహనాలు వంటి వాహనాలను కొనుగోలు చేయడానికి వీలు కల్పిస్తాయి. డీల్ మరియు రిపేమెంట్ కెపాసిటీ స్వభావం ఆధారంగా అటువంటి లోన్ల కాలవ్యవధి 12 నుండి 60 నెలల వరకు ఉంటుంది.

రెండు సంవత్సరాల కంటే ఎక్కువ వ్యాపార అనుభవం ఉన్న కంపెనీలకు, కనీసం రెండు వాణిజ్య వాహనాలను కలిగి ఉన్న యజమానులకు, క్యాష్టెవ్ కస్టమర్లకు మరియు రవాణాదారులకు ఈ రుణ సౌకర్యం అందించబడుతుంది.

ఇవి సాధారణ వివరణలు మాత్రమే అని గమనించడం ముఖ్యం. రుణదాతలు రుణ నిర్ణయం తీసుకునే ముందు వారి నిర్దిష్ట లోన్ మూల్యాంకనం మరియు డాక్యుమెంటేషన్ ప్రమాణాలను కలిగి ఉంటారు.

స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1. డిస్కాంట్ బిల్లు ఆఫ్ ఎక్స్చేంజ్ అంటే ఏమిటి
2. మార్పిడి బిల్లులను ఏలా తగ్గిస్తారు
3. వాణిజ్య రుణాలు ఎన్ని రకాలు? అవి ఏవీ

పాఠం - 5

ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకుల, ప్రైవేట్ బ్యాంకులు నిర్మాణం మరియు విధులు & కార్యకలాపాలు

భారతదేశంలో ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకులు

ప్రభుత్వ యాజమాన్యంలోని ఒక ప్రధాన రకం బ్యాంకులు, ఇక్కడ మెజారిటీ వాటా (అంటే 50% కంటే ఎక్కువ) భారత ప్రభుత్వ ఆర్థిక మంత్రిత్వ శాఖ లేదా వివిధ రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల రాష్ట్ర ఆర్థిక మంత్రిత్వ శాఖ కలిగి ఉంది. భారతదేశం. ఈ సంస్థలు మరియు వాటి అనుబంధ సంస్థల కోసం పనిచేస్తున్న అధికారులు నాన్ గెజిటెడ్ అధికారులు. ఈ సంబంధిత సంస్థలలో పనిచేసే అధికారుల క్రింద ఉన్న ఉద్యోగులు మరియు వారి అనుబంధ సంస్థలు కూడా పూర్తి స్థాయి ప్రభుత్వ ఉద్యోగులే. ఈ బ్యాంకుల షేర్లు స్టాక్ ఎక్స్చేంజీలలో జాబితా చేయబడ్డాయి. వారి ప్రధాన లక్ష్యం సామాజిక సంక్షేమం.

చరిత్ర

ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకుల ఆవిర్భావం

1955లో ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా జాతీయీకరణతో కేంద్ర ప్రభుత్వం బ్యాంకింగ్ వ్యాపారంలోకి ప్రవేశించింది. 60% వాటాను రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా తీసుకుంది మరియు కొత్త బ్యాంకింగ్ స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా అని పేరు పెట్టారు . 1959లో స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా (సబ్సిడరీ బ్యాంకులు) చట్టం, 1959 ని కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆమోదించిన తర్వాత ఏడు ఇతర స్టేట్ బ్యాంకులు కొత్త బ్యాంకింగ్ అనుబంధంగా మారాయి.

బ్యాంకింగ్లో తదుపరి ప్రధాన ప్రభుత్వ జోక్యం 19 జూలై 1969న ఇందిరా ప్రభుత్వం అదనంగా 14 ప్రధాన బ్యాంకులను జాతీయం చేసింది. 1969లో జాతీయం చేసిన బ్యాంకుల్లో మొత్తం డిపాజిట్లు 50 కోట్లు. ఈ చర్య భారతదేశంలో జాతీయం చేయబడిన బ్యాంకుల ఉనికిని పెంచింది, మొత్తం శాఖలలో 84% ప్రభుత్వ నియంత్రణలోకి వచ్చాయి.

ఆర్థిక సరళీకరణకు ముందు

ప్రభుత్వ బ్యాంకులు కలిగి వున్న బ్యాంకింగ్ రంగం వాటా 1980ల వరకు వృద్ధి చెందుతూనే ఉంది మరియు 1991 నాటికి ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకులు బ్యాంకింగ్ రంగంలో 90% వాటాను కలిగి ఉన్నాయి. ఒక సంవత్సరం తర్వాత, మార్చి, 1992లో, భారతదేశం అంతటా ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకులు కలిగి ఉన్న శాఖల మొత్తం 60,646, మరియు డిపాజిట్లు రూ.1,10,000 కోట్లు. ఈ బ్యాంకుల్లో ఎక్కువ భాగం లాభదాయకంగా ఉన్నాయి, 21 ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకుల్లో ఒకటి మాత్రమే నష్టాన్ని నివేదించింది.

2000లలో సరళీకరణ

జాతీయ బ్యాంకులు కలిపి రూ. 1160 కోట్ల నష్టాన్ని నమోదు చేశాయి. అయితే, 2000వ దశకం ప్రారంభంలో ఈ ట్రెండ్‌ని మార్చింది, అంటే 2002-03లో ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకుల ద్వారా రూ. 7780 కోట్ల లాభం వచ్చింది: 2008-2009లో రూ. 16856 కోట్ల లాభంతో దశాబ్దం పొడవునా కొనసాగిన ట్రెండ్.

విలీనాలు

SBI-అనుబంధ బ్యాంకుల ఏకీకరణ మొదటగా స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా తన అనుబంధ స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ సౌరాష్ట్రను 13 ఆగస్టు 2008న తనలో విలీనం చేసుకోవడం ద్వారా ప్రారంభించబడింది. [4] ఆ తర్వాత ఆగస్టు 27, 2010న స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండోర్‌ను తనలో విలీనం చేసుకుంది. మిగిలిన అనుబంధ సంస్థలు, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ బికనీర్ & జైపూర్, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్ , స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ మైసూర్ , స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ పాటియాలా మరియు స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ట్రావెన్కోర్ మరియు భారతీయ మహిళా బ్యాంకులు 1 ఏప్రిల్ 2017 నుండి స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాలో విలీనం చేయబడ్డాయి.

విజయా బ్యాంక్ మరియు దేనా బ్యాంకులు 2018లో బ్యాంక్ ఆఫ్ బరోడాలో విలీనం చేయబడ్డాయి. [6] IDBI బ్యాంక్ జనవరి 2019 నుండి ఒక ప్రైవేట్ బ్యాంక్‌గా వర్గీకరించబడింది.

30 ఆగస్టు 2019న, ఆర్థిక మంత్రి నిర్మలా సీతారామన్ ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకుల మరింత ఏకీకరణ కోసం ప్రభుత్వ ప్రణాళికను ప్రకటించారు: అలహాబాద్ బ్యాంక్‌తో ఇండియన్ బ్యాంక్ విలీనం (యాంకర్ బ్యాంక్ - ఇండియన్ బ్యాంక్); ఓరియంటల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ కామర్స్ మరియు యునైటెడ్ బ్యాంక్ (యాంకర్ బ్యాంక్ - పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంక్)తో పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంక్ విలీనం ; ఆంధ్రా బ్యాంక్ మరియు కార్పొరేషన్ బ్యాంక్ (యాంకర్ బ్యాంక్ - యూనియన్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా)తో యూనియన్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా విలీనం; మరియు సిండికేట్ బ్యాంక్‌తో కెనరా బ్యాంక్ విలీనం(యాంకర్ బ్యాంక్ - కెనరా బ్యాంక్). [8] విలీనాలు 1 ఏప్రిల్ 2020 నుండి అమలులోకి వచ్చాయి.

సంవత్సరాలుగా, భారతీయ బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థ కష్టమర్లకు ఆర్థిక సేవలను అందించడంలో శ్రేష్ఠత మరియు పారదర్శకతను సాధించడానికి అభివృద్ధి చెందింది. ఇది దేశంలోని వివిధ సామాజిక తరగతుల ఆర్థిక పరిస్థితులను కలిగి ఉంటుంది.

భారతదేశంలోని ప్రభుత్వ మరియు ప్రైవేట్ బ్యాంకులు తమ ఆఫీసులు మరియు స్కీమ్ల పరంగా మరింత సౌలభ్యంతో వస్తున్నాయి. అయితే ప్రైవేట్ బ్యాంకులు ప్రజల ఉత్తమ ఎంపికలుగా నిలిచేందుకు మెరుగైన స్థితిలోకి వచ్చాయి. భారతదేశంలోని ప్రైవేట్ బ్యాంకులు కార్యాచరణ సామర్థ్యం మరియు ఆవిష్కరణ స్థాయి పరంగా మెరుగ్గా ఉన్నాయి. వారు లాభంతో నడిచేవారు, దీని కారణంగా వారు మెరుగైన సేవా స్థాయిని అందిస్తారు.

1990వ దశకంలో ఎల్పిజి విధానం అమలులోకి వచ్చిన తర్వాత ప్రైవేట్ బ్యాంకులకు గుర్తింపు లభించింది. పురాతన మరియు అత్యంత ప్రసిద్ధ ప్రైవేట్ బ్యాంకులలో, యాక్సిస్ బ్యాంక్ మరియు ఇండస్ ఇండ్ బ్యాంక్ భారతదేశంలోని పురాతన ప్రైవేట్ బ్యాంకులుగా పరిగణించబడుతున్నాయి, 1993-94లో ప్రభుత్వం అటువంటి బ్యాంకులను ప్రారంభించేందుకు అనుమతించింది.

భారతదేశంలోని ప్రైవేట్ బ్యాంకులు అసాధారణమైన సేవా ప్రదాతలు, ఎందుకంటే అవి మరింత పరస్పరం మరియు పోటీ వాతావరణంలో పనిచేస్తాయి. జాతీయ బ్యాంకుల కంటే ఇవి ఎక్కువ ఉత్పత్తులు మరియు సేవలను అందిస్తాయి. వారు వినియోగదారుల గోప్యత మరియు భద్రతను నిర్ధారిస్తారు.

వారి ప్రధాన విధులు & కార్యకలాపాలు:

- వారు పొదుపు ఖాతాలపై అధిక వడ్డీ రేట్లు మరియు ఇతర ప్రయోజనాలతో డిపాజిట్ ఖాతాలను తెరవడం యొక్క సేవలను అందిస్తారు.
- ఈ బ్యాంకులు క్లయింట్లు తమ తుది ఫలితాలను అందుకోవడానికి వివిధ పెట్టుబడి వ్యాహాలను సూచిస్తాయి మరియు నిర్ణయించుకుంటాయి. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, వారు పెట్టుబడి ప్రణాళిక సేవలను కూడా అందిస్తారు.
- వారు రియల్ ఎస్టేట్ కోసం ఫైనాన్స్ ఎంపికల సూచనలు మరియు సిఫార్సులను అందిస్తారు.
- వారు తక్కువ ధరలకు రుణాలు మరియు క్రెడిట్లను అందిస్తారు.
- భారతదేశంలోని వివిధ బ్యాంకులు పన్ను సమ్మతి మరియు పన్నుల భవిష్యత్తు ధోరణులకు సంబంధించి ఖాతాదారులకు సహాయం చేస్తాయి.
- పన్ను ట్రెండల మాదిరిగానే, మార్కెట్ పరిస్థితులు, వడ్డీ రేటు మార్పులు, లిక్విడిటీ రిస్కులు మొదలైన వాటితో సహా భవిష్యత్తులో అనిశ్చితులు మరియు నష్టాలతో కస్టమర్లకు బ్యాంకులు సహాయం చేస్తాయి.
- వారు బిల్లులు మరియు రసీదులను నిర్వహించడం ద్వారా వివిధ ఖాతాదారుల నగదు ప్రవాహ నిర్వహణను అందిస్తారు.
- ప్రైవేట్ బ్యాంకుల గురించి తెలుసుకోవలసిన ప్రతిదీ
- ప్రస్తుతం, భారతదేశంలో 21 యాక్టివ్ & వేగంగా పనిచేసే బ్యాంకులు ఉన్నాయి. ఆర్థిక పరిస్థితులు క్షీణించడం మరియు అభివృద్ధి చెందుతున్న నేపథ్యంలో, వినియోగదారు భారతదేశంలోని వివిధ ప్రైవేట్ బ్యాంకుల్లో అత్యుత్తమ బ్యాంకింగ్ ఎంపికలను పరిగణించాలి.

కింది విభాగం భారతదేశంలోని అన్ని ప్రైవేట్ బ్యాంకుల అవలోకనాన్ని అందిస్తుంది.

1.HDFC బ్యాంక్

HDFC బ్యాంక్ దాని పెద్ద బ్యాంకింగ్ నెట్వర్క్ కారణంగా భారతదేశంలో అత్యంత ప్రసిద్ధ బ్యాంక్. ఇది నిస్సందేహంగా కలిగి ఉన్న ఆస్తుల పరంగా దేశంలోనే అతిపెద్ద బ్యాంక్. అద్భుతమైన మార్కెట్ క్యాపిటలైజేషన్తో, ఇది దేశవ్యాప్తంగా 5500 కంటే ఎక్కువ బ్యాంక్ శాఖలను కలిగి ఉంది.

బ్యాంక్ 1994లో ప్రారంభించబడింది, దీని ప్రధాన కార్యాలయం మహారాష్ట్రలోని ముంబైలో ఉంది. ఇది భారతదేశంలోని అగ్రశ్రేణి ఉపాధి ప్రదాతలలో ఒకటి. సంవత్సరాలుగా, బ్యాంక్ వివిధ విలీనాలను కలిగి ఉంది. మొదటిది 2000లో టైమ్స్ బ్యాంక్ తో వచ్చింది.

ఇంకా, 2008లో, ఇది సంచూరియన్ బ్యాంక్ ఆఫ్ పంజాబ్ ను స్వాధీనం చేసుకుంది మరియు స్వాధీనం చేసుకుంది, ఇది బ్యాంకింగ్ లేదా ఆర్థిక రంగంలో అతిపెద్ద కొనుగోళ్లలో ఒకటిగా గుర్తించబడింది. తర్వాత 2021లో, ఇది 'FERBINE' అనే టాటా గ్రూప్ వ్యాపార సంస్థలో వాటాలను కూడా కొనుగోలు చేసింది. అదే సంవత్సరంలో, ఇది అనేక క్రెడిట్ కార్డ్లను అందించడానికి Paytm తో కలిసి పనిచేసింది.

2. యాక్సిస్ బ్యాంక్

యాక్సిస్ బ్యాంక్ డిసెంబర్ 3, 1993న స్థాపించబడిన భారతదేశంలో ఒక గొప్ప ఆర్థిక సేవల బ్యాంకు. దీనిని మొదట UTI బ్యాంక్ అని పిలిచేవారు, కానీ 2007లో దాని పేరును యాక్సిస్ బ్యాంక్ గా మార్చారు. దీని ప్రధాన కార్యాలయం దేశ ఆర్థిక రాజధాని (ముంబయి)లో ఉంది.

యాక్సిస్ బ్యాంక్ ప్రధానంగా రిటైల్ ఎంటర్ప్రైజెస్, SMEలు, మధ్యస్థ మరియు పెద్ద-స్థాయి వ్యాపారాలకు సేవలు అందిస్తుంది. ఇది 4530కి పైగా శాఖలతో మంచి కనెక్టివిటీని కలిగి ఉంది. ఇది భారతదేశం మరియు విదేశాలలో యాక్సిస్ క్యాపిటల్ లిమిటెడ్, యాక్సిస్ ఫైనాన్స్ లిమిటెడ్, యాక్సిస్ సెక్యూరిటీస్ లిమిటెడ్, మొదలైన వివిధ అనుబంధ సంస్థలను కలిగి ఉంది. 2017లో, బ్యాంక్ 'ప్రీడార్ట్' అనే డిజిటల్ కంపెనీని కొనుగోలు చేసింది.

3. ICICI బ్యాంక్

ICICI బ్యాంక్ 5270 కంటే ఎక్కువ బ్యాంకు శాఖలు మరియు అనేక అనుబంధ సంస్థలతో విస్తారంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థను కలిగి ఉంది. భారతదేశంలో 2వ అతిపెద్ద బ్యాంక్ గా పేరుగాంచిన ఇది జనవరి 1955లో స్థాపించబడింది. దీనిని మొదట్లో ఇండస్ట్రియల్ క్రెడిట్ అండ్ ఇన్వెస్ట్మెంట్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా బ్యాంక్ అని పిలిచేవారు, తర్వాత దీనిని ICICI బ్యాంక్ గా సంక్షిప్తీకరించారు.

ఇన్వెస్ట్మెంట్ బ్యాంకింగ్, లైఫ్, నాన్-లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్, వెంచర్ క్యాపిటల్ మరియు అసెట్ మేనేజ్మెంట్ వంటి సేవలను అందించే అత్యుత్తమ సర్వీస్ ప్రొవైడర్లలో ఇది ఒకటి. దీని ప్రధాన కార్యాలయం గుజరాత్ లోని వడోదరలో ఉంది.

ICICI బ్యాంక్ అనేక కొనుగోళ్లలో పాలుపంచుకుంది. ఇది ITC క్లాసిక్ ఫైనాన్స్, బ్యాంక్ ఆఫ్ మధుర, బ్యాంక్ ఆఫ్ రాజస్థాన్, సాంగ్లీ బ్యాంక్, డార్జిలింగ్ మరియు సిమ్లాలోని గ్రిండ్లెస్ బ్యాంక్ శాఖలు, అనగ్రామ్ ఫైనాన్స్, ఇన్వెస్ట్మెంట్స్-క్రెడిట్ బ్యాంక్ మరియు SCICI వంటి వివిధ బ్యాంకులను కొనుగోలు చేసింది.

4. కోటక్ మహింద్రా బ్యాంక్

ప్రస్తుత గణాంకాల ప్రకారం, కోటక్ మహింద్రా బ్యాంక్ భారతదేశంలో మూడవ అతిపెద్ద బ్యాంక్ (ఆస్తులలో), 740కి పైగా స్థానాల్లో 1600 శాఖల బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థను కలిగి ఉంది. దీనిని ప్రముఖ బ్యాంక్ ఉదయ కోటక్ 1985లో స్థాపించారు.

దీనికి కోటక్ మహింద్రా క్యాపిటల్, కోటక్ మహింద్రా లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్, కోటక్ క్యాపిటల్ కంపెనీ మరియు కోటక్ మహింద్రా జనరల్ ఇన్సూరెన్స్ వంటి అనేక అనుబంధ సంస్థలు ఉన్నాయి.

ఇది ఆర్థిక సేవలను అందించడంతో పాటు CSR కార్యకలాపాలలో క్రమం తప్పకుండా పాల్గొంటుంది. దీని ప్రధాన కార్యాలయం ముంబైలో ఉంది. గత 10 సంవత్సరాలలో, కోటక్ మహింద్రా 2015లో ING వైశ్యా బ్యాంక్ మరియు 2021లో ఫెర్రెస్ అనే రెండు సంస్థలను కొనుగోలు చేసింది.

5. యెస్ బ్యాంక్

యెస్ బ్యాంక్ లిమిటెడ్ అనేది కార్పొరేట్ మరియు రిటైల్ కస్టమర్లకు సహాయం అందించడంలో ప్రత్యేకత కలిగిన ముఖ్యమైన బ్యాంక్. దీనిని 2004లో ఇద్దరు బ్యాంకర్లు అశోక్ కపూర్ మరియు రాణా కపూర్ స్థాపించారు. ఇటీవల బ్యాంకు కుప్పకూలడంపై వార్తల్లోకెక్కింది. ఆర్బీఐ దీన్ని నియంత్రించి వ్యవస్థను నిర్వహించింది.

బ్యాంక్ రిజిస్టర్డ్ కార్యాలయం మహారాష్ట్రలోని ముంబైలో ఉంది. యెస్ బ్యాంక్ యొక్క ఇటీవలి పరిణామాలలో 2017లో 'యెస్ పే' అనే డిజిటల్ వాలెట్ చొరవ ఉంది. ఈ సేవను ప్రారంభించడానికి ఇది BHIM మరియు UPIతో కలిసి పనిచేసింది. అంతేకాదు, వారికి రూ. వారి ఫుడ్ ప్రాసెసింగ్ ప్రాజెక్టుల కోసం ప్రభుత్వం నుండి 1000 కోట్లు.

భారతదేశంలోని ఈ బ్యాంక్ 18000 కంటే ఎక్కువ మంది భారతీయుల ఉపాధి అవసరాలను తీర్చే అత్యంత కస్టమర్-ఫోకస్డ్ మరియు సర్వీస్-డ్రైవ్ బ్యాంక్లలో ఒకటి.

6. ఫెడరల్ బ్యాంక్

అలువా, కొచ్చిలో ప్రధాన కార్యాలయం ఉన్న ఫెడరల్ బ్యాంక్ దేశంలో 1272కి పైగా బ్రాంచ్ల బ్యాంకింగ్ నెట్వర్క్ను కలిగి ఉంది. ఇది విదేశాలలో దాని ప్రతినిధి కార్యాలయాలను కలిగి ఉంది. ఇది భారతదేశంలో అత్యంత ప్రసిద్ధి చెందిన బ్యాంక్గా అవతరించే ఏకైక లక్ష్యంతో 1931లో స్థాపించబడింది.

ఇది డిపాజిటరీ సేవల నుండి NRI బ్యాంకింగ్ మరియు మరెన్నో పథకాల వరకు దాని వినియోగదారులకు విస్తృతమైన సేవలను అందిస్తుంది. ఇది 10 మిలియన్ల కంటే ఎక్కువ మంది వినియోగదారుల యొక్క భారీ కస్టమర్ బేస్ను కలిగి ఉంది. స్థాపించబడినప్పుడు దీనికి ట్రావెన్కోర్ ఫెడరల్ బ్యాంక్ అని పేరు పెట్టారు, కానీ తరువాత అది మారిపోయింది.

ఇది అహ్మదాబాద్లో (గిఫ్ట్ సిటీ) దేశంలోని మొట్టమొదటి IFSCలో కూడా ఒక శాఖను కలిగి ఉంది.

7. బంధన్ బ్యాంక్

ఆగస్ట్ 2015లో స్థాపించబడిన బంధన్ బ్యాంక్ ప్రఖ్యాత సంస్థ బంధన్ పైనాన్షియల్ హోల్డింగ్స్ లిమిటెడ్ (BFHL)కి అనుబంధంగా ఉంది. ఇది ప్రస్తుతం 501 బ్రాంచీలతో తన నెట్వర్క్ను విస్తరించే ప్రారంభ ప్రక్రియలో ఉంది. ప్రస్తుతం బ్యాంక్ యొక్క CEOగా కూడా పనిచేస్తున్న చంద్ర శేఖర్ షాహి దీన్ని ప్రారంభించారు.

2019లో, 'GRUH' పేరుతో హౌసింగ్ డెవలప్మెంట్ పైనాన్స్ కార్పొరేషన్ లిమిటెడ్ను కొనుగోలు చేస్తున్నట్లు ప్రకటించింది. ఇది ప్రారంభంలో భారతీయ సమాజంలోని అణగారిన సామాజిక వర్గాలకు సేవ చేయాలనే లక్ష్యంతో బ్యాంకును ప్రారంభించింది. ప్రస్తుతం, దీని ప్రధాన కార్యాలయం కోల్కతా, పశ్చిమ బెంగాల్లో ఉంది.

8. సిటీ యూనియన్ బ్యాంక్

గతంలో కుంభకోణం బ్యాంక్ లిమిటెడ్గా పిలువబడే ఈ ఇండియన్ బ్యాంక్ను 1904లో ముగ్గురు ప్రముఖులు - ఆర్. సంతానం అయ్యర్, ఎస్. కృష్ణ అయ్యర్ మరియు వి. కృష్ణస్వామి అయ్యంగార్ స్థాపించారు.

సిటీ యూనియన్ బ్యాంక్ అనేక రకాల పైనాన్స్ ఎంపికలు మరియు డిజిటల్ బ్యాంకింగ్ సౌకర్యాలను అందిస్తుంది. ఈ సౌకర్యాలలో - చాట్బాట్ సౌకర్యం, ఫేస్బుక్ ద్వారా సోషల్ మీడియా బ్యాంకింగ్ బదిలీ నిధులు, పాస్బుక్ ప్రింటింగ్ కియోస్క్, చెక్ క్లియరింగ్ కియోస్క్, CUB QR సౌకర్యం మొదలైనవి. తమిళనాడులో ప్రధాన కార్యాలయం ఉన్న ఈ బ్యాంక్ స్థాపించిన 30 సంవత్సరాల వరకు విస్తరణ ప్రణాళికలను కలిగి లేదు.

7. IDBI బ్యాంక్

1964లో స్థాపించబడిన ఈ బ్యాంక్ 1892 బ్యాంక్ శాఖలు మరియు 3683 ATMల నెట్వర్క్ పరిధిని కలిగి ఉంది. దీర్ఘకాలిక రుణ సదుపాయాలతో పరిశ్రమలు మరియు వ్యవసాయానికి సహాయం చేయడానికి ఇది ప్రారంభించబడింది. బ్యాంక్ 2006లో ఒక కొనుగోలును కలిగి ఉంది. ఇది యూనియన్ వెస్ట్రన్ బ్యాంక్ను కొనుగోలు చేసింది, దాని శాఖల సంఖ్యను పెంచింది.

8. CSB బ్యాంక్

భారతదేశంలోని అత్యంత చారిత్రక బ్యాంకులలో ఒకటైన కాథలిక్ సిరియన్ బ్యాంక్ 1920లో స్థాపించబడింది. ఈ బ్యాంక్ కేవలం 450 బ్యాంకు శాఖలతో ప్రసిద్ధి చెందినది కాదు. కార్పొరేట్ బ్యాంకింగ్, రిటైల్ బ్యాంకింగ్, SME బ్యాంకింగ్ మరియు ట్రెజరీ కార్యకలాపాలు - ప్రధానంగా 4 కీలక రంగాలలో సేవలను అందించే బ్యాంకులో ఉద్యోగుల సంఖ్య 3200 కంటే ఎక్కువ.

9. DCB బ్యాంక్

18 భారతీయ రాష్ట్రాలు మరియు 2 కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలలో విస్తరించి ఉంది, DCB బ్యాంక్ లిమిటెడ్ అప్గ్రేడ్ చేయబడిన మౌలిక సదుపాయాలతో కూడిన సుసంపన్నమైన బ్యాంక్. అవి SMEలు, రిటైల్ రంగాలు, సహకార బ్యాంకులు మొదలైన వాటిలో సాంకేతిక పురోగతులను పెంచుతాయి మరియు నాణ్యమైన ఆర్థిక సేవలను అందిస్తాయి.

ఇది 1930లలో స్థాపించబడింది మరియు అప్పటి నుండి, ఇది పరిశ్రమ నిపుణులచే నియంత్రించబడుతుంది మరియు నిర్వహించబడుతుంది. ఇది ప్రస్తుత మరియు భవిష్యత్తు తరాల అవసరాలను దృష్టిలో ఉంచుకుని ఆవిష్కరణలను విశ్వసిస్తుంది.

10. ధనలక్ష్మీ బ్యాంక్

ధనలక్ష్మీ బ్యాంక్ భారతదేశంలో అత్యంత విశ్వసనీయమైన మరియు గౌరవప్రదమైన బ్యాంకులలో ఒకటి. ఇది 1927లో కేరళలోని త్రిస్సూర్లో రిజిస్టర్డ్ కార్యాలయంతో ఏర్పాటు చేయబడింది. ఇది 245 శాఖలతో దేశవ్యాప్తంగా విస్తరించింది. ఇది గతంలో AGS ఇన్స్టిట్యూట్ మరియు బజాజ్ అలయన్స్ లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్ వంటి వివిధ సర్వీస్ ప్రొవైడర్లు & కంపెనీలతో కలిసి పనిచేసింది.

11. IDFC ఫస్ట్ బ్యాంక్

దాని విపరీతమైన ఉత్పత్తి సమర్థనలతో, IDFC ఫస్ట్ బ్యాంక్ ప్రతిరోజూ ఎక్కువ మంది కస్టమర్లను పొందుతోంది. 2015లో స్థాపించబడిన ఇది ప్రాథమికంగా ప్రైవేట్ రంగ సంస్థల కోసం మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధిపై దృష్టి సారించింది. మూడు సంవత్సరాల తర్వాత, వారు క్యాపిటల్ ఫస్ట్తో విలీనాన్ని ప్రకటించారు. వీరికి దేశవ్యాప్తంగా దాదాపు 260 శాఖలు ఉన్నాయి.

12 . ఇండస్ఇండ్ బ్యాంక్

సింధు లోయ నాగరికత నుండి ప్రేరణ పొందిన ఈ బ్యాంకు సాధారణంగా భారతదేశంలోని అగ్ర బ్యాంకుగా ఉపయోగించబడుతుంది. ఇండస్ఇండ్ బ్యాంక్ ప్రధాన కార్యాలయం ఆర్థిక రాజధాని ముంబైలో ఉంది.

1994లో SP హిందూజాచే స్థాపించబడిన ఈ బ్యాంక్ భారతదేశంలోని 760 ప్రాంతాలలో విస్తృతమైన బ్యాంకింగ్ నెట్ వర్క్ను కలిగి ఉంది. బ్యాంకు ఎన్ఆర్ఐ నివాసితుల అవసరాలపై దృష్టి సారించడానికి ప్రాథమికంగా ప్రారంభించబడింది, అయితే తరువాత, వారు వివిధ తరగతులను లక్ష్యంగా చేసుకుని తమ ఉత్పత్తుల స్పెక్ట్రమ్ను విస్తరించారు.

13. RBL బ్యాంక్

RBL బ్యాంక్ అంతగా తెలియని బ్యాంక్ అయినప్పటికీ స్వాతంత్ర్యానికి ముందు స్థాపించబడిన బ్యాంకులలో ఒకటిగా గుర్తించబడుతుంది. ఇది 1943లో రత్నాకర్ బ్యాంకుగా స్థాపించబడింది. ముంబైలో ఉన్న ఈ బ్యాంకును సాంగ్లీ & గంగప్ప సిద్ధప్ప ఛౌగుల్ నుండి బాబ్లొండ భుజగొండ పాటిల్ ప్రారంభించారు. బ్యాంకు పేరు చాలా కాలం తర్వాత 2014లో RBL బ్యాంక్గా మార్చబడింది. ఇది పాస్ ఇండియాలో 403 కంటే ఎక్కువ శాఖలతో విస్తరించబడింది.

14. కర్ణాటక బ్యాంక్

కర్ణాటక బ్యాంక్ భారతదేశంలోని ప్రైవేట్ బ్యాంకులలో ఒకటి, ఇది తన కస్టమర్లను అత్యున్నత స్థాయిలో విలువ చేస్తుంది. వారు వివిధ రకాలైన కస్టమర్లను వివిధ పద్ధతులలో పరిగణిస్తారు, వారికి ప్రత్యేక అనుభూతిని కలిగిస్తారు.

వ్యాపారులు, విక్రయదారులు మరియు వ్యక్తిగత కుటుంబ వినియోగానికి సరిపోయే ఉత్పత్తుల యొక్క అద్భుతమైన శ్రేణిని బ్యాంక్ అందిస్తుంది.

కర్ణాటక బ్యాంకును 1924లో కర్ణాటకలోని ఒక చిన్న పట్టణంలో BR వ్యాసరాయ్ ఆచార్య స్థాపించారు. ఇందులో 857 బ్యాంకు శాఖలు మరియు 952 ATMలు ఉన్నాయి. ఇది బీమా పాలసీలు, ఫారెక్స్ సేవలు, డిజిటల్ బ్యాంకింగ్ మొదలైన గోప్య సేవలను అందిస్తుంది.

15. నైనిటాల్ బ్యాంక్

162 బ్యాంక్ శాఖలతో, నైనిటాల్ విస్తృతమైన దృష్టితో చిన్న కస్టమర్ బేస్ కు సేవలు అందిస్తుంది. ఇది నైనిటాల్లో ఈ ప్రాంతం యొక్క ఆర్థిక అవసరాలను తీర్చడానికి 1922లో స్థాపించబడింది. దీనిని గోవింద్ బల్లభ్ పంత్ ప్రారంభించారు. అయితే, 1975లో, బ్యాంక్ యొక్క 99% షేర్లను బ్యాంక్ ఆఫ్ బరోడా కొనుగోలు చేసింది. ఇది కాకుండా, బ్యాంక్ HDFC బ్యాంక్, నేషనల్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్ మొదలైన వాటితో కూడా లింక్ చేయబడింది.

16. సాత్ ఇండియన్ బ్యాంక్

స్వదేశీ ఉద్యమం ఉద్వేగితమైన ఎగిసిపడటంతో 1929లో బ్యాంకు ఏర్పడింది. కేరళలో ప్రధాన కార్యాలయం, సాత్ ఇండియన్ బ్యాంక్ 924 బ్యాంక్ శాఖలతో మంచి జాతీయ ఉనికిని కలిగి ఉంది. కోర్ బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థను అమలు చేసిన తొలి కేరళ బ్యాంక్ గుర్తింపు పొందింది. కార్యకలాపాల్లో పారదర్శకత ఉండడం వల్ల మార్కెట్లో మంచి గుర్తింపు ఉంది.

17. J&K బ్యాంక్

1938లో స్థాపించబడిన ఈ బ్యాంక్ రాష్ట్రంలో కీలకమైన ఆర్థిక సేవా ప్రదాత. జమ్మూ అండ్ కాశ్మీర్ బ్యాంకును మహారాజా హరి సింగ్ స్థాపించారు. బ్యాంక్ ఇటీవల డిజిటల్ ఇండియా మిషన్ కు భారీ సహకారం అందించినందుకు ప్రసిద్ధి చెందింది.

ఇది 964 బ్యాంకు శాఖలతో దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాలలో విస్తరించబడింది. బ్యాంక్ అనేక బ్యాంకులు మరియు PNB బ్యాంక్, మహింద్రా & మహింద్రా మొదలైన సంస్థలతో సహకారాలు మరియు భాగస్వామ్యాల్లో పాలుపంచుకుంది.

18. కరూర్ వైశ్యా బ్యాంక్

కరూర్ వైశ్యా బ్యాంక్ భారతదేశంలోని ప్రముఖ బ్యాంకులలో ఒకటి, ఇది 1916లో స్థాపించబడింది. తమిళనాడులోని కరూర్లో ఆర్థిక పరిస్థితులు మరియు వ్యాపార అవసరాలను సులభతరం చేయడానికి MA వెంకటరామ చెట్టియార్ మరియు అతి కృష్ణ చెట్టియార్లచే స్థాపించబడింది. దేశవ్యాప్తంగా 779 బ్యాంక్ శాఖలు విస్తరించి ఉన్న బ్యాంక్ గొప్ప నెట్వర్క్ ను కలిగి ఉంది. సంప్రదాయం మరియు సాంకేతికత అంశాలను మిళితం చేస్తూ సేవలను అందించాలని వారు విశ్వసిస్తున్నారు.

19. తమిళనాడు మర్కంటైల్ బ్యాంక్

తమిళనాడు మర్కంటైల్ బ్యాంక్ తూత్తుకుడిలో ప్రసిద్ధి చెందిన బ్యాంకు. 1921లో ఏర్పాటైన ఈ బ్యాంక్ 509 బ్యాంక్ శాఖలు మరియు 1135 ATMలతో భారతీయ జనాభాకు సేవలు అందిస్తోంది. ఇది 'నాడార్ బ్యాంక్'గా ప్రారంభించబడింది మరియు నేడు ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్, వీడియో కాన్ఫరెన్సింగ్ ఫీచర్, మొబైల్ బ్యాంకింగ్, ట్యాబ్ బ్యాంకింగ్ మొదలైన సేవలను అందిస్తుంది.

స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1. ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకుల ఆవిర్భావం గురించి రాయండి
2. ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకుల ప్రధాన విధులు & కార్యకలాపాలు ఏమిటి

పాఠం- 6

విదేశీ బ్యాంకులు నిర్మాణం మరియు విధులు & కార్యకలాపాలు

భారతదేశంలోని ప్రైవేట్ బ్యాంకులు & ప్రభుత్వ బ్యాంకుల మధ్య ప్రధాన తేడాలు

భారతదేశంలోని రెండు రకాల బ్యాంకులు, అంటే జాతీయం చేయబడిన బ్యాంకులు మరియు ప్రైవేట్ బ్యాంకుల మధ్య ఉన్న కీలక వ్యత్యాసాలను క్రింది అంశాలు హైలైట్ చేస్తాయి.

- వారి మధ్య ఉన్న ప్రధాన వ్యత్యాసం 'వాటిని ఎవరు నియంత్రిస్తారు'. ఒక వైపు, జాతీయ బ్యాంకుల యొక్క ప్రధాన నియంత్రణ సంస్థ ప్రభుత్వం, మరియు ప్రైవేట్ వ్యక్తులు బ్యాంకుల ప్రధాన యజమానులు.
- Public బ్యాంకుల ఏర్పాటు పార్లమెంటులో ఒక చట్టం ఆమోదం ఆధారంగా రూపొందించబడింది, అయితే ప్రైవేట్ బ్యాంకులు భారతీయ కంపెనీల చట్టం క్రింద నమోదు చేసుకోవాలి.
- ప్రభుత్వ బ్యాంకుల్లో ఎఫ్డిఐ వాటా విదేశీ పెట్టుబడిలో 20% అయితే ప్రైవేట్ బ్యాంకుల్లో ఇది 74% ఎక్కువగా ఉంది.
- ప్రభుత్వ బ్యాంకుల కంటే ప్రైవేట్ బ్యాంకులు మరింత అధునాతన సాంకేతికతను ఉపయోగిస్తాయి. తరువాతి బ్యాంకుల కంటే కొత్త మార్పులకు అనుగుణంగా నెమ్మదిగా ఉంటాయి.
- పబ్లిక్ బ్యాంకుల పరిధి మరియు పరిధి బ్యాంకుల కంటే విస్తృతమైనది. కానీ, మునుపటిది ఆకర్షణీయమైన కస్టమర్ సేవా ఎంపికలను అందించదు.
- బ్యాంకుల ప్రధాన లక్ష్యం లాభం అయితే ప్రభుత్వ బ్యాంకులు దేశంలోని అట్టడుగు సమాజాలకు ప్రధానంగా సేవ చేసేందుకు ప్రయత్నిస్తాయి.
- పబ్లిక్ బ్యాంకులు దాని అసాధారణమైన పరిధి మరియు విశ్వసనీయ సేవల కారణంగా విస్తృత కస్టమర్ బేస్‌ను కలిగి ఉన్నాయి.
- బ్యాంకుల్లో ఉన్నత స్థాయిలకు ప్రమోషన్ అనేది పూర్తిగా పనితీరు ఆధారంగానే జరుగుతుంది. కానీ, సీనియారిటీకి ప్రమోషన్‌కు ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇచ్చే పబ్లిక్ బ్యాంకుల విషయంలో ఇది అలా కాదు.

విదేశీ బ్యాంకులు

విదేశీ బ్యాంకులు రిజిస్టర్ చేయబడి, వాటి ప్రధాన కార్యాలయాలను వేరే దేశంలో కలిగి ఉన్నాయి, కానీ వాటికి మన దేశంలో శాఖలు ఉన్నాయి. విదేశీ బ్యాంక్ బ్రాంచ్ అనేది ఒక రకమైన విదేశీ బ్యాంక్, ఇది హోమ్ మరియు హోస్ట్ దేశం యొక్క నిబంధనలను అనుసరించాల్సిన అవసరం ఉంది . తమ బహుళజాతి కార్పొరేట్ ఖాతాదారులకు మెరుగైన సేవలందించేందుకు బ్యాంకులు తరచుగా విదేశీ శాఖను తెరుస్తాయి.

ప్రస్తుతం, 45 విదేశీ బ్యాంకులు విదేశీ బ్యాంకు శాఖల రూపంలో మరియు 34 విదేశీ బ్యాంకులు ప్రతినీది కార్యాలయాల రూపంలో పనిచేస్తున్నాయి.

విదేశీ బ్యాంకులు - చారిత్రక దృక్పథం

- భారతదేశంలోని నేటి విదేశీ బ్యాంకులు, స్టాండర్డ్ చార్టర్డ్ బ్యాంక్ మరియు HSBC వంటివి, ప్రపంచంలోని ఇతర దేశాలతో ఆసియా యొక్క పెరుగుతున్న వాణిజ్యానికి ఆర్థిక సహాయం చేయడంలో తమ మూలాలను కలిగి ఉన్నాయి.
- చార్టర్డ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా, స్టాండర్డ్ చార్టర్డ్ బ్యాంక్ యొక్క పూర్వగామి, క్వీన్స్ విక్టోరియా నుండి రాయల్ చార్టర్ అందుకున్న తర్వాత 1858లో కలకత్తాలో కార్యాలయాన్ని ప్రారంభించింది.
- స్వాతంత్ర్యానికి ముందు భారతదేశంలో శాఖలను కలిగి ఉన్న హాంకాంగ్ మరియు షాంఘై బ్యాంకింగ్ కార్పొరేషన్ (HSBC) 1959 లో భారతదేశంలోని పూర్వపు మర్కంటైల్ బ్యాంక్‌ను కొనుగోలు చేసినప్పుడు గణనీయమైన అకర్పన చర్య తీసుకుంది.
- Comptoir d'Escompte de Paris, ఇది తరువాత BNP పారిబాస్‌ను ఏర్పాటు చేసే సంస్థలలో ఒకటిగా మారింది , 1860లో కలకత్తాలో కార్యకలాపాలు ప్రారంభించింది మరియు బ్రిటిష్ వారి తర్వాత దేశంలో రెండవ అతిపెద్ద బ్యాంకింగ్ ఉనికిగా ఫ్రెంచ్‌కు ప్రాతినిధ్యం వహించింది.
- ప్రధాన అమెరికన్ బ్యాంకులు ఆ సమయంలో యునైటెడ్ స్టేట్స్ వెలుపల పనిచేయకుండా చట్టం ద్వారా నిషేధించబడ్డాయి. ఈ చట్టాల సడలింపు ఇరవయ్యవ శతాబ్దం ప్రారంభంలో అమెరికన్ బ్యాంకులు ప్రపంచవ్యాప్తంగా విస్తరించడానికి మార్గం సుగమం చేసింది.
- సిటీ బ్యాంక్, లేదా న్యూయార్క్ యొక్క నేషనల్ సిటీ బ్యాంక్ 1902లో భారతదేశంలోకి ప్రవేశించింది మరియు 1902 లోనే భారతదేశంలోకి ప్రవేశించాలనే ఆశయంతో ఉన్న JP మోర్గాన్, కలకత్తా వ్యాపారీలో యాజమాన్య వాటా ద్వారా 1922 లో ప్రవేశించింది. బ్యాంకింగ్ సంస్థ ఆంధ్రా యూల్ అండ్ కో. లిమిటెడ్.

విదేశీ బ్యాంకులు అంటే ఏమిటి?

- ఈ బ్యాంకులు రిజిస్టర్ చేయబడి, వేరే దేశంలో ప్రధాన కార్యాలయాలను కలిగి ఉన్నాయి, కానీ వాటికి మన దేశంలో శాఖలు ఉన్నాయి.
- దేశం యొక్క మొత్తం బ్రాంచ్ నెట్‌వర్క్‌లో విదేశీ బ్యాంకుల వాటా 1% కంటే తక్కువ. అయినప్పటికీ, వారు మొత్తం బ్యాంకింగ్ రంగ ఆస్తులలో సుమారుగా 7% మరియు లాభాలలో సుమారుగా 11% వాటా కలిగి ఉన్నారు.
- భారతదేశంలో విదేశీ బ్యాంకుల ఉనికికి సంబంధించి RBI యొక్క విధానం రెండు ప్రాథమిక సూత్రాలపై స్థాపించబడింది:

అన్వేష్యత
ఉనికి యొక్క ఒకే మోడ్

1. అన్వేష్యత ద్వారా, విదేశీ బ్యాంకులకు వారి స్వదేశంలో భారతీయ బ్యాంకులు స్వేచ్ఛగా శాఖలను తెరవడానికి అనుమతిస్తేనే భారతదేశంలో జాతీయ స్థాయికి సమీపంలో చికిత్స అందించబడుతుందని అర్థం.
2. ఒకే మోడ్ ఆఫ్ ప్రజెన్స్ ద్వారా, RBI అంటే భారతదేశంలో, బ్రాంచ్ మోడ్ లేదా పూర్తిగా యాజమాన్యంలోని అనుబంధ (WOS) మోడ్ అనుమతించబడుతుంది.
3. విదేశీ బ్యాంకులకు ఆర్బిఐ జారీ చేసిన ఇతర పాలసీ మార్గదర్శకాలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

బ్యాంకులు తప్పనిసరిగా బేసెల్ స్టాండర్డ్ యొక్క తప్పనిసరి క్యాపిటల్ అడిక్వసీ అవసరాలకు కట్టుబడి ఉండాలి .

వారు తప్పనిసరిగా INR 500 కోట్ల కనీస మూలధన అవసరాన్ని తీర్చాలి.

వారు CRARని కనీసం 10% వద్ద ఉంచాలి.

భారతదేశంలో విదేశీ బ్యాంకుల ప్రాధాన్యతా రంగ లక్ష్యాలు 40% .

అంతేకాకుండా, రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా జారీ చేసిన ఇతర నిబంధనలకు విదేశీ బ్యాంకులు తప్పనిసరిగా కట్టుబడి ఉండాలి.
4. విదేశీ బ్యాంకులు భారతదేశంలో ప్రతినీధి కార్యాలయాలను కూడా తెరవవచ్చు. శాఖలు లేదా ఏజెన్సీల కంటే ప్రతినీధి కార్యాలయాలు తక్కువ అధికారాన్ని కలిగి ఉంటాయి.
  1. దేశంలో ఉనికిని నెలకొల్పడానికి మొదటి అడుగుగా విదేశీ బ్యాంకులు తరచూ ప్రతినీధి కార్యాలయాలను తెరుస్తాయి.
  2. ఈ కార్యాలయాలు మాత్రం బ్యాంకు మరియు దాని క్లయింట్లు మరియు భారతదేశంలోని కరస్పాండెంట్ బ్యాంకుల మధ్య సంప్రదింపుల బిందువుగా పనిచేస్తాయి.
  3. వారు సంభావ్య ఖాతాదారులతో సంబంధాలను ఏర్పరచుకోగలరు, కానీ వారు స్వంతంగా బ్యాంకింగ్ లావాదేవీలను నిర్వహించలేరు.
5. ప్రవేశానికి నియంత్రణ అడ్డంకులు తక్కువగా ఉన్న ప్రాంతాల్లో విదేశీ బ్యాంకు శాఖలు కూడా ఎక్కువగా పనిచేస్తాయి.
6. ప్రస్తుతం, 45 విదేశీ బ్యాంకులు విదేశీ బ్యాంకు శాఖల రూపంలో మరియు 34 విదేశీ బ్యాంకులు ప్రతినీధి కార్యాలయాల రూపంలో పనిచేస్తున్నాయి.

భారతదేశంలోని విదేశీ బ్యాంకులు - ఉనికి యొక్క బ్రాంచ్/WOS రూపం

S. No	బ్యాంక్ పేరు	ఇన్ఫార్మేషన్ దేశం	బ్యాంకింగ్ శాఖల సంఖ్య
1)	AB బ్యాంక్ లిమిటెడ్.	బంగ్లాదేశ్	1
2)	అబుదాబి కమర్షియల్ బ్యాంక్ లిమిటెడ్.	UAE	1

3)	అమెరికన్ ఎక్స్‌ప్రెస్ బ్యాంకింగ్ కార్పొరేషన్	USA	1
4)	ఆస్ట్రేలియా మరియు న్యూజిలాండ్ బ్యాంకింగ్ గ్రూప్ లిమిటెడ్.	ఆస్ట్రేలియా	3
5)	బార్క్లెస్ బ్యాంక్ Plc.	యునైటెడ్ కింగ్‌డమ్	3
6)	బ్యాంక్ ఆఫ్ అమెరికా	USA	4
7)	బ్యాంక్ ఆఫ్ బహ్రయిన్ & కువైట్ BSC	బహ్రయిన్	4
8)	బ్యాంక్ ఆఫ్ సిలోన్	శ్రీలంక	1
9)	చైనా బ్యాంకు	చైనా	1
10)	బ్యాంక్ ఆఫ్ నోవా స్కోటియా	కెనడా	2
11)	BNP పారిబాస్	ఫ్రాన్స్	8
12)	సిటీ బ్యాంక్ NA	USA	35
13)	సహకార రాబో బ్యాంక్ UA	నెదర్లాండ్స్	1
14)	క్రెడిట్ అగ్రికోల్ కార్పొరేట్ & ఇన్వెస్ట్‌మెంట్ బ్యాంక్	ఫ్రాన్స్	5
15)	క్రెడిట్ సూయిస్ AG	స్విట్జర్లాండ్	1
16)	CTBC బ్యాంక్ కో., లిమిటెడ్.	తైవాన్	2
17)	DBS బ్యాంక్ ఇండియా లిమిటెడ్*	సింగపూర్	
18)	డ్యుయిష్ బ్యాంక్	జర్మనీ	17
19)	దోహ్ బ్యాంక్ QPSC	ఖతార్	3
20)	ఎమిరేట్స్ బ్యాంక్ NBD	UAE	1
21)	మొదటి అబుదాబి బ్యాంక్ PJSC	UAE	1
22)	ఫస్ట్‌రాండ్ బ్యాంక్ లిమిటెడ్	దక్షిణ ఆఫ్రికా	1
23)	HSBC లిమిటెడ్	హాంగ్ కొంగ్	26

24)	ఇండస్ట్రియల్ & కమర్షియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ చైనా లిమిటెడ్.	చైనా	1
25)	ఇండస్ట్రియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ కొరియా	దక్షిణ కొరియా	1
26)	JP మోర్గాన్ చేజ్ బ్యాంక్ NA	USA	4
27)	JSC VTB బ్యాంక్	రష్యా	1
28)	KEB హనా బ్యాంక్	దక్షిణ కొరియా	2
29)	కూక్మిన్ బ్యాంక్	దక్షిణ కొరియా	1
30)	క్రంగ్ థాయ్ బ్యాంక్ పబ్లిక్ కో. లిమిటెడ్.	థాయిలాండ్	1
31)	మప్రెక్ బ్యాంక్ PSC	UAE	1
32)	మిజుహో బ్యాంక్ లిమిటెడ్.	జపాన్	5
33)	MUFG బ్యాంక్, లిమిటెడ్.	జపాన్	5
34)	నాట్వెస్ట్ మార్కెట్స్ Plc	యునైటెడ్ కింగ్డమ్	1
35)	PT బ్యాంక్ మేబ్యాంక్ ఇండోనేషియా TBK	ఇండోనేషియా	1
36)	ఖతార్ నేషనల్ బ్యాంక్ (QPSC)	ఖతార్	1
37)	స్పీర్బ్యాంక్	రష్యా	1
38)	SBM బ్యాంక్ (ఇండియా) లిమిటెడ్	మారిషస్	
39)	షిన్హాన్ బ్యాంక్	దక్షిణ కొరియా	6
40)	సొసైటీ జనరల్	ఫ్రాన్స్	2
41)	సోనాలి బ్యాంక్ లిమిటెడ్	బంగ్లాదేశ్	2
42)	స్టాండర్డ్ ఛార్టర్డ్ బ్యాంక్	యునైటెడ్ కింగ్డమ్	100
43)	సుమిటోమా మిత్సుయ్ బ్యాంకింగ్ కార్పొరేషన్	జపాన్	3
44)	యునైటెడ్ ఓవర్సీస్ బ్యాంక్ లిమిటెడ్	సింగపూర్	1

45)	పూరి బ్యాంక్	దక్షిణ కొరియా	3
-----	--------------	---------------	---

భారతదేశంలోని విదేశీ బ్యాంకులు - ఉనికి యొక్క ప్రతినిధి కార్యాలయ రూపం

సర్. నం.	ప్రతినిధి కార్యాలయం పేరు	ఇన్ఫార్మేషన్ దేశం	కేంద్రం
1)	యాక్సెస్ బ్యాంక్	నైజీరియా	ముంబై
2)	బాంకో బిల్బావో విజ్కాయా అర్డెంటరియా	స్పెయిన్	ముంబై
3)	బ్యాంకో BPM SPA	ఇటలీ	ముంబై
4)	బాంకో డి సబాడెల్ SA	స్పెయిన్	న్యూఢిల్లీ
5)	అభివృద్ధి మరియు విదేశీ ఆర్థిక వ్యవహారాల బ్యాంక్ (Vnesheconombank)	రష్యా	ముంబై
6)	బ్యాంక్ ఆఫ్ మాంట్రీయల్	కెనడా	ముంబై
7)	బ్యాంక్ ఆఫ్ తైవాన్	తైవాన్	ముంబై
8)	బుసాన్ బ్యాంక్	దక్షిణ కొరియా	ముంబై
9)	CaixaBank SA	స్పెయిన్	న్యూఢిల్లీ
10)	Caixa Geral డి డిపాజిట్లు	పోర్చుగల్	ముంబై
11)	Commerzbank	జర్మనీ	ముంబై
12)	క్రెడిట్ ఇండస్ట్రియల్ మరియు కమర్షియల్	ఫ్రాన్స్	న్యూఢిల్లీ
13)	DNB బ్యాంక్ ASA	నార్వే	ముంబై
14)	DZ బ్యాంక్ AG	జర్మనీ	ముంబై
15)	ఎవరెస్ట్ బ్యాంక్ లిమిటెడ్.	నేపాల్	న్యూఢిల్లీ
16)	గాజ్ ప్రోమ్ బ్యాంక్	రష్యా	న్యూఢిల్లీ
17)	గ్లోబల్ IME బ్యాంక్ లిమిటెడ్	నేపాల్	న్యూఢిల్లీ

18)	ఇంటిసా సాన్పోలో SpA	ఇటలీ	ముంబై
19)	KBC బ్యాంక్ NV	బెల్జియం	ముంబై
20)	KfW IPEX బ్యాంక్ GmbH	జర్మనీ	ముంబై
21)	లాండ్స్బ్యాంక్ బాడెన్ - వుర్టెంబర్గ్	జర్మనీ	ముంబై
22)	మెగా ఇంటర్నేషనల్ కమర్షియల్ బ్యాంక్	తైవాన్	ముంబై
23)	మోంటీ డీ పస్సి డి సియెన్నా	ఇటలీ	ముంబై
24)	నేషనల్ ఆస్ట్రేలియా బ్యాంక్	ఆస్ట్రేలియా	ముంబై
25)	నాటిక్విస్	ఫ్రాన్స్	ముంబై
26)	NongHyup బ్యాంక్	దక్షిణ కొరియా	గుర్గావ్
27)	రైఫిసెన్ బ్యాంక్ ఇంటర్నేషనల్ AG	ఆస్ట్రీయా	
28)	స్కాండినవిస్కా ఎన్స్కిల్డా బాంకెన్ AB	స్వీడన్	న్యూఢిల్లీ
29)	ది బ్యాంక్ ఆఫ్ న్యూయార్క్ మెల్లన్	USA	ముంబై
30)	టోరంటో డొమినియన్ బ్యాంక్	కెనడా	ముంబై
31)	UBS AG	స్విట్జర్లాండ్	ముంబై
32)	యుని క్రెడిట్ SpA	ఇటలీ	ముంబై
33)	వెల్స్ ఫార్గో బ్యాంక్ NA	USA	ముంబై
34)	Zurcher Kantonalbank	స్విట్జర్లాండ్	

విదేశీ బ్యాంకులు - ప్రయోజనాలు

- విదేశీ బ్యాంకులు ఆతిథ్య దేశంలోని దేశీయ బ్యాంకుల కంటే ఎక్కువ రంగాలలో పెట్టుబడి పెట్టే సామర్థ్యాన్ని కలిగి ఉంటాయి, ఎందుకంటే అవి పెద్ద ఆర్థిక స్థాయి మరియు రిస్క్ డైవర్సిఫికేషన్ టెక్నిక్లను కలిగి ఉంటాయి.విదేశీ బ్యాంకులు దేశ సాంకేతిక అభివృద్ధికి దోహదపడే కొత్త సాంకేతికతతో అతిథ్య దేశాల్లోకి ప్రవేశిస్తాయి.

- విదేశీ బ్యాంకుల ప్రవేశం ఆతిథ్య దేశం యొక్క నియంత్రణ మరియు పర్యవేక్షక పాలనలపై సానుకూల ప్రభావాన్ని చూపుతుంది, ఎందుకంటే వారు విదేశీ బ్యాంకుల స్వదేశాల నియంత్రణ మరియు పర్యవేక్షక పాలనల గురించి తెలుసుకోగలుగుతారు.
- అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశంలో విదేశీ బ్యాంకు ఉనికి కూడా బ్యాంకింగ్ పరిశ్రమలో అత్యుత్తమ అభ్యాసాల ప్రసారానికి దోహదం చేస్తుంది.
- విదేశీ బ్యాంకు ప్రవేశం పోటీని పెంచుతుంది, ఇది దేశ బ్యాంకింగ్ రంగం అభివృద్ధిపై స్వయంచాలకంగా సానుకూల ప్రభావాన్ని చూపుతుంది.
- సంవత్సరాలుగా, విదేశీ బ్యాంకులు బ్యాంకింగ్ రంగానికి మూలధనం మరియు గ్లోబల్ బెస్ట్ ప్రాక్టీస్‌లను తీసుకురావడం ద్వారా, అలాగే ప్రతిభను పెంచుకోవడం ద్వారా గణనీయమైన సహకారాన్ని అందించాయి.

విదేశీ బ్యాంకులు - ప్రతికూలతలు

- విదేశీ బ్యాంకులు హోస్ట్ దేశానికి పెద్ద మొత్తంలో మూలధనాన్ని తీసుకువస్తుండగా, వారు తమ స్వదేశం నుండి ఆర్థిక షాక్‌లను బదిలీ చేసే సామర్థ్యాన్ని కూడా తీసుకువస్తారు.
- విదేశీ బ్యాంకులు లాభార్జనతో నడిచేవి కాబట్టి, వారు ప్రధానంగా అధిక వ్యాపార సంభావ్యత కలిగిన పెద్ద నగరాలపై దృష్టి సారిస్తారు మరియు అటువంటి సందర్భంలో, దేశమంతటా బ్యాంకింగ్ సేవలను అందుబాటులో ఉంచడానికి ప్రభుత్వ విధానాన్ని సాధించడంలో విదేశీ బ్యాంకులు అసమర్థంగా ఉంటాయి.
- ఆర్థిక లేదా రాజకీయ సంక్షోభ సమయంలో, విదేశీ బ్యాంకు శాఖలు వివిధ సవాళ్లను ఎదుర్కోవచ్చు.
- వారు సంక్షోభ సమయంలో అక్కడ పనిచేస్తున్నందున ఆ విదేశీ దేశంలో జరిగే సంఘటనల వల్ల వారికి హాని కలుగుతుంది.
- సంక్షోభంలో ఉన్న ప్రభుత్వం దేశీయ బ్యాంకులకు సహాయం చేయడానికి దాని పరిమిత వనరులను ఉపయోగించుకునే అవకాశం ఉంది. విదేశీ బ్యాంకులు తమ స్వంత అనుబంధ సంస్థలను బెయిల్ అవుట్ చేయవలసి వస్తుంది.

ముగింపు

బ్యాంకులు భారతీయ రిజర్వ్ బ్యాంక్ (RBI)చే భారీగా నియంత్రించబడతాయి మరియు నిశితంగా పర్యవేక్షిస్తాయి. అటువంటి దగ్గరి పర్యవేక్షణకు మొదటి మరియు అతి ముఖ్యమైన కారణం ఏమిటంటే, ఒక బ్యాంకు తన వద్ద జమ చేసిన డబ్బును కలిగి ఉండదు; బదులుగా, బ్యాంకు అటువంటి డిపాజిట్ల సంరక్షకునిగా పనిచేస్తుంది. డిపాజిటర్ నమ్మకం లేదా బ్యాంకింగ్ మరియు ఆర్థిక వ్యవస్థపై విశ్వాసం యొక్క చిన్న ఉల్లంఘన కూడా వినాశకరమైన పరిణామాలను కలిగిస్తుంది. అదే కారణాల వల్ల, విదేశీ బ్యాంకుల ప్రవేశం సహేతుకమైన పరిమితులు మరియు సమర్థ అధికారుల ఆమోదానికి లోబడి ఉంటుంది.

స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1. భారతదేశంలోని ఫైవ్‌ట్ బ్యాంకులు & ప్రభుత్వ బ్యాంకుల మధ్య ప్రధాన తేడాలు
2. విదేశీ బ్యాంకులు ఏమిటి వాటి యొక్క చరిత్రను వివరించండి

పాఠం - 7

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క అనుబంధ సంస్థలు

మరియు విధులు

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా (SBI)

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా (SBI) అనేది ఒక భారతీయ బహుళజాతి ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకు మరియు మహారాష్ట్రలోని ముంబైలో ప్రధాన కార్యాలయం కలిగిన ఆర్థిక సేవల చట్టబద్ధమైన సంస్థ. SBI ప్రపంచంలోనే 43వ అతిపెద్ద బ్యాంక్ మరియు ఫార్చ్యూన్ గ్లోబల్ 500 జాబితాలో 2020 నాటి ప్రపంచంలోని అతిపెద్ద కార్పొరేషన్ల జాబితాలో 221వ స్థానంలో ఉంది, ఈ జాబితాలో ఉన్న ఏకైక భారతీయ బ్యాంక్. ఇది ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకు మరియు ఆస్తుల వారీగా 23% మార్కెట్ వాటా మరియు మొత్తం రుణం మరియు డిపాజిట్ల మార్కెట్లో 25% వాటాతో భారతదేశంలో అతిపెద్ద బ్యాంక్. ఇది భారతదేశంలోని ఐదవ అతిపెద్ద ఉపాధి సంస్థదాదాపు 250,000 మంది ఉద్యోగులతో.

బ్యాంక్ ఆఫ్ కలకత్తా నుండి 1806లో ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ద్వారా స్థాపించబడింది, ఇది భారత ఉపఖండంలోని పురాతన వాణిజ్య బ్యాంకుగా మారింది. బ్యాంక్ ఆఫ్ మద్రాస్ బ్రిటీష్ ఇండియాలోని ఇతర రెండు ప్రెసిడెన్సీ బ్యాంకులైన బ్యాంక్ ఆఫ్ కలకత్తా మరియు బ్యాంక్ ఆఫ్ బాంబేలో విలీనం చేయబడింది, ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాను ఏర్పాటు చేసింది, ఇది 1955లో స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాగా మారింది. మొత్తంమీద 200 సంవత్సరాల చరిత్రలో దాదాపు ఇరవై బ్యాంకుల విలీనం మరియు స్వాధీనం నుండి బ్యాంకు ఏర్పడింది. దిభారత ప్రభుత్వం 1955లో ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాపై నియంత్రణను తీసుకుంది, రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా (భారతదేశం యొక్క సెంట్రల్ బ్యాంక్) 60% వాటాను తీసుకుని, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాగా పేరు మార్చింది.

చరిత్ర

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క మూలాలు 19వ శతాబ్దపు మొదటి దశాబ్దంలో ఉన్నాయి, తర్వాత బ్యాంక్ ఆఫ్ కలకత్తా బ్యాంక్ ఆఫ్ బెంగాల్ గా పేరు మార్చబడింది, దీనిని 2 జూన్ 1806న స్థాపించారు. బ్యాంక్ ఆఫ్ బెంగాల్ మూడు ప్రెసిడెన్సీ బ్యాంకులలో ఒకటి, మిగిలిన రెండు బ్యాంకులు. బ్యాంక్ ఆఫ్ బాంబే (15 ఏప్రిల్ 1840న విలీనం చేయబడింది) మరియు బ్యాంక్ ఆఫ్ మద్రాస్ (1 జూలై 1843న విలీనం చేయబడింది). మూడు ప్రెసిడెన్సీ బ్యాంకులు జాయింట్ స్టాక్ కంపెనీలుగా విలీనం చేయబడ్డాయి మరియు రాయల్ చార్టర్ల ఫలితంగా ఉన్నాయి. ఈ మూడు బ్యాంకులు 1861 వరకు పేపర్ కరెన్సీని జారీ చేసే ప్రత్యేక హక్కును పొందాయి, పేపర్ కరెన్సీ చట్టంతో, హక్కును భారత ప్రభుత్వం స్వాధీనం చేసుకుంది. ప్రెసిడెన్సీ బ్యాంకులు 27 జనవరి 1921న విలీనమయ్యాయి

మరియు పునర్వ్యవస్థీకరించబడిన బ్యాంకింగ్ సంస్థ దాని పేరు ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాగా తీసుకుంది. ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా జాయింట్-స్టాక్ కంపెనీగా కొనసాగింది కానీ ప్రభుత్వ భాగస్వామ్యం లేకుండానే ఉంది.

1955 స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా చట్టం యొక్క నిబంధనల ప్రకారం, భారతదేశం యొక్క సెంట్రల్ బ్యాంక్ అయిన రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాలో నియంత్రణ వడ్డీని పొందింది. 1 జూలై 1955న ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాగా మారింది. 2008లో, భారత ప్రభుత్వం SBIలో భారతీయ రిజర్వ్ బ్యాంక్ యొక్క వాటాను కొనుగోలు చేసింది, దీని వలన ఏదైనా ప్రయోజనాల వైరుధ్యాన్ని తొలగించడానికి RBI దేశం యొక్క బ్యాంకింగ్ రెగ్యులేటరీ అథారిటీ.

1959లో, ప్రభుత్వం స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా (సబ్సిడరీ బ్యాంకులు) చట్టాన్ని ఆమోదించింది. దీంతో సంస్థానాలకు చెందిన ఎనిమిది బ్యాంకులను ఎస్బీఐ అనుబంధ సంస్థలుగా మార్చింది. ఇది గ్రామీణ భారతదేశ అభివృద్ధికి ప్రాధాన్యతనిచ్చే మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళిక సమయంలో జరిగింది. గ్రామీణ ప్రాంతాలను విస్తరించేందుకు ప్రభుత్వం ఈ బ్యాంకులను స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా వ్యవస్థలో విలీనం చేసింది. 1963లో SBI స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ జైపూర్ (అంచనా 1943) మరియు స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ బికనీర్ (est.1944)ని విలీనం చేసింది.

రెస్యూల్వ్ స్థానిక బ్యాంకులను ఎస్బీఐ కొనుగోలు చేసింది. మొదటిది బ్యాంక్ ఆఫ్ బీహార్ (అంచనా 1911), SBI 1969లో దాని 28 శాఖలతో కలిసి కొనుగోలు చేసింది. మరుసటి సంవత్సరం SBI 24 శాఖలను కలిగి ఉన్న నేషనల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ లాహోర్ (అంచనా 1942) ని కొనుగోలు చేసింది. ఐదు సంవత్సరాల తరువాత, 1975లో, SBI మహారాజా మధో రావ్ సింధియా ఆధ్వర్యంలో గ్వాలియర్ రాష్ట్రంలో 1916లో స్థాపించబడిన కృష్ణరామ్ బల్లియో బ్యాంక్ను కొనుగోలు చేసింది. ఈ బ్యాంకు డుకాన్ పిచాడి అనే చిన్న వడ్డీ వ్యాపారి, మహారాజుకు చెందినది. కొత్త బ్యాంక్ మొదటి మేనేజర్ జల్ ఎన్. బ్రోచా, ఒక పార్సీ. 1985లో, 120 శాఖలను కలిగి ఉన్న కేరళలోని బ్యాంక్ ఆఫ్ కొచ్చిన్ను SBI కొనుగోలు చేసింది. ఎస్బీఐ దాని అనుబంధ సంస్థ స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ట్రావెన్కోర్గా కొనుగోలు చేసింది, ఇప్పటికే కేరళలో విస్తృతమైన నెట్వర్క్ ఉంది.

వాస్తవానికి ఇది జరగడానికి ముందే, అన్ని అనుబంధ బ్యాంకులను SBIలో విలీనం చేసి, ఒకే అతి పెద్ద బ్యాంకును సృష్టించి, కార్యకలాపాలను క్రమబద్ధీకరించాలనే ప్రతిపాదన ఉంది.

13 ఆగస్టు 2008న స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ సౌరాష్ట్ర SBIలో విలీనం అయినప్పుడు ఏకీకరణ దిశగా మొదటి అడుగు పడింది, దీనితో అనుబంధ స్టేట్ బ్యాంకుల సంఖ్యను ఏడు నుండి 6కి తగ్గించింది. 19 జూన్ 2009న, SBI బోర్డు స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండోర్ శోషణను ఆమోదించింది, దీనిలో SBI 98.3% వాటాను కలిగి ఉంది. (ప్రభుత్వం టేకోవర్ చేయడానికి ముందు వాటాలను కలిగి ఉన్న వ్యక్తులు 1.7% బ్యాలెన్స్ కలిగి ఉన్నారు.)

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండోర్ కొనుగోలు SBI యొక్క ప్రస్తుత నెట్వర్క్ బ్రాంచ్లకు 470 శాఖలను జోడించింది. అలాగే, కొనుగోలు తరువాత, SBI యొక్క మొత్తం ఆస్తులు రూ.10 ట్రిలియన్లకు చేరుకున్నాయి. మార్చి 2009 నాటికి

SBI మరియు స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండోర్ యొక్క మొత్తం ఆస్తులు రూ. 9,981,190 మిలియన్లు. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండోర్ విలీనం ప్రక్రియ ఏప్రిల్ 2010 నాటికి పూర్తయింది మరియు SBIIndore శాఖలు 26 ఆగస్టు 2010న SBI శాఖలుగా పని చేయడం ప్రారంభించాయి.

7 అక్టోబర్ 2013న, బ్యాంక్ ఛైర్పర్సన్ గా నియమితులైన మొదటి మహిళ అరుంధతీ భట్టాచార్య. మిగిలిన ఐదు అసోసియేట్ బ్యాంకులను SBIలో విలీనం చేసేందుకు శ్రీమతి భట్టాచార్య రెండేళ్ల సర్వీసు పొడిగింపును పొందారు.

అనుబంధ సంస్థలు

SBI భారతదేశం మరియు విదేశాలలో తన బ్రాంచ్ నెట్వర్క్ ద్వారా బ్యాంకింగ్ ఉత్పత్తుల శ్రేణిని అందిస్తుంది, ఇందులో నాన్-రెసిడెంట్ ఇండియన్స్ (NRIs) కోసం ఉద్దేశించిన ఉత్పత్తులు కూడా ఉన్నాయి. SBIకి 16 ప్రాంతీయ కేంద్రాలు మరియు 57 జోనల్ కార్యాలయాలు భారతదేశం అంతటా ముఖ్యమైన నగరాల్లో ఉన్నాయి.

దేశీయ

సమ్మద్ధి భవన్, కోల్కతా

భారతదేశంలో SBIకి 24000 పైగా శాఖలు ఉన్నాయి. 2012-13 ఆర్థిక సంవత్సరంలో, దాని ఆదాయం రూ.2.005 ట్రిలియన్లు (US\$26 బిలియన్లు), ఇందులో దేశీయ కార్యకలాపాలు 95.35% ఆదాయానికి దోహదపడ్డాయి. అదేవిధంగా, అదే ఆర్థిక సంవత్సరంలో దేశీయ కార్యకలాపాలు మొత్తం లాభాల్లో 88.37%కి దోహదపడ్డాయి.

ఆగస్టు 2014లో ప్రభుత్వం ప్రారంభించిన ఆర్థిక చేరిక యొక్క ప్రధాన మంత్రి జన్ ధన్ యోజన కింద , SBI 11,300 క్యాంపులను నిర్వహించింది మరియు సెప్టెంబర్ నాటికి 3 మిలియన్లకు పైగా ఖాతాలను ప్రారంభించింది, ఇందులో గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో 2.1 మిలియన్ ఖాతాలు మరియు పట్టణ ప్రాంతాల్లో 1.57 మిలియన్ ఖాతాలు ఉన్నాయి.

అంతర్జాతీయ

2014-15 నాటికి, బ్యాంక్ కు 191 విదేశీ కార్యాలయాలు 36 దేశాలలో విస్తరించి ఉన్నాయి, ఇవి భారతీయ బ్యాంకులలో విదేశీ మార్కెట్లలో అతిపెద్ద ఉనికిని కలిగి ఉన్నాయి.

- SBI ఆస్ట్రేలియా
- SBI బంగ్లాదేశ్
- SBI బహ్రైన్
- SBI బోట్స్వానా

SBI బోట్స్వానా అనుబంధ సంస్థ 27 జనవరి 2006న రిజిస్టర్ చేయబడింది మరియు బ్యాంక్ ఆఫ్ బోట్స్వానా ద్వారా 29 జూలై 2013న బ్యాంకింగ్ లైసెన్స్ జారీ చేయబడింది. అనుబంధ సంస్థ తన బ్యాంకింగ్ లైసెన్స్ను అందజేసి దేశంలో తన కార్యకలాపాలను మూసివేసింది.

- SBI కెనడా బ్యాంక్ 1982లో స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క అనుబంధ సంస్థగా స్థాపించబడింది. SBI కెనడా బ్యాంక్ బ్యాంక్ చట్టం క్రింద జాబితా చేయబడిన షెడ్యూల్ II కెనడియన్ బ్యాంక్ మరియు ఇది కెనడా డిపాజిట్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్లో సభ్యుడు.
- SBI చైనా
- SBI (మారిషస్) Ltd SBI 1989లో ఆఫ్షోర్ బ్యాంక్ను స్థాపించింది, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ఇంటర్నేషనల్ (మారిషస్) లిమిటెడ్. ఇది SBI (మారిషస్) ఏర్పాటు చేయడానికి ది ఇండియన్ ఓషన్ ఇంటర్నేషనల్ బ్యాంక్ (మారిషస్లో 1979 నుండి రిటైల్ బ్యాంకింగ్ చేస్తోంది)తో విలీనం చేయబడింది. లిమిటెడ్. నేడు, SBI (మారిషస్) లిమిటెడ్ మారిషస్లోని ఎటెన్లో 14 శాఖలను కలిగి ఉంది - 13 రిటైల్ శాఖలు మరియు 1 ప్రపంచ వ్యాపార శాఖ.

నేపాల్ SBI బ్యాంక్ లిమిటెడ్

- నేపాల్లో, SBI 55% వాటాను కలిగి ఉంది. (నేపాల్ ప్రభుత్వ యాజమాన్యంలోని ఉద్యోగుల భవిష్య నిధి 15% మరియు మిగిలిన 30% సాధారణ ప్రజానీకం కలిగి ఉంది.) నేపాల్ SBI బ్యాంక్ లిమిటెడ్ దేశవ్యాప్తంగా శాఖలను కలిగి ఉంది.
- SBI శ్రీలంక ఇప్పుడు కొలంబో, క్యాండ్డి మరియు జాఫ్నాలలో మూడు శాఖలను కలిగి ఉంది . జాఫ్నా శాఖ 9 సెప్టెంబరు 2013న ప్రారంభించబడింది. SBI శ్రీలంక శ్రీలంకలో పురాతన బ్యాంకు; ఇది 1864లో స్థాపించబడింది.

నైజీరియాలో, SBI INMB బ్యాంక్గా పనిచేస్తుంది. ఈ బ్యాంక్ 1981లో ఇండో-నైజీరియన్ మర్చంట్ బ్యాంక్గా ప్రారంభమైంది మరియు రిటైల్ బ్యాంకింగ్ను ప్రారంభించడానికి 2002లో అనుమతి పొందింది. ఇది ఇప్పుడు నైజీరియాలో ఐదు శాఖలను కలిగి ఉంది.

మాస్కోలో, SBI కమర్షియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాలో 60% వాటాను కలిగి ఉంది, మిగిలిన వాటిని కెనరా బ్యాంక్ కలిగి ఉంది. ఇండోనేషియాలో, ఇది PT బ్యాంక్ ఇండో మోనెక్స్లో 76%ని కలిగి ఉంది. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ఇప్పటికే షాంఘైలో ఒక శాఖను కలిగి ఉంది మరియు టియాంజిన్లో తెరవాలని యోచిస్తోంది.

కెన్యాలో, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా గిరో కమర్షియల్ బ్యాంక్లో 76% వాటాను కలిగి ఉంది, ఇది అక్టోబర్ 2005లో US\$ 8 మిలియన్లకు కొనుగోలు చేసింది.

SBI దక్షిణ కొరియా జనవరి 2016లో, SBI తన మొదటి శాఖను దక్షిణ కొరియాలోని సియోల్లో ప్రారంభించింది.

- SBI దక్షిణాఫ్రికా
- SBI UK లిమిటెడ్

యునైటెడ్ కింగ్డమ్లోని సౌతాల్లో స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా శాఖ

SBI USA 1982లో, బ్యాంక్ స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా అనే అనుబంధ సంస్థను స్థాపించింది , ఇది ఇప్పుడు పది శాఖలను కలిగి ఉంది-కాలిఫోర్నియా రాష్ట్రంలో తొమ్మిది శాఖలు మరియు వాషింగ్టన్, DCలో ఒకటి 10వ శాఖ కాలిఫోర్నియాలోని ప్రీమాంట్లో 28 మార్చి 2011న ప్రారంభించబడింది. కాలిఫోర్నియాలోని ఇతర ఎనిమిది శాఖలు లాస్ ఏంజిల్స్, ఆర్టిసియా, శాన్ జోస్, కానోగా పార్క్, ప్రెస్టో, శాన్ డియాగో, టుస్టిన్ మరియు బేకర్స్ఫీల్డ్లో ఉన్నాయి.

మాజీ అసోసియేట్ బ్యాంకులు

ముంబైలోని SBI యొక్క ప్రధాన శాఖ

SBI 1960లో ఏడు బ్యాంకుల నియంత్రణను పొందింది. అవి ఒకప్పటి భారత రాచరిక రాష్ట్రాలకు చెందిన ఏడు ప్రాంతీయ బ్యాంకులు. వాటికి 'స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్' అనే ఉపసర్గతో పేరు మార్చారు. ఈ ఏడు బ్యాంకులు స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ బికనీర్ అండ్ జైపూర్ (SBBJ), స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్ (SBH), స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండోర్ (SBN), స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ మైసూర్ (SBM), స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ పాటియాలా (SBP), స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ సారాప్టర్. (SBS) మరియు

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ట్రావెన్కోర్ (SBT). ఈ బ్యాంకులన్నింటికీ మాత్రం బ్యాంకు అయిన SBI లాగానే లోగో ఇవ్వబడింది. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా మరియు దాని అసోసియేట్ బ్యాంకులన్నీ అహ్మదాబాద్ స్పూర్తితో చెప్పబడిన నీలిరంగు కీహోల్ లోగోను ఉపయోగించాయి .కంకారియా సరస్సు. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా వర్డ్మార్క్ సాధారణంగా ఒక ప్రామాణిక టైప్ఫేస్ని కలిగి ఉంటుంది, కానీ ఇతర టైప్ఫేస్లను కూడా ఉపయోగించింది. వర్డ్మార్క్ ఇప్పుడు కీహోల్ లోగోతో పాటు "SBI"ని కలిగి ఉంది.

అసోసియేట్ బ్యాంకులను విలీనం చేయడం ద్వారా SBIని అతి పెద్ద బ్యాంకుగా మార్చే ప్రణాళికలు 2008లో ప్రారంభమయ్యాయి మరియు అదే సంవత్సరం సెప్టెంబర్లో, SBS SBIలో విలీనం చేయబడింది. మరుసటి సంవత్సరం, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండోర్ (SBN) కూడా విలీనం చేయబడింది.

విలీన ప్రక్రియ తరువాత, మిగిలిన 5 అనుబంధ బ్యాంకుల విలీనం, (అంటే స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ బికనీర్ మరియు జైపూర్ , స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్ , స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ మైసూర్ , స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ పాటియాలా , స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ట్రావెన్ కోర్) ; మరియు భారతీయ మహిళా బ్యాంక్) SBIతో 15 జూన్ 2016న కేంద్ర మంత్రివర్గం సూత్రప్రాయంగా ఆమోదం పొందింది. SBI బోర్డు 17 మే 2016న, దాని ఐదు విలీన ప్రతిపాదనను ఆమోదించిన ఒక నెల తర్వాత ఇది వచ్చింది. అసోసియేట్ బ్యాంకులు మరియు భారతీయ మహిళా బ్యాంక్తో పాటు.

15 ఫిబ్రవరి 2017న, SBIలో ఐదు అనుబంధ బ్యాంకుల విలీనానికి కేంద్ర మంత్రివర్గం ఆమోదం తెలిపింది. వివిధ పెన్షన్ బాధ్యత నిబంధనలు మరియు చెడ్డ రుణాల కోసం అకౌంటింగ్ విధానాల ఫలితంగా ప్రారంభ ప్రతికూల ప్రభావాన్ని విశ్లేషకుడు ముందే ఊహించాడు. విలీనం 1 ఏప్రిల్ 2017 నుండి అమలులోకి వచ్చింది.

SBI ముంబై LHO.

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ముంబై LHO

నాన్-బ్యాంకింగ్ అనుబంధ సంస్థలు

దాని ఐదు అనుబంధ బ్యాంకులు (1 ఏప్రిల్ 2017 నుండి SBIలో విలీనం చేయబడ్డాయి) కాకుండా, SBI యొక్క నాన్-బ్యాంకింగ్ అనుబంధ సంస్థలు:

- SBI క్యాపిటల్ మార్కెట్స్ లిమిటెడ్
- SBI కార్డ్స్ & పేమెంట్స్ సర్వీసెస్ ప్రైవేట్. లిమిటెడ్ (SBICPSL)
- SBI లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్
- SBI మ్యూచువల్ ఫండ్

మార్చి 2001లో, SBI (మొత్తం మూలధనంలో 74%), BNP పారిబాస్తో (మిగిలిన మూలధనంలో 26%) చేరి, SBI లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీ లిమిటెడ్ అనే జాయింట్ వెంచర్ లైఫ్ ఇన్సూరెన్స్ కంపెనీని ఏర్పాటు చేసింది.

ఇతర SBI సర్వీస్ పాయింట్లు

31 మార్చి 2017 నాటికి, SBI సమూహంలో 59,291 ATMలు ఉన్నాయి. నవంబర్ 2017 నుండి, SBI కూడా YONO పేరుతో ఇంటిగ్రేటెడ్ డిజిటల్ బ్యాంకింగ్ ప్లాట్ఫారమ్ను అందిస్తోంది .

యెస్ బ్యాంక్ పెట్టుబడి

మార్చి 2020లో RBI నిర్దేశించిన రెస్ట్రక్చర్ డీల్లో భాగంగా స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యెస్ బ్యాంక్ యొక్క 48.2% షేర్లను కొనుగోలు చేసింది.

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా మరియు దాని అనుబంధ బ్యాంకులు

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా అనేది భారత ప్రభుత్వానికి చెందిన జాతీయం చేయబడిన బ్యాంకు. 2017లో విలీనం అయినప్పటి నుండి, SBI భారతదేశంలో అతిపెద్ద బ్యాంక్గా అవతరించింది. SBIకి ఐదు అనుబంధ బ్యాంకులు ఉన్నాయి మరియు ఆరవది భారతీయ మహిళా బ్యాంక్. ఇటీవలి సంవత్సరాలలో SBI యొక్క పరిణామం గమనించదగినది. భారతదేశంలో పనిచేస్తున్న పురాతన బ్యాంకుల్లో ఇది ఒకటి.

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా 1806లో బ్యాంక్ ఆఫ్ కలకత్తా స్థాపనతో దాని పనితీరును ప్రారంభించింది. మూడు సంవత్సరాల తర్వాత 1809లో బ్యాంక్ ఆఫ్ బెంగాల్గా పునఃరూపకల్పన చేయబడింది.

ఇది తరువాత బ్యాంక్ ఆఫ్ బాంబే మరియు బ్యాంక్ ఆఫ్ మద్రాస్ రూపంలో అనుసరించబడింది. ఈ బ్యాంకులన్నీ తరువాత ఏకీకృతమై ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాగా ఏర్పడ్డాయి.

SBI చరిత్రలో ముఖ్యమైన అంశాలలో ఒకటి 1951లో 1వ పంచవర్ష ప్రణాళిక ఏర్పాటు.

ఆర్థిక వ్యవస్థకు మరియు గ్రామీణ రంగానికి సేవలందించేందుకు, అఖిల భారత గ్రామీణ రుణ సర్వే కమిటీని ఏర్పాటు చేశారు. ఇది రాష్ట్రాల సహకారంతో జరిగింది.

తదనంతరం, నాలుగు సంవత్సరాల తరువాత 1955లో SBI ఏర్పడింది. ఈ రెండు కమిటీల లక్ష్యం ఒక్కటే. తరువాత 1959లో, ఒక చట్టం ఆమోదించబడింది, ఇది SBI ఎనిమిది అనుబంధ సంస్థలను ఒకటిగా ఏర్పాటు చేయడానికి వీలు కల్పించింది.

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా అసోసియేట్ బ్యాంకులు

1 ఏప్రిల్ 2017న, SBI తన 5 అసోసియేట్ బ్యాంకులు మరియు ఒక ఇతర బ్యాంకుతో విలీనం చేయబడింది. దీంతో ప్రపంచంలోని 50 అతిపెద్ద బ్యాంకులు ఎస్బీఐలోకి వచ్చాయి.

ఈ అనుబంధ బ్యాంకులలో స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ జైపూర్, బికనీర్, మైసూర్, ట్రావెన్కోర్, హైదరాబాద్ మరియు పాటియాలా ఉన్నాయి. ఆరవ బ్యాంకు భారతీయ మహిళా బ్యాంకు. బ్యాంకులు విలీనం చేయబడినప్పటికీ, ఈ అసోసియేట్ యొక్క షేర్లను వ్యక్తిగత సంస్థలుగా పేర్కొంటారు.

విలీనానికి అనేక కారణాలు ఉన్నాయి. వీటిలో కొన్ని: ఈ విలీనం PSBలలో అనారోగ్యకరమైన పోటీని తగ్గిస్తుంది

ఇంకా, చిన్న బ్యాంకులకు పోటీ మరియు వివిధ ప్రమాద నిబంధనలను కొనసాగించడం కష్టం. అలాగే, బాసెల్ III రూపంలో నిబంధనలలో మార్పుల కారణంగా, ప్రమాద నిబంధనలకు అనుగుణంగా మరియు సాంకేతికత అవసరం.

విలీనంతో, SBI యొక్క ఆస్తి పరిమాణం ప్రపంచంలోనే అతిపెద్దదిగా మారింది. బ్యాంకులు ఇప్పుడు డిపాజిట్లపై ఎక్కువ దృష్టి పెట్టగలుగుతున్నాయి. విలీనం కారణంగా, బహుళ రికవరీలు సులభతరం చేయబడతాయి.

విలీనం తర్వాత SBI స్థితి మరియు విమర్శలు

SBI తన సంస్థ క్రింద ఇప్పుడు 23000 కంటే ఎక్కువ శాఖలను కలిగి ఉంది మరియు 270,000 కంటే ఎక్కువ మంది ఉద్యోగులను కలిగి ఉంది. SBI డిపాజిట్ కూడా 26 లక్షల కోట్లకు పెరిగింది.

ఇప్పుడు SBIకి 35 కోట్లకు పైగా కస్టమర్ బేస్ మరియు SBIకి దాదాపు 60000 ATMలు ఉన్నాయి. అలాగే, దాని ఆస్తి పరిమాణం పరంగా, 2015లో బ్లూమ్బెర్గ్ ద్వారా SBI ప్రపంచంలో 52వ స్థానంలో ఉంది. ఈ విలీనం ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ఆస్తి పరిమాణం కలిగిన బ్యాంక్గా అవతరించడంలో సహాయపడింది.

ఈ విలీనం ఎస్బీఐపై పలు విమర్శలకు కూడా కారణమైంది. వాటిలో కొన్ని ఈ క్రింది విధంగా ఉన్నాయి. అసోసియేట్ బ్యాంకులన్నీ ఒకప్పుడు దాని యజమానులచే పాలించబడేవి. ఉదాహరణకు, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ హైదరాబాద్.

ఇప్పుడు విలీనం కారణంగా ఈ బ్యాంకు తన వైభవాన్ని కోల్పోయింది. విలీన వార్తల కారణంగా, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ట్రావెన్కోర్ ఉద్యోగులు దానికి వ్యతిరేకంగా సమ్మెను పాటించారు.

విలీన ప్రయత్నాన్ని వ్యతిరేకించడమే. కేరళలో ప్రధాన కార్యాలయం ఉన్న ఏకైక బ్యాంక్ స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ట్రావెన్కోర్ కాబట్టి ఇది జరిగింది.

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క విధులు

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా భారతదేశంలో అతిపెద్ద బ్యాంక్ హోదాను పొందింది. ఇటీవల విలీనం కారణంగా, ఆస్తుల పరిమాణం పరంగా ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద బ్యాంకులుగా అవతరించింది. ఈ విధంగా, SBI రోజూ చాలా విధులు నిర్వహిస్తోంది. కాబట్టి, స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క విధులు క్రింద ఉన్నాయి.

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క విధులు

స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క విధులు ఎక్కువగా రెండు ప్రధాన వర్గాలుగా విభజించబడ్డాయి. ఇవి సాధారణ బ్యాంకింగ్ విధులు మరియు కేంద్ర బ్యాంకింగ్ విధులు. ఈ రెండు వర్గాలు విస్తృతంగా అనేక ఉపవర్గాలుగా విభజించబడ్డాయి.

స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా
2. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క అనుబంధ సంస్థలు గురించి వివరించండి
3. నాన్-బ్యాంకింగ్ అనుబంధ సంస్థలు
4. స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యొక్క విధులు

పాఠం - 8

భారతదేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ

సింట్రల్ బ్యాంకింగ్ విధులు

RBI అందుబాటులో లేని బ్రాంచ్‌లలో SBI RBI కి ఏజెంట్‌గా పనిచేస్తుంది. దీని ప్రకారం, SBI ద్వారా అందించబడే అనేక విధులు ఉన్నాయి. ఇవి

- కరెన్సీని నిర్వహించడం
- ప్రభుత్వ బ్యాంకు
- బ్యాంక్ బ్యాంకర్
- క్లియరింగ్‌హౌస్‌గా పనిచేస్తుంది
- కరెన్సీని నిర్వహించడం

RBI తన సొంత కరెన్సీని నిర్వహించడం కోసం నివేదిస్తోంది. కానీ పెద్ద నగరాల్లో మాత్రమే ఆర్బీఐ కార్యాలయాలు అందుబాటులో ఉన్నాయి. కానీ SBI యొక్క శాఖలు దేశంలో ప్రతిచోటా అందుబాటులో ఉన్నాయి. SBI యొక్క నెట్‌వర్క్ గ్రామీణ మరియు పట్టణ ప్రాంతాలలో పనిచేస్తుంది.

అటువంటి ప్రదేశాలలో, RBI తన కరెన్సీని SBI వద్ద నిర్వహిస్తుంది. ఆర్బీఐకి అవసరమైనప్పుడు ఈ శాఖల నుండి కరెన్సీని ఉపసంహరించుకుంటారు.

ప్రభుత్వ బ్యాంకు

SBI ప్రభుత్వం, కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర అవసరాలను తీరుస్తుంది. ప్రభుత్వం తరపున డబ్బును స్వీకరించి డిపాజిట్ చేస్తుంది. ఇది పన్ను వసూలు మరియు ఇతర చెల్లింపుల వంటి ప్రభుత్వం తరపున ఛార్జీలను సేకరిస్తుంది. ఇది ప్రభుత్వానికి అడ్వాన్సులు మరియు రుణాలను కూడా మంజూరు చేస్తుంది.

బ్యాంకు బ్యాంకర్లు

చాలా వాణిజ్య బ్యాంకులు SBIలో తమ ఖాతాలను కలిగి ఉన్నాయి. ఈ బ్యాంకులు ఆర్థిక కొరతను ఎదుర్కొన్నప్పుడల్లా SBIని ఆశ్రయిస్తాయి. ఇది ఈ వాణిజ్య బ్యాంకుల బిల్లులపై కూడా తగ్గింపును అందిస్తుంది. ఈ ఫంక్షన్ కారణంగా, SBI బ్యాంకర్ బ్యాంక్‌గా కూడా పరిగణించబడుతుంది, కానీ పరిమిత కోణంలో మాత్రమే.

క్లియరింగ్‌హౌస్‌గా పనిచేస్తుంది

RBI శాఖలు లేని ప్రదేశాలలో, SBI వారికి క్లియరింగ్‌హౌస్‌గా పనిచేస్తుంది. అక్కడ, ఇది ఇంటర్బ్యాంక్ సెటిల్‌మెంట్ల సేవలను మరియు అనేక ఇతర సేవలను సులభతరం చేస్తుంది. అన్ని బ్యాంకులు SBIలో ఖాతాలను కలిగి ఉన్నాయి, కాబట్టి SBIకి క్లియరింగ్ ప్రక్రియ సులభతరం అవుతుంది.

సాధారణ బ్యాంకింగ్ విధులు

SBI పైన పేర్కొన్న సేవలకు మించిన అనేక విధులు ఉన్నాయి. ఈ సేవలను సెక్షన్ 33A కింద SBI అందిస్తోంది.

ఇవి:

- ఇది పొదుపు, స్థిర, కరెంట్ మరియు రికరెంట్ డిపాజిట్ ఖాతాల రూపంలో ప్రజల నుండి డిపాజిట్లను అంగీకరిస్తుంది.
- స్టాక్స్, సెక్యూరిటీల భద్రత ఆధారంగా, SBI ప్రజలకు అడ్వాన్సులు మరియు రుణాలను ఇస్తుంది.
- మార్పిడి బిల్లులను డ్రాయింగ్లు, అంగీకరించడం మరియు కొనుగోలు చేయడం మరియు విక్రయించడం వంటి సౌకర్యాన్ని SBI అందిస్తుంది.
- ఇది క్రెడిట్ లేఖలను కూడా జారీ చేస్తుంది మరియు పంపిణీ చేస్తుంది.
- SBI ఫండ్స్లో లేదా ఏదైనా ప్రత్యేక భద్రతలో కూడా పెట్టుబడి పెడుతుంది.
- బ్యాంక్ పరిస్థితుల ఆధారంగా ట్రస్టీగా, కార్యనిర్వాహకుడిగా లేదా మరొక విధంగా కూడా వ్యవహరిస్తుంది.
- బ్యాంక్లో వచ్చే చరాస్తులు లేదా స్థిరాస్తులను విక్రయించడం మరియు కొనుగోలు చేయడం కూడా దీనికి అప్పగించబడుతుంది.
- SBI బంగారం మరియు వెండి అమ్మకం మరియు కొనుగోలు కోసం కూడా పనిచేస్తుంది.
- సాధారణ ప్రజల కోసం, ఇది పబ్లిక్ ప్రావిడెంట్ ఫండ్ ఖాతాలను తెరవడంలో సహాయపడుతుంది.
- ఇది అధికృతమైన సెక్యూరిటీలు లేదా డిబెంచర్లకు సంబంధించిన ఏదైనా సమస్యను పూచీకత్తు చేస్తుంది.
- ఇది షిప్పింగ్ పైనాన్స్ సదుపాయాన్ని అలాగే వివిధ ఫ్యాక్టరీంగ్ సేవలను అందిస్తుంది.
- SBI పాల్గొనే అనేక ప్రముఖ బ్యాంక్ పథకాలు ఉన్నాయి.

భారతదేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ

1969లో, పద్నాలుగు ప్రధాన వాణిజ్య బ్యాంకులు ఉన్నాయి భారతదేశంలో జాతీయం చేశారు. విదేశీ బ్యాంకులు మరియు ఇతర బ్యాంకులు యొక్క డిపాజిట్లు కంటే తక్కువ రూ. 50 కోట్లు ఉన్నాయి జాతీయం చేయలేదు. ఇంకా ఆరు వాణిజ్య బ్యాంకులు ఉన్నారు జాతీయం చేశారు లో 1980. ది జాతీయం చేశారు వాణిజ్య బ్యాంకులు ఉన్నారు వద్ద అని సమయం మొత్తం డిపాజిట్లు మరియు మొత్తం క్రెడిట్లో 91% నియంత్రిస్తుంది. భారతదేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ ఆర్థిక వ్యవస్థను బలోపేతం చేయడానికి భారత ప్రభుత్వం యొక్క ముఖ్యమైన ప్రయత్నంగా కనిపించింది.

భారతదేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణకు అనుకూలంగా వాదనలు:

భారతదేశం లో వాణిజ్యపరంగా బ్యాంకులు జాతీయీకరణ బాధ్యత కోసం వివిధ కారకాలు ఉన్నాయి. దీనికి సహాయపడిన ఈ కారకాలపై చర్చ క్రింది విధంగా ఉంది:

- బ్యాంకింగ్ రంగంలో చాలా ఏకాగ్రత
- సమీకరించబడిన పొదుపులు సామాజిక అభివృద్ధికి ఉపయోగించబడలేదు

- స్పెక్యులేషన్ యొక్క నిత్యావసర వస్తువుల నిల్వ
- చట్టవిరుద్ధ కార్యకలాపాలను తనిఖీ చేయడానికి
- పట్టణ పక్షపాతం
- చిన్న వ్యాపారం పట్ల వివక్ష
- బ్యాంకుల వైఫల్యాన్ని ఆపడం
- బ్యాంకు ఉద్యోగుల సేవా పరిస్థితుల మెరుగుదల.

వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ: అవసరం, ప్రయోజనాలు, అప్రయోజనాలు

వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ తర్వాత ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకుల పాత్ర పెరిగింది. | జూలై 1955న, భారత ప్రభుత్వం ఇంపీరియల్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాను స్వాధీనం చేసుకుని, దానిని స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాగా మార్చింది.

భారతదేశంలో, ప్రధానమంత్రి శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీచే జూలై 1969లో వాణిజ్య బ్యాంకుల ప్రధాన జాతీయీకరణ జరిగింది. జూలై 1969లో 14 వాణిజ్య బ్యాంకులు జాతీయం చేయబడ్డాయి. ఏప్రిల్ 1980లో మరో 7 బ్యాంకులు జాతీయం చేయబడ్డాయి.

వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ అవసరం

వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ అవసరాలు క్రింద ఇవ్వబడ్డాయి.

- వాణిజ్య బ్యాంకులు భారీ పరిశ్రమలకు రుణాలు అందజేస్తున్నాయి మరియు ప్రాధాన్యతా రంగాలను నిర్లక్ష్యం చేశాయి.
- జాతీయీకరణకు ముందు ఆర్థికంగా బలమైన బ్యాంక్ RBI ఆదేశాలను విస్మరించింది, ఇది RBI ద్రవ్య విధానాన్ని ప్రతికూలంగా ప్రభావితం చేసింది.
- ప్రజల మనసుల్లోంచి బ్యాంకు వైఫల్యాల భయాన్ని తొలగించేందుకు.
- సంపదను ఉత్పత్తి చేసే మార్గాలను ప్రజల నియంత్రణలో ఉంచడం.
- ప్రాంతీయ అసమతుల్యతలను తొలగించడానికి మరియు బ్యాంకింగ్ సౌకర్యాల పంపిణీని సరిచేయడానికి.
- వాణిజ్య బ్యాంకుల ద్వారా అన్యాయమైన క్రెడిట్ పంపిణీని నిరోధించడానికి

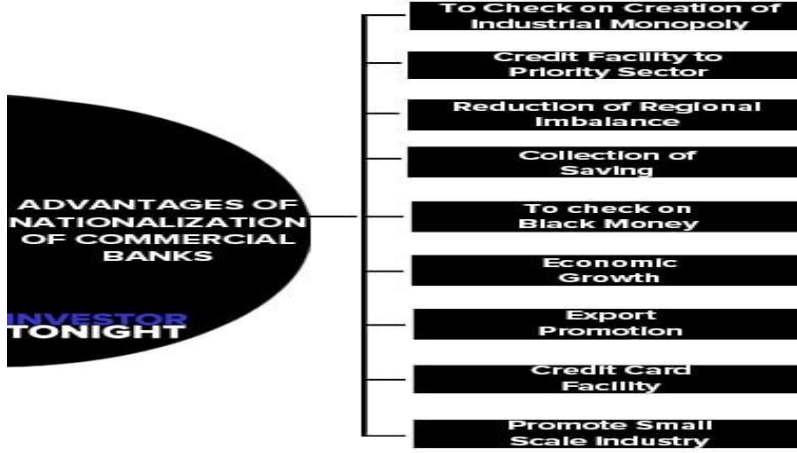
వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ ప్రయోజనాలు

వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ యొక్క కొన్ని ప్రయోజనాలు క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

- పారిశ్రామిక గుత్తాధిపత్యం యొక్క సృష్టిని తనిఖీ చేయడానికి
- ప్రాధాన్యతా రంగానికి క్రెడిట్ సౌకర్యం
- ప్రాంతీయ అసమతుల్యత తగ్గింపు
- పొదుపు సేకరణ
- బ్లాక్ మనీని చెక్ చేయడానికి
- ఆర్థిక ఎదుగుదల
- ఎగుమతి ప్రమోషన్

- క్రెడిట్ కార్డ్ సౌకర్యం
- చిన్న తరహా పరిశ్రమను ప్రోత్సహించండి

పారిశ్రామిక గుత్తాధిపత్యం యొక్క సృష్టిని తనిఖీ చేయడానికి

వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణకు ముందు క్రెడిట్ కొద్దిమంది చేతుల్లో కేంద్రీకరించబడింది మరియు ఇది పారిశ్రామిక గుత్తాధిపత్యాన్ని ఏర్పరచింది. పెద్ద పారిశ్రామికవేత్త తప్ప మరెవ్వరూ రుణాలు మరియు అడ్వాన్సులు పొందలేరు. ఇది ఇతర చిన్న పారిశ్రామికవేత్తలను నిర్లక్ష్యం చేసింది. కాబట్టి, గుత్తాధిపత్య ధోరణులను అరికట్టేందుకు వాణిజ్య బ్యాంకులను జాతీయం చేశారు.

ప్రాధాన్యతా రంగానికి క్రెడిట్ సౌకర్యం

వ్యవసాయ రంగం భారతదేశానికి వెన్నెముక. అప్పట్లో ఈ రంగాన్ని నిర్లక్ష్యం చేశారు. జాతీయీకరణకు ముందు వ్యవసాయ రంగానికి రుణ సౌకర్యం లేదు.

ప్రాంతీయ అసమతుల్యత తగ్గింపు

భారతదేశంలో చాలా కాలంగా బ్యాంకింగ్ సౌకర్యాల విషయంలో ప్రాంతీయ అసమతుల్యతలు ఉన్నాయి. జాతీయీకరణ తర్వాత, గుజరాత్, తమిళనాడు మొదలైన అభివృద్ధి చెందిన రాష్ట్రాల కంటే అస్సాం, బీహార్, ఉత్తరప్రదేశ్ వంటి వెనుకబడిన రాష్ట్రాలలో శాఖలు ప్రారంభించబడ్డాయి. ఈ బ్యాంకులు ప్రాంతీయ అసమతుల్యతను తగ్గించాయి.

పొదుపు సేకరణ

జాతీయీకరణకు ముందు, బ్యాంకులు ప్రజల నుండి ఎక్కువ పొదుపును ఆకర్షించలేదు. ఎందుకంటే ప్రజలు బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థను విశ్వసించలేదు. కానీ వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ తర్వాత, డిపాజిట్లు పెరిగాయి. ఎందుకంటే పబ్లిక్ సెక్టార్ బ్యాంక్ తర్వాత ప్రైవేట్ సెక్టార్ బ్యాంకులను ప్రజలు విశ్వసించారు.

బ్లాక్ మనీని చెక్ చేయడానికి

ఆదాయపు పన్ను ఎగవేత కోసం, ప్రజలు బ్యాంకుల వద్ద డబ్బును ఉంచారు. ఈ సమస్య పరిష్కారం కోసం బ్యాంకులను జాతీయం చేశారు.

ఆర్థిక ఎదుగుదల

బ్యాంకుల జాతీయీకరణకు ముందు, సంఘవిద్రోహ పద్ధతులు, ఊహాగానాలు మరియు నిల్వల కారణంగా దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థ వృద్ధి చెందలేదు. దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థ దారుణంగా దెబ్బతిన్నది. ఈ సమస్యను పరిష్కరించేందుకు బ్యాంకులను జాతీయం చేశారు.

ఎగుమతి ప్రమోషన్

వాణిజ్య బ్యాంకులు కూడా ఎగుమతిని ప్రోత్సహిస్తాయి. ఎందుకంటే విదేశీ మారక ద్రవ్యాన్ని సంపాదించడానికి ఎగుమతిని ప్రోత్సహించాల్సిన అవసరం ఉంది. కాబట్టి, బ్యాంకులు ఎగుమతిదారులకు రాయితీ ధరలకు ఫైనాన్స్ ఇస్తాయి.

క్రెడిట్ కార్డ్ సౌకర్యం

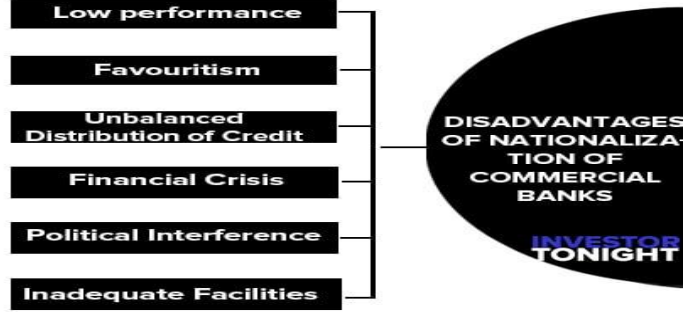
క్రెడిట్ కార్డ్ సదుపాయం ఈ బ్యాంకుల ద్వారా అందించబడింది, ఇది మన జీవితాన్ని సులభతరం చేసింది. ప్రజలు క్రెడిట్ కార్డ్ ద్వారా అవసరమైన వస్తువులను కొనుగోలు చేయవచ్చు మరియు తరువాత చెల్లింపు చేయవచ్చు.

చిన్న తరహా పరిశ్రమను ప్రోత్సహించండి

జాతీయం చేయబడిన వాణిజ్య బ్యాంకులు రుణాలు మంజూరు చేయడం ద్వారా చిన్న తరహా పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించాయి. ఈ బ్యాంకు యంత్రాలు మరియు పరికరాలను కొనుగోలు చేయడానికి స్వల్పకాలిక మరియు దీర్ఘకాలిక రుణాన్ని మంజూరు చేస్తుంది.

వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ యొక్క ప్రతికూలతలు

- తక్కువ పనితీరు
- అభిమానం
- క్రెడిట్ యొక్క అసమతుల్య పంపిణీ
- ఆర్థిక సంక్షోభం
- రాజకీయ జోక్యం
- సరిపోని సౌకర్యాలు

తక్కువ పనితీరు

జాతీయం చేయబడిన బ్యాంకుల యొక్క అతి పెద్ద సమస్య వాటి పనితీరు తక్కువగా ఉండటం. క్యాపిటల్ అడిక్వసీ రేషియోగా పిలువబడే రిస్క్ అసెట్ నిష్పత్తికి బ్యాంకులు కనీస మూలధనాన్ని ఉంచాలి. ఇది 9% ఉండాలి. చాలా ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకులు ప్రతికూల నిష్పత్తిని కలిగి ఉన్నాయి. 1999-2000 మధ్యకాలంలో కేవలం నాలుగు బ్యాంకులు మాత్రమే నిష్పత్తిని కొనసాగించాయి.

అభిమానం

వాణిజ్య బ్యాంకుల యొక్క మరొక పరిమితి రుణం మంజూరులో అనుకూలత. వారు కొంతమంది చిన్న పారిశ్రామికవేత్తలను వేదిస్తారు మరియు అదే సమయంలో బ్యాంకులు పెద్ద పారిశ్రామికవేత్తలకు సులభమైన నిబంధనలు మరియు షరతులపై రుణాన్ని మంజూరు చేస్తాయి. వారు పక్షపాత విధానాన్ని అనుసరిస్తారు, ఇది పని చేసే బ్యాంకులపై క్లయింట్ యొక్క నమ్మకాన్ని ప్రభావితం చేస్తుంది.

క్రెడిట్ యొక్క అసమతుల్య పంపిణీ

ప్రారంభ సంవత్సరాల్లో, వ్యవసాయ రంగానికి ప్రాధాన్యత లభించింది మరియు ఇతర రంగాలు నిర్లక్ష్యం చేయబడ్డాయి. సెక్యూరిటీ లేని కారణంగా కార్మికుడు, కార్మికుడు మరియు చిన్న వ్యాపారి వంటి బలహీన వర్గాలకు బ్యాంకు రుణం ఇవ్వదు.

ఆర్థిక సంక్షోభం

జాతీయీకరణ తర్వాత, కొన్ని బ్యాంకులు నష్టాల్లో పనిచేస్తున్నాయి. దీనికి కారణం బ్యాంకులు తగిన భద్రత లేకుండా రుణం తీసుకోవడమే. బ్యాంకులు 180 రోజులుగా వడ్డీ రాని నాన్ పెర్ఫార్మింగ్ లోన్లను మంజూరు చేస్తాయి. రుణాల రికవరీ పేలవంగా ఉంది, ఇది నష్టాలకు దారితీసింది. బ్యాంకుల వైఫల్యానికి ఇదే ప్రధాన కారణం.

రాజకీయ జోక్యం

జాతీయం చేయబడిన వాణిజ్య బ్యాంకుల యొక్క మరొక పరిమితి రుణాలు మంజూరు చేయడంలో రాజకీయ జోక్యాన్ని పెంచడం, బ్యాంకుల సిబ్బంది నియామకం, కొత్త శాఖలు ప్రారంభించడం మొదలైనవి.

సరిపోని సౌకర్యాలు

జాతీయం చేయబడిన వాణిజ్య బ్యాంకులు గ్రామీణ మరియు ఉప పట్టణ ప్రాంతాల్లో నివసించే ప్రజలకు తగిన సౌకర్యాలు మరియు సేవలను అందించడంలో విఫలమయ్యాయి. గ్రామీణ డిపాజిట్లను సమీకరించడంలో బ్యాంకులు విఫలమయ్యాయి.

వాణిజ్య బ్యాంకుల సమ్మేళనం ప్రక్రియ

1. చిన్న శీర్షిక మరియు ప్రారంభం

(ఎ) ఈ ఆదేశాలను రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా (అర్బిఎన్ కో-ఆపరేటివ్ బ్యాంకుల సమ్మేళనం) ఆదేశాలు, 2020 అని పిలుస్తారు.

(బి) ఈ ఆదేశాలు భారతీయ రిజర్వ్ బ్యాంక్ (RBI) అధికారిక వెబ్‌సైట్‌లో ఉంచబడిన రోజు నుండి అమలులోకి వస్తాయి.

2. వర్తింపు

ఈ ఆదేశాలలోని నిబంధనలు అన్ని ప్రాథమిక (అర్బిఎన్) సహకార బ్యాంకులకు వర్తిస్తాయి.

3. నిర్వచనాలు

(i) ఈ దిశలలో, సందర్భం వేరే విధంగా అవసరమైతే తప్ప, ఇక్కడ ఉన్న నిబంధనలు వాటికి దిగువన కేటాయించిన అర్థాలను కలిగి ఉంటాయి -

(ఎ) “అమాల్గమేటెడ్ బ్యాంక్” అంటే విలీన పథకం కింద తన వ్యాపారాన్ని మరొక UCBకి బదిలీ చేయాలని ప్రతిపాదించే UCB.

(బి) “విలీన బ్యాంక్” అంటే విలీన పథకం కింద విలీనమైన బ్యాంకు వ్యాపారాన్ని పొందే UCB.

(సి) “విలీనం” అంటే బ్యాంకింగ్ రెగ్యులేషన్ యాక్ట్, 1949లోని సెక్షన్ 56తో చదివిన సెక్షన్ 44A ప్రకారం విధానంలో ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ UCBలు మరొక UCBతో కలపడం.

(డి) “అర్బిఎన్ కో-ఆపరేటివ్ బ్యాంకులు (UCBలు)” అంటే బ్యాంకింగ్ రెగ్యులేషన్ యాక్ట్, 1949లోని సెక్షన్ 56తో చదవబడిన సెక్షన్ 5(ccv) కింద నిర్వచించబడిన ప్రాథమిక సహకార బ్యాంకులు మరియు యూని మరియు మల్టీ-స్టేట్ బ్యాంకులు రెండింటినీ కలిగి ఉంటాయి.

(ii) ఇక్కడ నిర్వచించకపోతే అన్ని ఇతర వ్యక్తీకరణలకు బ్యాంకింగ్ రెగ్యులేషన్ యాక్ట్, 1949 లేదా రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా యాక్ట్, 1934 కింద కేటాయించబడిన లేదా వాణిజ్య పరిభాషలో ఉపయోగించిన అదే అర్థాన్ని కలిగి ఉండాలి.

4. పరిధి

(a) ఈ మార్గదర్శకాలు రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ UCBల సమ్మేళనాన్ని కవర్ చేస్తాయి.

(బి) రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా ఈ క్రింది పరిస్థితులలో విలీనం మరియు విలీన ప్రతిపాదనలను పరిశీలించవచ్చు:

(i) విలీనమైన బ్యాంకు యొక్క నికర విలువ సానుకూలంగా ఉన్నప్పుడు మరియు విలీనమైన బ్యాంకు డిపాజిటర్లందరి మొత్తం డిపాజిట్లను సంరక్షిస్తానని హామీ ఇచ్చినప్పుడు.

(ii) విలీనమైన బ్యాంకు యొక్క నికర విలువ ప్రతికూలంగా ఉన్నప్పుడు మరియు విలీనమైన బ్యాంకు యొక్క అన్ని డిపాజిటర్ల డిపాజిట్లను సంరక్షించేందుకు తన స్వంత హామీని ఇచ్చినప్పుడు.

(iii) విలీనమైన బ్యాంకు యొక్క నికర విలువ ప్రతికూలంగా ఉన్నప్పుడు మరియు విలీన ప్రక్రియలో భాగంగా ముందస్తుగా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అందించే ఆర్థిక సహకారంతో విలీనమైన బ్యాంకు డిపాజిటర్లందరి డిపాజిట్లను సంరక్షిస్తానని విలీన బ్యాంకు హామీ ఇస్తుంది.

5. చట్టబద్ధమైన నిబంధనలు

బ్యాంకింగ్ రెగ్యులేషన్ (సవరణ) చట్టం 2020 (39 ఆఫ్ 2020) ప్రకారం సవరించబడిన బ్యాంకింగ్ నియంత్రణ చట్టం, 1949లోని సెక్షన్ 56తో చదివిన సెక్షన్ 44A యొక్క నిబంధనల ప్రకారం UCBల స్వచ్ఛంద సమ్మేళనాన్ని ఆమోదించడానికి రిజర్వ్ బ్యాంక్ విచక్షణాధికారాలను కలిగి ఉంది.

డైరెక్టర్ల బోర్డు ఆమోదం

6. UCBల విలీన ప్రతిపాదనలతో వ్యవహరించేటప్పుడు సంబంధిత బ్యాంకుల బోర్డులు ప్రక్రియలో కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. సమ్మేళన నిర్ణయాన్ని కేవలం హాజరైన మరియు ఓటింగ్ చేస్తున్న వారి మాత్రమే కాకుండా, విలీన మరియు విలీనమైన UCBల యొక్క మొత్తం బోర్డు సభ్యుల సంఖ్యలో మూడింట రెండు వంతుల మెజారిటీ ఆమోదం పొందుతుంది.

7. ఈ ఆమోదం ప్రకారం, UCBల బోర్డులు ఈ క్రింది అంశాలకు ప్రత్యేక శ్రద్ధను ఇస్తాయి:-

(ఎ) విలీనమైన UCB యొక్క ఆస్తులు, బాధ్యతలు మరియు నిల్వలు వాటి ప్రస్తుత మోస్తున్న మొత్తాలలో సమ్మేళన UCB యొక్క పుస్తకాలలో పొందుపరచబడ్డాయి మరియు అటువంటి విలీనం వలన పైకి రీవాల్యూయేషన్ లేదా అవాస్తవిక లాభాల కోసం క్రెడిట్ తీసుకోబడదు.

(బి) విలీనమైన UCB(లు)కి సంబంధించి తగిన శ్రద్ధ కసరత్తు చేపట్టబడిందా.

(సి) పరిగణన యొక్క స్వభావం మరియు పరిమాణం, విలీన UCB యొక్క వాటాదారులకు విలీన UCB చెల్లించబడుతుంది.

(డి) స్వాప్ నిష్పత్తి అవసరమైన యోగ్యత మరియు అనుభవం ఉన్న స్వతంత్ర విలువదారులచే నిర్ణయించబడిందా మరియు బోర్డ్ అభిప్రాయం ప్రకారం అటువంటి స్వాప్ నిష్పత్తి న్యాయమైనది మరియు సరైనది కాదా.

(ఇ) సంబంధిత UCBలలోని షేర్హోల్డింగ్ విధానం మరియు సమ్మేళనం మరియు స్వాప్ నిష్పత్తి ఫలితంగా, విలీన బ్యాంకులో ఏ వ్యక్తి యొక్క వాటా అయినా రిజర్వ్ బ్యాంక్ లేదా సంబంధిత సహకార సంఘాలు సూచించిన ఏవైనా మార్గదర్శకాలను ఉల్లంఘిస్తుంది. రెగ్యులేటర్లలో ఏదైనా నిర్దిష్ట ఆమోదం అవసరమయ్యే చట్టం(లు).

(ఎఫ్) లాభదాయకత, నికర NPA మరియు మూలధన సమృద్ధి నిష్పత్తి, సమ్మేళన UCB యొక్క ఎక్స్‌జిజిట్ నిబంధనలకు అనుగుణంగా సమ్మేళనం యొక్క ప్రభావం. విలీనానికి సంబంధించిన అన్ని సందర్భాల్లో, విలీనమైన బ్యాంకు యొక్క CRAR, రిజర్వ్ బ్యాంక్ సూచించిన విధంగా కనీస నియంత్రణ అవసరాలకు అనుగుణంగా ఉండాలి.

(జి) విలీనమైన UCB యొక్క డైరెక్టర్ల బోర్డు కూర్పులో ప్రతిపాదించబడిన మార్పులు, విలీనమైన తర్వాత దాని తరపున RBI ఆదేశాలు/ మార్గదర్శకాలకు అనుగుణంగా ఉండాలి. ఈ మార్పులు సంబంధిత RBI ఆదేశాలు/మార్గదర్శకాలను విరుద్ధంగా లేనంత వరకు వర్తించే సహకార సంఘాల చట్టం(ల) యొక్క సంబంధిత నిబంధనలకు కూడా అనుగుణంగా ఉంటాయి.

UCBల సమ్మేళనం

8. బ్యాంకింగ్ రెగ్యులేషన్ యాక్ట్, 1949లోని సెక్షన్ 56తో చదివిన సెక్షన్ 44A పరంగా, కాలానుగుణంగా సవరించబడినట్లుగా, విలీన ముసాయిదా పథకం ప్రతి UCB యొక్క వాటాదారులచే ఆమోదించబడిన తీర్మానం ద్వారా మెజారిటీ రెండింటికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుంది. ప్రయోజనం కోసం పిలిచే సమావేశంలో వ్యక్తిగతంగా హాజరైన వాటాదారుల సంఖ్య మరియు విలువ రెండింటిలోనూ మూడింట ఒక వంతు.

9. వాటాదారుల ఆమోదం పొందే ప్రయోజనాల కోసం సమావేశాన్ని నిర్వహించే ముందు, పైన పేర్కొన్న పేరా 6లో పేర్కొన్న పద్ధతిలో ప్రత్యేకంగా సంబంధిత UCBల డైరెక్టర్ల బోర్డులచే విలీనం ముసాయిదా పథకం ఆమోదించబడుతుంది.

10. బ్యాంకింగ్ రెగ్యులేషన్ యాక్ట్, 1949లోని సెక్షన్ 56తో చదివిన సెక్షన్ 44 A యొక్క నిబంధనలకు అనుగుణంగా అవసరమైన మెజారిటీ వాటాదారులచే విలీన పథకం ఆమోదించబడిన తర్వాత, అది సంబంధిత ప్రాంతీయ కార్యాలయం / కేంద్ర కార్యాలయానికి సమర్పించబడుతుంది. మంజూరు కోసం రిజర్వ్ బ్యాంక్.

UCBల సమ్మేళనం కోసం దరఖాస్తు కోసం ఒక ప్రక్రియ

11. మంజూరు కోసం దరఖాస్తును పరిగణనలోకి తీసుకునేలా రిజర్వ్ బ్యాంక్‌ని ప్రారంభించడానికి, సమ్మేళనం మరియు సమ్మేళనం చేయబడిన UCBలు ఈ ఆదేశాలకు A & B షెడ్యూల్‌లలో పేర్కొన్న సమాచారం మరియు పత్రాలను రిజర్వ్ బ్యాంక్‌కు సమర్పించాలి.

అసమ్మతి వాటాదారుల హక్కు

12. చట్టం ibid యొక్క సెక్షన్ 44A (3) ప్రకారం, రిజర్వ్ బ్యాంక్ ద్వారా స్కీమ్ మంజూరు చేయబడిన సందర్భంలో, సంబంధిత UCB నుండి, మంజూరైన తేదీ నుండి 3 నెలలలోపు క్లెయిమ్ చేయడానికి అసమ్మతి వాటాదారుకి హక్కు ఉంటుంది, ఆ UCBలో అతని వద్ద ఉన్న షేర్లకు సంబంధించి, రిజర్వ్ బ్యాంక్ మంజూరు చేసిన విలీన పథకం ప్రకారం విలువ. ఏది ఏమైనప్పటికీ, రుణాలు తీసుకోవడంతో లింకేజీగా షేర్లకు సబ్స్క్రయిబ్ అయిన UCBలలోని నిర్దిష్ట వాటాదారులు, క్రెడిట్ సౌకర్యాలకు సంబంధించి బకాయిలు బకాయిలు కలిగి ఉంటే, అటువంటి వాటాదారులు అతని/ఆమె బకాయిల పూర్తి మరియు చివరి సెటిల్మెంట్ తర్వాత మాత్రమే విలువను వాపసు చేయడానికి అర్హులు అవుతారు. సంబంధిత UCBకి.

13. విలీనమైన మరియు విలీనమైన UCBలు రెండూ విలీనమైన బ్యాంక్ యొక్క వాటాదారులచే కలిగి ఉన్న షేర్ల యొక్క ప్రతిపాదిత చికిత్స మరియు స్వాప్ నిష్పత్తిని నిర్ణయించడానికి హేతుబద్ధత/వివరమైన గణనలకు సంబంధించిన వివరాలను సమర్పించాలి.

విలీన పథకం యొక్క మంజూరు

14. విలీనమైన UCB యొక్క ఆస్తులు / ఆస్తులు మరియు అప్పులు ఏ తేదీ నుండి బదిలీ చేయబడతాయో మరియు విలీనమైన UCBకి బదిలీ చేయబడతాయో ఆ తేదీని నిర్దేశిస్తూ వ్రాతపూర్వక ఉత్తర్వు ద్వారా పథకం యొక్క మంజూరు చేయబడుతుంది మరియు తద్వారా, విలీనం చేయబడిన UCB నిబంధనల ప్రకారం రద్దు చేయబడుతుంది. చట్టంలోని సెక్షన్ 44Aలోని సబ్ సెక్షన్ 6-A యొక్క నిబంధనలు ibid. అటువంటి రద్దును

నిర్దేశించే ఉత్తర్వు కాపీ RCS/సెంట్రల్ రిజిస్ట్రార్ కు పంపబడుతుంది, దీని కింద సమ్మిళిత UCB సహకార సొసైటీగా నమోదు చేయబడింది మరియు అటువంటి ఆర్డర్ అందుకున్న తర్వాత, RCS/సెంట్రల్ రిజిస్ట్రార్ సొసైటీ పేరును దాని నుండి తొలగించాలి. చట్టం ibid యొక్క సెక్షన్ 44A యొక్క సబ్ సెక్షన్ 6-B యొక్క నిబంధనల పరంగా రికార్డులు. ఆర్డర్ యొక్క నకలు RCS/సెంట్రల్ రిజిస్ట్రార్ కు కూడా పంపబడుతుంది, దీని కింద సమ్మిళితం UCB సహకార సంఘంగా నమోదు చేయబడింది, విలీనమైన మరియు విలీనమైన UCBలు వివిధ సహకార సంఘం చట్టాల క్రింద నమోదు చేయబడితే. ఒక వేళ, విలీన బ్యాంక్ ఒక యూని-స్టేట్ బ్యాంక్ మరియు మరొక రాష్ట్రంలో రిజిస్టర్ చేయబడిన యూని-స్టేట్ బ్యాంక్ తో విలీనం ఫలితంగా బహుళ-స్టేట్ బ్యాంక్ గా మారినట్లయితే, ఆర్డర్ కాపీ రిజిస్ట్రేషన్ కోసం సెంట్రల్ రిజిస్ట్రార్ కు కూడా పంపబడుతుంది. మల్టీ-స్టేట్ కో-ఆపరేటివ్ సొసైటీస్ యాక్ట్, 2002 ప్రకారం UCB ఒక బహుళ-రాష్ట్ర UCBగా ఉంది మరియు సమ్మిళితం పేర్కొన్న రిజిస్ట్రేషన్ తర్వాత మాత్రమే అమలులోకి వస్తుంది.

UCBSని విలీనం చేయడానికి V ప్రోత్సాహకాలు

15. విలీనాల సందర్భంలో విలీన బ్యాంకుకు రిజర్వ్ బ్యాంక్ క్రింది అదనపు ప్రోత్సాహకాలను పరిశీలిస్తుంది:

- i) విలీన UCB యొక్క నష్టాన్ని కలిగించే శాఖలను (గత మూడు సంవత్సరాల నికర నష్టం) మూసివేయడానికి లేదా విలీనమైన UCB యొక్క శాఖలను దాని స్వంత శాఖతో విలీనం చేయడానికి విలీన UCB అనుమతించబడవచ్చు. విలీనమైన బ్యాంక్, అవసరమైతే, విస్తరించిన కార్యకలాపాల ప్రాంతంలో కొత్త శాఖలను తెరవడానికి మూసివేయబడిన/విలీనమైన బ్రాంచ్ లైసెన్సీలను ఉపయోగించడానికి అనుమతించబడవచ్చు (అనగా విలీనమైన మరియు విలీనమైన బ్యాంకు యొక్క కార్యకలాపాల ప్రాంతం). అదేవిధంగా, విలీనమైన బ్యాంకు యొక్క విస్తారమైన కార్యకలాపాల పరిధిలో విలీనమైన బ్యాంకు శాఖలను మార్పిడిం/పునరావాసం చేయడం అనుమతించబడవచ్చు, ఇప్పటికే ఉన్న ఖాతాదారులకు విలీనమైన/విలీనమైన బ్యాంకు యొక్క ప్రస్తుత/పునరావాస శాఖల ద్వారా బ్యాంకింగ్ సౌకర్యాలు అందించబడతాయి. .
- ii) FEMA క్రింద జారీ చేయబడిన AD కేటగిరీ I లైసెన్స్ వంటి సౌకర్యాలను కలిగి ఉండటానికి విలీనమైన బ్యాంక్ అనుమతించబడవచ్చు, అక్కడ కొనసాగుతున్న ప్రాతిపదికన 12 % CRAR యొక్క అధిక స్థాయి అవసరం, అది 9% బెంచ్మార్క్ CRARని నిర్వహిస్తుంది. రిజర్వ్ బ్యాంక్ పేర్కొన్న కాలానికి.
- iii) సమ్మిళితం చేయబడిన UCB బహుళ-రాష్ట్ర UCBగా మారితే, విలీనమైన UCB వేరే రాష్ట్రంలో నమోదు చేయబడిన కారణంగా మాత్రమే బహుళ-రాష్ట్ర UCBలకు సూచించబడిన కనీస ప్రవేశ పాయింట్ మూలధనం అవసరం లేదు.

రద్దు మరియు ఇతర నిబంధనలు

16. ఈ ఆదేశాల జారీతో, రిజర్వ్ బ్యాంక్ జారీ చేసిన “అర్బన్ కో-ఆపరేటివ్ బ్యాంకుల విలీనం / విలీనానికి సంబంధించిన మార్గదర్శకాలు”పై ఫిబ్రవరి 2, 2005 నాటి సర్క్యులర్ PCB.Cir.36/09.169.00/04-05 రద్దు చేయబడింది. . అయితే, ఈ ఆదేశాల జారీ తేదీకి ముందు స్వీకరించబడిన స్వచ్ఛంద సమ్మిళితం ప్రతిపాదనలను రిజర్వ్ బ్యాంక్ ఆమోదించవచ్చు మరియు పైన పేర్కొన్న మార్గదర్శకాల ప్రకారం ఆచరణీయమైనదిగా గుర్తించవచ్చు.

స్వీయ అంచనా ప్రశ్నలు

1. భారతదేశంలో వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ
2. వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ ప్రయోజనాలు
3. వాణిజ్య బ్యాంకుల జాతీయీకరణ యొక్క ప్రతికూలతలు
4. సెంట్రల్ బ్యాంకింగ్ విధులు

పాఠం- 9

బ్యాంకింగ్ సాంకేతికత మరియు యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్

ఉపోద్ఘాతము

బ్యాంకింగ్ కార్యకలాపాలలో సాంకేతికత అనునది ఒక పూర్తి నమూనా మార్పు. అలాగే బ్యాంకింగ్ సేవలు అందించడంలో కూడా. పూర్వకాలం రోజులలో ప్రతి బ్యాంకింగ్ వ్యవహారమునకు బ్యాంకును సందర్శించవలసి వచ్చేది. ఈరోజు దాదాపుగా అన్ని బ్యాంకింగ్ సేవలను ఇంటి వద్ద నుండి పొందవచ్చు. ఏ వ్యవహారమునకైనను ఖాతాదారులు బ్యాంకింగ్ శాఖలను సందర్శించవలసిన అవసరము లేదు. సాంకేతికత అనునది ఎంత మాత్రం భరించేది కాదు. కానీ వ్యాపార వాహకము అయినది. అంతర్జాలం పెరగటం బ్యాంకింగ్ రంగంనకు బహుముఖముగా మొబైల్ మరియు సమాచార సాంకేతికతలు జత కూడటం అనునది ఒక విశేషం. సమాచార సాంకేతికత అనునది ఈరోజు లభిస్తున్న సదుపాయం. తద్వారా ఖాతాదారుని అవసరాలను సంపూర్ణంగా తీరుస్తున్నది. ప్రక్రియ సామర్థ్యం, ఆటోమేషన్ సేవలు, సౌకర్యం చేయటం మరియు ఖాతాదారులకు సమర్థంగా సేవలు అందించడం ప్రధానంగా నేటి ఆధునిక బ్యాంకింగ్ లో కనిపిస్తున్నాయి.

“బ్యాంకింగ్ సాంకేతికత” అను పదము అధునాతన సమాచారమునకు సంబంధించినది మరియు సమాచార సాంకేతికతలు కంప్యూటరుతో కలిసి బ్యాంకింగ్ తమ సేవలను మరింత సమర్థవంతంగా, పారదర్శకంగా మరియు భద్రంగా ఖాతాదారులకు అందిస్తున్నది. ఇతర బ్యాంకులు నుంచి పోటీ పడుతూ బ్యాంకులు స్థిరంగా అభివృద్ధిపై సాగిపోతున్నవి. బ్యాంకింగ్ సాంకేతికత అనునది ఉపహరణల ప్రక్రియగా అనగా అడ్వాన్స్డ్ కంప్యూటర్ అల్గారిథమ్స్ ను విప్పటం, ఖాతాదారుల ప్రవర్తన నమూనాలను, ఖాతాదారుల వివరణలో మార్పు చేయుట, మొదలగునవి ఇవి జనాభా పై సైకో గ్రాఫిక్ మరియు వ్యవహార పూరితమైన డేటా. ఇటువంటి కార్యకలాపాలను డేటా మైనింగ్ అని అందురు. ఇది బ్యాంకింగ్ కు ఎంతో ఉపయోగ పడుతూ బ్యాంకింగ్ ధ్యేయాలను సాధిస్తూ, వివిధ రకాల మార్కెటింగ్ సమస్యలను అనగా ఖాతాదారుల విభజనలు, ఖాతాదారుల స్కోరింగ్, టార్గెట్ మార్కెటింగ్ మొదలగునవి యొక్క సంగమం.

డేటా మైనింగ్ టెక్నాలజీ సమర్థవంతంగా ఉపయోగించుకుంటే బ్యాంకింగ్ వ్యవహారాలలో చాలా బాగా ఉపయోగపడి బ్యాంకులకు లాభాలు వచ్చును. అంతేకాకుండా బ్యాంకుల మధ్య పోటీని, ఒత్తిళ్ళను ఎదుర్కొని నిలబడగలిగే స్థితి లేదా శక్తి వస్తుంది. సిద్ధాంత పరమైన దృష్టి కోణంలో ఇది ఏకమైనది. క్రమశిక్షణతో డేటా మైనింగ్ అనేక రంగాలలో కలిసి ఉంటూ ఆర్థిక సమాచార సాంకేతికతను, కమ్యూనికేషన్ సాంకేతికతను, కంప్యూటర్ శాస్త్రమునకు మరియు మార్కెటింగ్ శాస్త్రములను కలిపి ముందుకు సాగుతుంది.

బ్యాంకింగ్ సాంకేతికతలో మూడు కోణాలు ఉంటాయి. అవి:

1. వ్యాపారమును కొనసాగించుటకు సరియైన హార్డ్ వేర్ ను ఉపయోగించటం, వివిధ పంపిణీ చానల్స్ ద్వారా ఖాతాదారులకు సేవలు అందించటం, చెల్లింపుల పద్ధతులు మరియు సాఫ్ట్ వేర్ లను కూడగట్టుకోవడం

మొదలుగున్నవన్నీ బ్యాంకింగ్ సాంకేతికత యొక్క ఏకైక కోణం. కంప్యూటర్ నెట్వర్క్ ఉపయోగము బ్యాంకు వ్యవహారములలో, సెక్యూరిటీ అల్గరిథమ్స్, ఏటీఎం మరియు క్రెడిట్ కార్డులను ఉపయోగించటంలో చాలా ముఖ్యమైన పాత్ర ఉండును. అంతర్జాతీయ బ్యాంకింగ్, టెలి బ్యాంకింగ్ మరియు మొబైల్ బ్యాంకింగ్ మొదలుగున్నవన్నీ ఈ కోణంలో ఉంటాయి. సాంకేతికత మరియు సమాచార ముందస్తు సాంకేతికతలు ఈ కోణమును జాగ్రత్తగా చూస్తాయి.

2. ఇంకొక ప్రక్క అడ్వాన్స్డ్ కంప్యూటర్ శాస్త్రము యొక్క అల్గరిథమ్స్ ను ఉపయోగించుట వలన మార్కెటింగ్ కు సంబంధించిన అనేక సమస్యలు అనగా ఖాతాదారుని విభజనలు, ఖాతాదారుని స్కోరింగ్, టార్గెట్ మార్కెటింగ్, మార్కెట్ - బాస్కెట్ విశ్లేషణ, క్రాస్ సెల్, ఆప్ సెల్ మరియు ఖాతాదారుని పోకుండా నిలుపుకోవడం, అనే వాటిని పరిష్కరిస్తాయి. ఫలితంగా బ్యాంకింగ్ లాభాల బాటలో పయనిస్తుంది. ఈ విధంగా పోటీ పడుతూ ప్రగతి పథంలో సాగటానికి రెండవ కోణంగా భావిస్తారు. ఈ కోణంలో బ్యాంకింగ్ డేటా నిల్వలను అనుసరించటం మరియు డేటా మైనింగ్ నిర్వహించటం, ఖాతాదారుని డేటాను అధ్యయనం చేయటం అనేవి ఉంటాయి.

3. అంతేకాకుండా బ్యాంకింగ్ ఇతర బ్యాంకులతో కార్యకలాపాలను కొనసాగించేటప్పుడు సంభవించే ప్రమాదాలను మరిచిపోదు. అలాగే ఖాతాదారులకు సేవలను అందించడంలోనూ, వారితో సంబంధాలు స్థిరంగా ఉండేటట్లు చేయటంలో బ్యాంకు అప్రమత్తంగా ఉంటుంది. ఈ విధంగా పరిమాణీకరణ కొలమానం తీవ్రతను తగ్గించటం మరియు అన్ని రకములైన ప్రమాదాలను ఎదుర్కొనటకు అనుసరించి విధివిధానాల మూడవ కోణంగా ఉంటుంది. మొత్తంగా బ్యాంకింగ్ సాంకేతికతలు బ్యాంకింగ్ అను పదము ఆర్థిక, విత్త, వాణిజ్య, నిర్వహణ అంశాలకు చెందినదైతే సాంకేతికత అనునది సమాచారం మరియు ప్రసార సాంకేతికతలకు, కంప్యూటర్ శాస్త్రమునకు మరియు ప్రమాద పరిమాణీకరణమునకు మరియు కొలమానము అను అంశములకు సంబంధించినదిగా ఉంటుంది.

బ్యాంకింగ్ సాంకేతికత అవసరం:

1. సరళీకరణ: 1991 నూతన ఆర్థిక విధానమును అనుసరించట వలన, భారత దేశ ఆర్థిక విధానము తెరవబడింది. దీనివలన వస్తు మరియు ఆర్థికముల లభ్యతపై గల ప్రతిబంధకాలు తొలగింపబడినది. విదేశీ బ్యాంకులలో, విదేశీ ప్రత్యక్ష మరియు పోర్టుఫోలియో పెట్టుబడులు అనుమతించబడ్డాయి.
2. బ్యాంకు డిపాజిట్లు పెరుగుదల: ప్రవాస భారతీయుల డిపాజిట్ లను అభ్యర్థించటం జరిగింది. దీనికి సంబంధించిన కార్యకలాపాలు RBI చే సరళీకృతం చేయబడ్డాయి.
3. శాఖల విస్తరణ: వివిధ దేశాలలో భారతీయ బ్యాంకింగ్ లు తమ శాఖలను విస్తరించినవి. ఫలితంగా USA, ఐరోపా, దక్షిణ ఆసియా దేశాలలో, జపాన్ మధ్య ప్రాచ్య దేశాలలో విదేశీ ఆర్థిక కార్యకలాపాలు పెంచడం జరిగింది.
4. వ్యవహారాలలో పెరుగుదల: శాఖలను విస్తరించడం వలన వ్యవహారాలు పెరిగినవి. ఈ పెరిగిన వ్యవహారములలో సామర్థ్యం కూడా పెరిగింది. భారతీయ బ్యాంకులు కంప్యూటీకరణ జరిగి తమ కార్యకలాపాలలో ఆధునికతను సంతరించుకున్నాయి. బ్యాంకింగ్ లు ఇమెయిల్ అవకాశాలను, అంతర్జాలం, ఉపగ్రహ ఆధారిత సేవలు, చెక్

క్లియరెన్స్ పద్ధతి మొదలగునవి ఏర్పరచుకున్నాయి. బ్యాంకుల జాతీయ కరణం వలన బ్యాంకులు తమ మూలధన వనరులను సమర్థవంతంగా సమీకరించుకున్నాయి. తద్వారా ఐరోపా, అమెరికా దేశాలలో బ్యాంకులు సాధారణ సేవలను సామాన్య మానవులకు అందించటం జరిగింది. నిధుల బదిలీకరణ (దీనిని SUIF అని అంటారు) అతి తేలికగా జరుగుతున్నాయి.

5. పోటీ పెంచటం: దాదాపుగా భారతీయ బ్యాంకులలో 80 శాతం కంప్యూటర్ కరణ జరగటం వలన విదేశీ బ్యాంకులు భారతదేశంలో ప్రవేశించాయి. ఫలితంగా భారతదేశ బ్యాంకుల కంప్యూటరీకరణ మరియు అంతర్జాల అనుసంధానం జరిగింది. దీని వలన బ్యాంకింగ్ సేవలు చాలా చౌకగా లభిస్తున్నవి. విదేశీ బ్యాంకులతో పోటీ పడటం జరుగుతున్నది. ఎలక్ట్రానిక్ ఫండ్ ట్రాన్స్ఫర్ సిస్టమ్ను భారతీయ మరియు విదేశీ బ్యాంకులు తమ తమ ఖాతాదారులకు అందిస్తున్నాయి. అతి తేలికగా, చౌకగా, తొందరగా, ఎటువంటి కష్టం లేకుండా పోస్టల్ శాఖల నిధులను బదలాయిస్తున్నవి. మొత్తంగా భారతీయ బ్యాంకింగ్ “ఏ సమయంలోనైనా ఎక్కడ నుంచైనా” అనే నినాదంతో పనిచేస్తున్నవి.

సాంకేతిక బ్యాంకింగ్ యొక్క ప్రాధాన్యత: బ్యాంకులలో కంప్యూటర్ మరియు ఇతర ఎలక్ట్రానిక్ సాంకేతికతలను పరిచయం చేయటం వలన ఈ క్రింది ప్రయోజనములు బ్యాంకింగ్ లకు కలుగుచున్నవి.

1. సామర్థ్యం పెంచటం: సామర్థ్యం మరియు శీఘ్రగతి సేవలను ఖాతాదారులకు ఆధునిక సాంకేతిక విజ్ఞానం ద్వారా అందించడం తేలికవుతుంది.

2. సమాచారమును నిర్వహించటం: ఎప్పటికప్పుడు సృజనాత్మకతను చేకూర్చుకోవటం, పర్యవేక్షించుకోవడం, సమాచార వ్యవస్థను మెరుగుపరచుకొని అంతర్గత నియంత్రణను బలోపేతం చేసుకోవడం మరియు నివేదిక క్రియలను ఖాతాదారులకు అందించటం, సమాచారమును క్రమబద్ధీకరించడం చాలా సులభం.

3. ఖర్చు తక్కువ: ఆధునిక సాంకేతికతను అనుసరించటం వలన ఖర్చులు తగ్గుతాయి. కార్యాలయ ఖర్చులు మరియు నిర్వహణ ఖర్చులు భారీగా తగ్గుతాయి.

4. ఖచ్చితత్వం: చెక్కులు క్లియరింగ్, పాస్ బుక్ ఎంట్రీలు, అంతర్గత శాఖలు, బ్యాంకు సమన్వయం మరియు ఇతర కార్యకలాపాలు చాలా వేగవంతంగా, ఖచ్చితంగా, సమర్థవంతంగా ఈ ఆధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానం వలన సంభవం అవుతుంది.

5. ఖాతాదారుల సేవలు: అంతర్జాల సౌలభ్యం వలన ఖాతాదారులు బ్యాంకులకు వెళ్ళవలసిన అవసరం లేదు. అన్ని బ్యాంకు వ్యవహారములు ఎప్పటికప్పుడు సరిచేస్తూ ఇంటి వద్దనే ఉంటూ నిర్వహించుకోవచ్చు. అంతర్జాల సేవలు అనగా సమాచారమును ఇచ్చిపుచ్చుకోవటం, సందేశాలు అందించటం, ఎటువంటి కదలికలు లేకుండా వ్యవహారాలను కొనసాగించటం.

6. సమాచారము తేలిక: అంతర్జాలము కొన్ని వేల కంప్యూటర్లతో అనుసంధానించబడుతుంది. సంవత్సరంలో ప్రతిరోజు 24 గంటల పాటు ఈ సేవలు కొనసాగుతాయి. పనిగంటలలో ఎటువంటి అలసట ఉండదు. భారతదేశంలోని బ్యాంకులు ఖాతాదారులకు కంప్యూటర్ సేవలు అందించటంలో అంతర్జాతీయ విపణిలో పోటీ పడుతున్నాయి.

సార్వత్రిక బ్యాంకింగ్ (యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్):

యూనివర్సల్ (సార్వత్రిక) బ్యాంకింగ్ అనేది బ్యాంకుల, రిటైల్, వాణిజ్య మరియు పెట్టుబడి సేవలకు అనుకూలంగా అనేక రకాలు సమగ్ర ఆర్థిక సేవలను అందించే వ్యవస్థ. స్విజర్లాండ్ తో సహా కొన్ని యూరోపియన్ దేశాలలో యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్ సాధారణంగా ఉంటాయి.

1999లో గ్రామ్ - లీచ్ - బ్లీల్ చట్టం (GLBA): వాణిజ్య బ్యాంకులు పెట్టుబడి బ్యాంకింగ్ సేవలను అందించకుండా నిరోధించే పరిమితులను రద్దు చేయడంతో యునైటెడ్ స్టేట్స్ లో యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్ సర్వసాధారణం అయింది. దీని యొక్క ప్రతిపాదకులు బ్యాంకుల ప్రమాదాలను మెరుగ్గా వైవిధ్య పరచడంలో సహాయపడుతుందని వాదించారు. బ్యాంకింగ్ కార్యకలాపాలను విభజించడం తక్కువ ప్రమాదకర వ్యూహం అని వ్యతిరేకులు భావిస్తున్నారు.

ప్రాధానాంశములు:

1. యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్ అనేది వాణిజ్య బ్యాంకింగ్ మరియు పెట్టుబడి బ్యాంకింగ్ సేవలు రెండిట్లో సహా అనేక రకాల సమగ్ర ఆర్థిక సేవలను అందించే బ్యాంకుగా ఉంటుంది.
2. వాణిజ్య బ్యాంకులు సాధారణంగా తనిఖీ మరియు పొదుపు ఖాతాలు, వ్యాపార మరియు వ్యక్తిగత రుణాలు, (తనఖాలు మరియు ఆటో రుణాలు) మరియు డిపాజిట్ల ధ్రువీకరణ పత్రాలు వంటి వినియోగ మరియు వ్యాపార సేవలను అందిస్తాయి.
3. ఇన్వెస్ట్ మెంట్ బ్యాంకులు (పెట్టుబడి బ్యాంకులు) సంస్థాగత మరియు ప్రైవేట్ క్లయింట్ ల కోసం కార్పొరేషన్లు పూచికత్తు సేవలు మరియు ట్రోకరేజీ సేవల కోసం విలీనం మరియు సముపార్జన సేవలను అందిస్తాయి.
4. సార్వత్రిక వ్యవస్థలో ఉన్న బ్యాంకులు ఇప్పటికీ వాణిజ్య లేదా పెట్టుబడి బ్యాంకింగ్ సేవలు ఉపసమితిల ప్రత్యేకతను ఎంచుకుంటున్నాయి. అయినప్పటికీ వారు సాంకేతికంగా తమ క్లెంట్ బేస్ కు చాలా ఎక్కువగా అందించగలరు.

పని చేసే విధానం:

ఈ బ్యాంకు క్రెడిట్ రుణాలు, డిపాజిట్లు, ఆస్తి నిర్వహణ, పెట్టుబడి సలహా, చెల్లింపు ప్రాసెసింగ్, సెక్యూరిటీలు లావాదేవీలు, పూచికత్తు మరియు ఆర్థిక విశ్లేషణను అందిస్తాయి. సార్వత్రిక బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థ అనేక రకాల సేవలను అందించడానికి బ్యాంకులను అనుమతించినప్పటికీ, వారు అలా చేయవలసిన అవసరం లేదు. సార్వత్రిక వ్యవస్థలోని బ్యాంకులో ఇప్పటికీ బ్యాంకింగ్ సేవలు ఉపసమితిలో ప్రత్యేకతను ఎంచుకుంటాయి.

ఇది వాణిజ్య బ్యాంకు మరియు పెట్టుబడి బ్యాంకులు సేవలను మిళితం చేస్తుంది. ఒకే సంస్థలు అన్ని సేవలను అందిస్తుంది. సేవల్లో డిపాజిట్ ఖాతాలు, వివిధ రకాల పెట్టుబడి సేవలు ఉంటాయి. భీమా సేవలను కూడా అందిస్తాయి. ఈ బ్యాంకు లోని డిపాజిట్ ఖాతాలలో పొదుపులు మరియు తనఖాలు ఉంచవచ్చు.

ఈ విధానంలో బ్యాంకులు అనుమతించబడిన కార్యకలాపాలలో అన్నింటిలో పాల్గొనడానికి ఎంచుకోవచ్చు. ఆస్తులు మరియు లావాదేవీల సరైన నిర్వహణను నియంత్రించే లేదా నిర్దేశించే అన్ని మార్గదర్శకాలను బ్యాంకులు కట్టుబడి ఉండాలి. అన్ని సంస్థలు ఒకే కార్యకలాపాలలో పాల్గొనవు కాబట్టి నిబంధనల ప్రకారం ఒక సంస్థ నుండి మరో సంస్థకు మారవచ్చు. అయితే సారూప్యమైన పేర్లతో ఏదైనా ఆర్థిక సంస్థలతో “యూనివర్సల్ బ్యాంకు” అని పదాన్ని తికమక పెట్టకుండా ఉండటం ముఖ్యం.

విస్తృతమైన కార్యకలాపాలను కొనసాగించుటకు అనువుగా ఉండుటకు ఏర్పాటు చేయబడినది యూనివర్సల్ బ్యాంక్. ఈ విషయానికి సంబంధించి ఆఖరు నివేదికలను నరసింహన్ మరియు కమిటీ మరియు ఎస్ హెచ్ ఖాన్ కమిటీ సంయుక్తంగా భారతదేశ ఆర్థిక పరిశ్రమల పురిష్టతను కొన్ని సూచనలను అందించింది. వివిధ రకములైన ఆర్థిక సంస్థలు అందించే సేవలను మిళితం చేసి ఒకటిగా చేయమని నివేదించింది.

ఐరోపా దేశాలలో యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్ అనే విషయం సర్వసాధారణం. ఇవి మూడు విధాలుగా ఉంటాయి.

1. ఇన్-హౌస్ సార్వత్రిక బ్యాంకులు
2. ప్రత్యేక అనుబంధములతో సార్వత్రిక బ్యాంకింగ్
3. హోల్డింగ్ కంపెనీలచే యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్

భారతదేశంలో యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్: 1998 నరసింహన్ కమిటీ తన రెండవ నివేదికలో యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్ అనే విషయాన్ని ప్రముఖంగా ప్రస్తావించింది. దీనితో సంకుచితమైన బ్యాంకింగ్ భావన అంతమైనది. రెండవ నరసింహన్ కమిటీ ఇచ్చిన నివేదికలో అభివృద్ధి ఆర్థిక సంస్థల వాణిజ్య బ్యాంకులుగా కానీ లేదా ఆర్థికేతర ఆర్థిక కంపెనీలుగా కానీ మార్పు చెందాలని సూచించింది.

యూనివర్సల్ బ్యాంకింగ్ ఉపయోగాలు: ఆర్థిక సమర్థత ఎప్పుడు ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తుందంటే ఖర్చులు తక్కువ, ఉత్పత్తి ఎక్కువ మరియు నాణ్యమైన ఉత్పత్తులు ఉన్నప్పుడు.

లాభాలు:

1. విభజనలు పెరుగుతాయి మరియు లాభదాయకత పెరుగుతుంది
2. వనరులను సమర్థవంతంగా వినియోగించటం
3. బ్రాండ్ నేమ్ పరపతి

4. ప్రస్తుతమున్న ఖాతాదారుల పరపతి

5. విలువ ఆధారిత సేవలు

6. ఒన్ స్టాప్ షాపింగ్ అనునది ఎక్కువ వ్యవహారాలను పొదుపు చేస్తుంది.

పాఠం- 10

హోమ్ బ్యాంకింగ్

హోమ్ బ్యాంకింగ్ అనేది బ్యాంకింగ్ వ్యవహారాలలో ఒకటి. వినియోగదారులు తమ ఇంటి వద్ద ఉండి ఆర్థిక కార్యకలాపాలన్నీ నిర్వహించుకోవడాన్ని హోమ్ బ్యాంకింగ్ అందురు. 1980లో హోమ్ బ్యాంకింగ్ మీద ప్రయోగం జరిగినది కానీ 1990లో వినియోగంలోకి వచ్చేంతవరకు ఇది ప్రసిద్ధి చెందలేదు.

బ్యాంకు లావాదేవీలు అన్ని వినియోగదారుడు తమ ఫోను కానీ, ఇంటర్నెట్ ద్వారా బ్యాంకింగ్ సేవలు నిర్వహించుకోవటాన్ని హోమ్ బ్యాంకింగ్ అందురు. ఖాతాదారులు తమ ఖాతాలను చూసుకొనుట తమ ఖాతా నుంచి వేరొక ఖాతాకి నగదు బదిలీ చేయటం, కొనుగోలు వివిధ రకాలైన సేవలు వినియోగించుకొనుటకు హోమ్ బ్యాంకింగ్ బాగా ఉపయోగపడును.

సాంకేతిక జ్ఞానం అందరికీ చాలా అందుబాటులో ఉన్నది. బ్యాంకింగ్ వ్యవహారాలలో సాంకేతికత మెరుగైనది. హోమ్ బ్యాంకింగ్ వలన ఖాతాదారులకి ఎన్నో ప్రయోజనాలు ఉన్నాయి.

ఖాతాదారుల సమయం వృధా కాకుండా తక్కువ సమయంలో వారి బ్యాంకింగ్ వ్యవహారాలన్నీ చేసుకొనవచ్చును. ఎప్పటికీ అప్పుడు వారి బ్యాంకు నిల్వలు గురించి తెలుసుకొనుటకు అవకాశం ఉండును.

హోమ్ బ్యాంకింగ్ పనిచేసే విధానము:

హోమ్ బ్యాంకింగ్ ఖాతాదారులు వారి మొబైల్ ఫోన్లో ఖాతాను తెరుచుకుని, లాగిన్ అయ్యి తమ ఖాతాలను చూసుకొనటానికి అవకాశం ఉంటుంది. లాగిన్ అయినప్పుడు వారికి ఒక ముఖ్యమైన పాస్వర్డ్ తమ మొబైల్ ఫోన్ కు వచ్చును. దానిని ఓటిపి అందురు. ఇది వారు తమ అకౌంట్ కి ఇచ్చిన తరువాతే వాళ్ల లావాదేవీలన్నీ చేసుకొనటానికి అవకాశం ఉండును. ఈ విధంగా వాళ్ల ఖాతాలను ఎంతో భద్రంగా బ్యాంకింగ్ సేవలు అందించబడతాయి.

ఆధునిక సాంకేతికత మెరుగుపడటం వలన బ్యాంకులో కొన్ని యాప్లు ఖాతాదారులు కోసం ఉపయోగించుచున్నారు. ఇవి తమ మొబైల్ ఫోన్లో లభించును. వీటి ద్వారా ఖాతాదారుడు తమ లావాదేవీలు అన్ని చాలా సులువుగా చేసుకొనుటకు అవకాశం ఉన్నది. ఖాతాదారులు వీటి ద్వారా వివిధ రకాలు అయిన నగదు చెల్లింపులు చేసుకొనవచ్చు.

రుణాలు తీసుకొనుటకు, బాకీల చెల్లింపునకు ఈ హోమ్ బ్యాంకింగ్ ఖాతాదారునికి చాలా సహాయము చేయును. ఏ సమయంలో అయినా ఈ యాప్ ద్వారా తమ ఖాతాలో నుంచి లావాదేవీలు చేసుకొనవచ్చు.

హోం బ్యాంకింగ్ ప్రయోజనాలు

1. ఖాతాదారులు ఆర్థిక లావాదేవీలు అన్ని జాగ్రత్తగా సరిచేసుకోనుటకు అవకాశం ఉండను.
2. సమయం వృధా అవుదు.

నష్టాలు

1. సాంకేతికత మోసాలు సర్వసాధారణమై ఉన్నాయి. వీటిని నివారించుటకు బ్యాంకులు తో పాటు ప్రభుత్వం కూడా అనేక చర్యలు చేపట్టును.
2. ఖాతాదారుకి నేరుగా సేవలు అందించుటకు బ్యాంకులకు చాలా కష్టము.

హోమ్ బ్యాంకింగ్ రకాలు:

ఆన్లైన్ బ్యాంకింగ్

మొబైల్ బ్యాంకింగ్

మెయిల్ బ్యాంకింగ్

ప్రశ్నావళి :

1. హోమ్ బ్యాంకింగ్ అనగానేమి?
2. హోమ్ బ్యాంకింగ్ యొక్క లక్షణాలు మరియు లాభనష్టాలు వివరించండి?

పాఠం- 11

ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్

ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్ ని ఎలక్ట్రానిక్ ఫండ్ ట్రాన్స్ఫర్ అని కూడా అందురు. నగదు మరియు చెక్కు లేకుండా ఒకరి ఖాతా నుండి మరొకరి ఖాతాకు నగదు బదిలీ చేయటాన్ని ఎలక్ట్రానిక్ ఫండ్ ట్రాన్స్ఫర్ అందురు.

ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్ వివిధ రకాలుగా ఉపయోగపడును.

1. ఖాతాదారుడు తమ ఎకౌంట్లో నగదు జమ అయినది లేనిది నిర్ధారించుకోవడానికి ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్ ఉపయోగపడును. అదే విధముగా నగదు ఉపసంహరించుకొనుట కూడా నిర్ధారణ చేసుకొనవచ్చును.
2. నెలవారి బిల్లులు తనకు తానుగా చెల్లింపులకు సదుపాయము కూడా ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్ లో కలదు.
3. రుణాలకు సంబంధించిన EMI కూడా దీని ద్వారా చెల్లించవచ్చు.
4. సరుకులు, వివిధ రకాలైన ఖరీదులు చేసుకొనుటకు ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్ చాలా ఉపయోగపడును.

ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్ ఎల్లవేళలా ఖాతాదారునికి అందుబాటులో ఉండును. దీనికి ఇంటర్నెట్ తప్పనిసరిగా ఉండవలసినది. ఈ బ్యాంకింగ్ ఉపయోగించుకొనుటకు ఓటిపి మరియు క్యాప్ప తప్పనిసరిగా వినియోగదారుడు ఇవ్వవలెను.

బ్యాంకులు తమ వెబ్ సైట్ లో వివిధ రకాలైన సేవలను అందుబాటులో ఉంచెను. ఖాతాదారుడికి సరైన సేవలు అందిస్తూ, వారికి ఉన్న అనుమానాలు - సమాధానాలు అన్ని వారి బ్యాంకు వెబ్సైట్ల పొందుపరిచెను. ఖాతాదారుడికి రుణాలు అవసరమైనప్పుడు బ్యాంకు వద్దకి వెళ్లకుండా ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్ ద్వారా పొందవచ్చు. వారి ఖాతాలో మిగిలిన మొత్తం చూసుకొనుటకు వారి మొబైల్ ద్వారా ఈ సేవలు పొందవచ్చు. సాంకేతికత ఎదుగుదల వల్ల కొన్ని సమస్యలు ఖాతాదారునికి ఎదురు పడును. వీటిని సైబర్ క్రైమ్ అందురు.

సైబర్ మోసాలు ఇటీవల కాలంలో చాలా ఎక్కువ అయినవి. వీటిని నియంత్రించడానికి బ్యాంకులు పటిష్టమైన చర్యలు చేపట్టెను.

ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్ లో వివిధ రకాలు

ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్

ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్ లేదా ఆన్లైన్ బ్యాంకింగ్ యొక్క సదుపాయాన్ని అనేక బ్యాంకులు ఆర్థిక సంస్థలు వారి వినియోగదారులకు అందుబాటులో ఉంచెను. వినియోగదారులు బ్యాంకులకు కానీ ఆర్థిక సంస్థకు కానీ వెళ్లకుండా వారికి కావలసిన సేవలు పొందవచ్చు. ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్ కోసం ఇంటర్నెట్ తప్పనిసరి. దీనికోరకు వినియోగదారుడు తమ కంప్యూటర్ లేదా మొబైల్ ఫోనులో తమ ఖాతాను పొందపరచవలెను.

ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్ యొక్క లక్షణాలు:

- ఖాతాదారుడు తమ ఖాతాలోని లావాదేవీలు అన్ని చూసుకొనవచ్చును.
- ఖాతాదారుడు స్థిర నిధులను ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్ ద్వారా పొందవచ్చు.
- నెలసరి ఖర్చులు అనగా విద్యుత్ బిల్లులు, స్కూలు రుసుములు, రుణాలు పొందవచ్చు.
- ఖాతాదారుడు తమ ఖాతాలోని నిల్వలు సైబర్ క్రైమ్ ద్వారా నష్టపోయినట్లైతే, బ్యాంకు వినియోగదారుల సహాయ కేంద్రం ద్వారా ఫిర్యాదు చేసుకొనే అవకాశం లభించును.
- ఒక ఖాతా నుంచి మరొక ఖాతాకు నగదు బదిలీలు చేసుకొనవచ్చు.

బ్యాంకింగ్ యొక్క లాభాలు

1. 24*7 సేవలు అందుబాటులో ఉండును
2. బ్యాంకు యొక్క సేవలు పొందటం చాలా సులభం. ఖాతాదారుడు బ్యాంకులోకి వెళ్లి తమ సమయాన్ని వృధా చేసుకోవాల్సిన అవసరం లేదు.
3. ఖాతాదారుడు తమ అనుకూలమైన సమయంలో ఈ సేవలను పొందవచ్చును. బ్యాంకింగ్ సేవలు అన్ని చాలా సులువుగా, అతి తక్కువ సమయంలోనే పనులన్నీ ముగించవచ్చు.
4. ఖాతాదారుడు తమ లావాదేవీలన్నీ సంపూర్ణం అయినది కానిది ప్రతి ఒక్కటి ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్ ద్వారా తెలుసుకొనుటకు అవకాశం ఉన్నది. వీటికి సంబంధించిన రసీదులు తమ మొబైల్ ఫోనులో కనబడును.

నష్టాలు

1. ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్ కొరకు నిరంతరాయంగా ఇంటర్నెట్ సౌకర్యం తప్పనిసరి. లావాదేవీలు జరిగే సమయంలో అంతరాయం కలిగితే లావాదేవీలు ఆగిపోవును.
2. వ్యవస్థ చాలా పటిష్టంగా తమ సేవలను వినియోగదారులకు అందుబాటులో ఉంచిన హ్యేకర్లు ఖాతాదారు ఎకౌంట్ల నుండి నగదును తమ ఎకౌంట్లోకి బదిలీ చేసుకొనటం ఎక్కువైనది.
3. అనేక విధమైన ప్రయోగాలు సాంకేతికత ఆధునీకరణ వలన ఈ హ్యేకర్లు ఖాతాదారులను బదలాయిస్తున్నారు. కొత్త ప్రయోగాలు చేసి వినియోగదారులకు నష్టం చేకూరుస్తున్నారు.
4. ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్ కొత్తగా ఉపయోగించే వారికి ఇంటర్నెట్ పదాలు వాటి సేవలు గురించి తెలుసుకోకపోతే నష్టం వాటిల్లును. పాస్వర్డు అతి ముఖ్యమైన పాత్ర పోషించును. ఇవి వేరే వారికి తెలిసినచో ఖాతాదారు అకౌంట్ లోని నగదు మొత్తము మార్పిడి జరుగును.

5. అత్యంత అధునాతమైన సాంకేతికతలను, ఖాతాదారులకు సమాచారమునకు అందిస్తున్నప్పటికీ ఏ ఒక్క వ్యవస్థ లేదా పద్ధతి ఖచ్చితంగా కనిపించదు.

మొబైల్ బ్యాంకింగ్:

సాంప్రదాయ బ్యాంకింగ్ కు ప్రత్యామ్నాయంగా మొబైల్ బ్యాంకింగ్ వేగంగా అభివృద్ధి చెందింది. ఈరోజుల్లో ప్రపంచంలోని దాదాపు అన్ని ప్రముఖ బ్యాంకులు తమ సేవలలో భాగంగా తమ వినియోగదారులకు మొబైల్ లేదా ఫోన్ బ్యాంకింగ్ సౌకర్యాలను అందిస్తున్నాయి. ఖాతాదారులు తమ మొబైల్ పై ఒక సాధారణ క్లిక్ తో నిధులు బదిలీ, బాలెన్సులు వీక్షించటం, పెట్టుబడులు పెట్టడం మరియు బ్యాంకింగ్ కార్యకలాపాలను నిర్వహించవచ్చు. ఆధునిక కాలంలో వినియోగదారులు నూతన సేవలను ఆశిస్తున్నారు.

మొబైల్ బ్యాంకింగ్ ప్రాధాన్యత

మొబైల్ బ్యాంకింగ్ లేదా ఫోన్ బ్యాంకింగ్ ప్రత్యామ్నాయంగా పిలుస్తారు. ఇది అత్యంత ప్రజాదరణ పొందిన ఆధునిక బ్యాంకింగ్ పద్ధతుల్లో ఒకటి. ఖాతాదారులు బ్యాంకింగ్ సేవలు కొరకు తమ హోమ్ బ్రాండ్ కి సందర్శించకుండా వారి మొబైల్ నుండి అన్ని రకాలైన సేవలను పొందవచ్చు. బ్యాంకులకు సంబంధించిన ఆప్ లను మొబైల్ లో పొందపరచుకొని ఇంటర్నెట్ సౌకర్యముతో వారి కార్యకలాపాలను నిర్వహించవచ్చు.

బ్యాంకులు వ్యక్తిగతీకరించబడిన సేవలు ఖాతాదారునికి అందించి వారి విధేయతను పెంపొందించుకొనుటకు ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాయి. మొబైల్ బ్యాంకింగ్ ద్వారా బ్యాంకులో ఖాతాదారులతో తమ సంబంధాలు మరింత బలము చేకూరుస్తున్నాయి.

మొబైల్ బ్యాంకింగ్ ద్వారా పొందే సేవలు:

1) లావాదేవీలు: ఖాతాదారు లావాదేవీలు అభ్యర్థనలు చెల్లించిన మొత్తం లేదా బదిలీ చేయబడిన నిధులను వివరముగా చూసుకొనటకు మొబైల్ బ్యాంకింగ్ సహాయపడుతుంది. ఇందులోని సేవలు –

- ఒక బ్యాంకు నుండి మరొక బ్యాంకుకు బదిలీ.
- మూడవ పార్టీకు నగదు చెల్లింపులు చేయడం, రుసుములు చెల్లించటం.
- NEFT / IMPS / RTGS / UPI సౌకర్యాలను పొందటం.

2) ఖాతా సారాంశము: ఖాతాదారుడు బ్యాంకింగ్ యాప్ లోకి వెళ్లి వివరణాత్మక ఖాతా సారాంశాన్ని వీక్షించవచ్చు.

- వీటితోపాటు బ్యాంకు నిల్వను తనిఖీ చేయటం
- లావాదేవీల చరిత్రను వీక్షించడం
- ఈ స్టేట్మెంట్, ఈ పాస్పుక్ డౌన్లోడ్ చేయటం.

3) పెట్టుబడులు:

- ఖాతాదారుడు పెట్టుబడులను పెట్టడానికి మొబైల్ బ్యాంకింగ్ ను ఉపయోగించవచ్చు.
- ఫిక్స్డ్ డిపాజిట్ లేదా రికరింగ్ డిపాజిట్ తెరవ వచ్చును
- షేర్లు కొనుగోలు - అమ్మకాలు చేయవచ్చు

ఇతర బ్యాంకింగ్ సేవలు:

- తమ బ్యాంకులు ఇచ్చే నూతన సేవలు గురించి వివరణ తెలుసుకోవచ్చు.
- ఫిర్యాదులు సమర్పించటం, వాటి పరిష్కారాలు తెలుసుకోవడం
- ఖాతాదారుని సాంకేతికత సమస్యలను బ్యాంకులకు ఫిర్యాదు చేయటం
- తమ కార్డులు దొంగలించడం కానీ కార్డులు గడువు తేదీ పూర్తయిన వివరాలు అన్ని తెలుసుకొనుట చేయవచ్చు.

ఎస్ఎంఎస్ బ్యాంకింగ్

బ్యాంకులు తమ ఖాతాదారులకు సాంకేతిక పరమైన సేవలను ఉన్న ఎస్ఎంఎస్ బ్యాంకింగ్ సేవలు అందిస్తున్నది. ఎస్ఎంఎస్ ద్వారా బ్యాంకింగ్ సేవలను బ్యాంకు నుండి అనుమతి పొంది, ఖాతాదారుడు ఆ సేవలను వినియోగించవచ్చు. ఎస్ఎంఎస్ బ్యాంకింగ్ వలన ఎన్నో ప్రయోజనాలు ఉండెను. నేటి సమాజంలో ప్రతి ఒక్కరికి స్మార్ట్ ఫోన్ అందుబాటులో ఉన్నది. ఎస్ఎంఎస్ కొరకు ఇంటర్నెట్ కనెక్షన్ లేకుండా కూడా ఈ సేవలను పొందవచ్చు.

ఉపయోగములు:

- టెలికాం ఆపరేటర్ల నుండి అనుసంధానించబడిన ఈ ఎస్ఎంఎస్ సదుపాయాలను ఉపయోగించటం జరుగుతుంది. కావున అదనంగా దీనికి ఎలాంటి నగదు చెల్లింపులు అవసరము లేదు.
- ఎస్ఎంఎస్ బ్యాంకింగ్ వలన ఎంతో భద్రత చేకూరును. ఎప్పటికప్పుడు బ్యాంకు నిల్వలు, జమలు, చెల్లింపులు ఖాతాదారునికి ఎస్ఎంఎస్ ద్వారా సమాచారము అందును. ఎస్ఎంఎస్ సౌకర్యం సంవత్సరం మొత్తము అందుబాటులో ఉండును.
- గ్రామీణ ప్రాంత ప్రజలు కూడా మొబైల్ ఫోనులను వినియోగించుకుని తమ ఆర్థిక కార్యకలాపాలను అతి తేలికగా మెరుగుపరచుకోవచ్చు.
- ఆన్లైన్ బ్యాంకింగ్ కన్నా ఎస్ఎంఎస్ బ్యాంకింగ్ సురక్షితమైనది.

నష్టాలు:

- సైబర్ నేరగాళ్లు ఖాతాదారులను ప్రక్క ద్రోవ పట్టించడానికి ఎస్ఎంఎస్లు పంపించును. ఖాతాదారుడు వీటిని నమ్మినచో వారి ఎకౌంట్లోని నగదు బదిలీ అవుతుంది.

- మొబైల్ ఫోన్లు దొంగలించబడిన భద్రంగా ఉన్న సమాచారము వేరే వారికి చేరును. మొబైల్లో భద్రంగా దాచుకున్న పిన్ వివరాలు, అతి ముఖ్యమైన సమాచారము పోవును.

డెబిట్ కార్డు:

వినియోగదారులు తమ నగదు చెల్లింపులలో వివిధ రకాలు అయిన కార్డులను బ్యాంకు వారు తీసుకువచ్చారు. అందులో భాగంగా డెబిట్ కార్డు ఒకటి. వినియోగదారుడు నగదు బదులు డెబిట్ కార్డును ఉపయోగ ఉపయోగించవచ్చు. ఖాతాదారుని ఎకౌంటు నుండి నగదును చెల్లింపులకు ఈ కార్డును వాడుతారు. డెబిట్ కార్డులను చెక్ కార్డు మరియు బ్యాంకు కార్డు అని కూడా అంటారు. డెబిట్ కార్డు ద్వారా బ్యాంకు వారు ఏర్పాటు చేసిన ఏటీఎం నుండి నగదు తీసుకునే వెసులుబాటు ఇచ్చెను.

డెబిట్ కార్డు అనేది కొనుగోలు చేయడానికి నగదు స్థానంలో ఉపయోగించబడే చెల్లింపు కార్డు. దీని కొరకు ఖాతాదారుని ఎకౌంట్లో తప్పనిసరిగా నగదు ఉండవలెను. ఈ కార్డును ఉపయోగించినప్పుడు ఖాతాదారుని అకౌంట్ నుండి నేరుగా వ్యాపారికి నగదు బదిలీ చేయబడుతుంది. బ్యాంకు వారు డెబిట్ కార్డు మీద వీసా, మాస్టర్ కార్డు, రూపీ అని వివిధ రకాలుగా ఖాతాదారునికి డెబిట్ కార్డులు ఇచ్చెను.

డెబిట్ కార్డు ఉపయోగించే విధానము:

డెబిట్ కార్డు దీర్ఘ చతురస్రం గా ఉండును. దీనిని ప్లాస్టిక్ కార్డ్ అని కూడా అంటారు. ఈ కార్డు ఖాతాదారుని ఎకౌంట్ కు లింక్ అయ్యి ఉండును. ఈ కార్డును అన్నివేళలా అన్ని ప్రాంతాలలో ఉపయోగించే అవకాశం బ్యాంకు వారు ఖాతాదారునికి ఇచ్చెను. ఈ కార్డులను ఉపయోగించుట కొరకు ఎలాంటి అధిక రుసుము బ్యాంకు వారికి చెల్లించవలసిన అవసరం లేదు. నేటి ప్రపంచంలో డెబిట్ కార్డుల వినియోగం విస్తృతంగా మారింది. నగదు, చెక్కులు మించి డెబిట్ కార్డులు వినియోగం పెరిగినది. డెబిట్ కార్డులు సాధారణంగా తక్షణ నగదు ఉపసంహరణకు కూడా అనుమతిస్తాయి. ఈ ప్రయోజనం కోసం ఏటీఎం కార్డుగా పనిచేస్తాయి. వ్యాపారులు కస్టమర్లకు క్యాష్ బ్యాక్ సౌకర్యాలను కూడా అందించవచ్చు. తద్వారా ఖాతాదారు వారి కొనుగోలుతో పాటు నగదును ఉపసంహరించుకోవచ్చు. బ్యాంకులు ఈ కార్డుల మీద కొనుగోలు చేసినప్పుడు కొన్ని గిఫ్టు రివార్డ్ పాయింట్లు ఇచ్చును. వీటి ద్వారా ఖాతాదారులు పాయింట్లు కి సరిపడా మొబైల్ రీఛార్జ్, వస్తు కొనుగోళ్ళు, ఎన్నో లాభాలు పొందవచ్చు. ఏటీఎం ద్వారా నగదు ఉపసంహరణ కొరకు డెబిట్ కార్డులు పైన బ్యాంకులో పరిమితులు పెట్టెను.

డెబిట్ కార్డ్ ఉపయోగాలు:

- ప్రీపెయిడ్ కార్డు: ముందస్తుగా చెల్లించిన కార్డు లాగా ఉపయోగపడుతుంది. ఖాతాదారుని ఖాతాలో తగినంత మొత్తం అంతకుముందే ఉంటుంది.

- నామం మాత్రం పీజులు: బ్యాంకులు డెబిట్ కార్డులు జారీ చేసేటప్పుడు నామ మాత్రం రుసుమును వార్షిక రుసుముగా నిర్ణయిస్తుంది. కాలానుగుణంగా ఖాతాలు వాటంతట అవి మన ఖాతాలలో నుండి బ్యాంకులు రుసుములుగా తీసుకుంటాయి.
- నగదు ప్రత్యామ్నాయం: వివిధ రకములైన ఆర్థిక కార్యకలాపాలలో నగదును వ్యవహారములలో డెబిట్ కార్డును నగదుకు ప్రత్యామ్నాయంగా వాడుకోవచ్చు. వస్తువులు కొనుగోలుకు ఉపయోగపడుతుంది. దీనితో నగదును మన వద్ద ఉంచుకోనవసరం నవసరము లేదు. దీనివలన నగదును తస్కరించే అవకాశం లేకుండా మన నగదు భద్రంగా ఉండును.
- తక్షణ నగదు బదిలీ: డీలర్స్, బ్యాంకుకు లేదా వ్యాపారస్తుల ఖాతాల్లోకి వెనువెంటనే నగదు బదలాయింపు జరుగుతుంది. ఏటీఎం మనం బ్యాంకులను సందర్శించవలసిన అవసరం లేదు. దీనివలన సమయం ఆదా అవుతుంది. ఈ సేవలు చాలా తేలికగా పొందవచ్చు.
- నగదును అప్పటికప్పుడు ఉపసంహరణ: ఏటీఎంలో కార్డు ద్వారా నగదు ఉపసంహరణ సేవలు ఖాతాదారుడు వినియోగించవచ్చు. దీనివలన బ్యాంకులకు వెళ్లి తమ సమయం వృధా చేసుకోవాల్సిన అవసరం లేకుండా ఏటీఎం నుండి నగదును తీసుకోవచ్చును. ఖాతాదారుడు తమ బ్యాంకు వద్ద నుండే కాకుండా డెబిట్ కార్డు ద్వారా వేరే బ్యాంకు ఎటీఎం నుండి కూడా నగదును ఉపసంహరణ చేసుకోవచ్చు.
- తేలికగా నిర్వహించవచ్చు: డెబిట్ కార్డును చాలా తేలికగా తమ వెంట పెట్టుకొనవచ్చును. అన్నివేళలా అన్నిచోట్లకి నగదును తీసుకొని వెళ్లకుండా కేవలం డెబిట్ కార్డును మాత్రమే తమతో తీసుకుని వెళ్లి ఖాతాదారులు తమ కార్యకలాపాలని ముగించుకోవచ్చు.
- బోనస్ పాయింట్లు: బ్యాంకు వారు ఖాతాదారునికి వినియోగం బట్టి బోనస్ పాయింట్లు ఇచ్చును ఈ బోనస్ పాయింట్లు వలన ఖాతాదారుడికి ఎన్నో విలువైన గిఫ్టులు పొందవచ్చు.

ఇతర ప్రయోజనాలు

- చెక్ చెల్లింపులకు ఇవి ప్రత్యమ్నాయంగా ఉంటాయి.
- ఖాతాలో ఉన్న మొత్తంను సరిపడా ఖర్చు చేయవలసిన అవసరం లేదు. కావున బడ్జెట్ అనగా ఆచితూచి ధనమును వాడుకోవచ్చు.
- ఎటువంటి అప్పు మొత్తం కాదు. మనం దాచుకున్న ధనమునే వాడుకోవచ్చు.
- క్రెడిట్ కార్డులో లాగా ఎటువంటి వడ్డీని లెక్కించరు.
- అంతర్జాతీయంగా దీనిని ఆమోదిస్తారు.

లోపాలు:

- క్రెడిట్ కార్డు వలె కాకుండా, డెబిట్ కార్డులు గుప్తీకరించబడిన నెంబర్ ద్వారా రక్షణ పొందివుంటుంది. దాన్ని PIN అందురు. కానీ ఈ PIN తస్కరించిన వారికి తెలిసినచో కార్డును వాడుకొనవచ్చును.

- క్రెడిట్ కార్డు వలె డెబిట్ కార్డులకు ఎలాంటి గ్రేస్ పీరియడ్ ఉండదు. ఖాతాలో నగదు ఉన్నంతవరకే డెబిట్ కార్డు ఉపయోగపడుతుంది.
- ఈ కార్డు ద్వారా కూడా సైబర్ నేరగాళ్లు ఎన్నో మోసాలకు పాల్పడుతున్నారు

క్రెడిట్ కార్డ్:

క్రెడిట్ కార్డు అనేది ఒక చెల్లింపు కార్డు. బ్యాంకులు వీటిని కొంతమంది ఖాతాదారులకు చెల్లింపులు కోసం ఇస్తుంది. ఇది ఖాతాదారులకు వస్తు సేవల చెల్లింపులలో ఉపయోగపడుతుంది. క్రెడిట్ కార్డుల కొరకు ఖాతాదారుల్ని ఖాతాలో నగదు నిల్వలు అవసరము లేదు. బ్యాంకు క్రెడిట్ కార్డు కోసం ఖాతాదారునికి ముందస్తుగా పరిమితి అయిన సొమ్మును ఇచ్చును. అంతవరకు ఖాతాదారుడు కొనుగోలు, బదిలీలు, నగదు ఉపసంహరించుకోవడం చేసుకొనవచ్చును. ఈ ఉపయోగించుకున్న నగదును ఖాతాదారుడు బ్యాంకు వారిచ్చిన సమయానికి బ్యాంకుకు ఆ సొమ్మును కట్టవలెను. ఆ నగదుతో పాటు వడ్డీ కూడా కలిపి ప్రతి నెల కట్టవలెను. వడ్డీరేట్లు బ్యాంకు వారిచే నిర్ణయించబడుతుంది. ముందుగా ఈ క్రెడిట్ కార్డు ట్రావెల్ ఏజెన్సీ వారు ప్రారంభించారు. తదనంతరం దీనిని బ్యాంకులో కూడా ఉపయోగిస్తున్నారు. కావున దీనిని ప్లాస్టిక్ మనీ అని కూడా అంటారు. ఖాతాదారుడు తమకు అవసరమైన నగదును బ్యాంకు నుండి ఈ కార్డు రూపాన అప్పుగా తీసుకుంటాడు. తిరిగి వడ్డీతో బ్యాంకులకు చెల్లించుకుంటాడు.

క్రెడిట్ కార్డ్ అంశములు:

- పార్టీలు: క్రెడిట్ కార్డు పద్ధతిలో మూడు పార్టీలు ఉంటాయి. బ్యాంకులు ఈ క్రెడిట్ కార్డు జారీ చేస్తాయి. ఖాతాదారుడు ఈ కార్డును వినియోగించుకుంటాడు. తరువాత వస్తు సేవల చెల్లింపులకు ఈ కార్డును ఉపయోగిస్తారు.
- ప్రత్యేక వ్యక్తి: వ్యక్తికి కావాల్సినంత సమ్మద్ధిగా ధనము కలిగి ఉన్నప్పుడు బ్యాంకులలో మంచి ఖాతాను నిర్వహిస్తున్నప్పుడు ఈ కార్డును జారీ చేస్తారు.
- వివరాలు: ఖాతాదారుని పేరు, ఖాతా సంఖ్య, ఎంతవరకు ఉపయోగపడుతుంది తేదీ అన్ని వివరాలు కార్డు పైన ఉంచబడును. దీనివలన యంత్రాలలో దీనిని ఉంచినప్పుడు చెక్ చేసుకొనుటకు వీలు కుదురుతుంది.
- సంతకం నమూనా: ఖాతాదారుని సంతకము కూడా ఉంటుంది.

క్రెడిట్ కార్డు వలన ఉపయోగములు:

- కొనుగోలు: వస్తు సేవలను కొనుటకు ఈ కార్డులు ఉపయోగపడతాయి. హోటల్స్, షాపింగ్ మాల్స్, అన్ని రకములైన వాటిలో ఇవి ఉపయోగపడును.
- తేలికైన వ్యవహారం: ఖాతాదారుడు సంతకం చేసిన ఇన్వాయిస్ ను బ్యాంకుకు సమర్పిస్తే, బ్యాంకు వారు అమ్మకందారునకు నగదు చెల్లింపు చేస్తారు లేదా సేవలు అందించిన వారికి చెల్లింపులు చేస్తారు. తదుపరి బ్యాంకు ఖాతాదారు నుంచి ధనము వసూలు చేస్తుంది. దీనివలన ఖాతాదారుడు ధనమును

వెంటబెట్టుకొని వెళ్లనవసరం లేదు. భద్రత చేకూరుతుంది. ముఖ్యంగా ప్రయాణ సమయాలలో ఇది అత్యంత సౌకర్యమైనది.

- వ్యాపారం పెరుగుదల: వ్యాపార సంస్థలు దినదినాభివృద్ధి చెందుతాయి. బ్యాంకులు అధిక వడ్డీ రేటును అందిస్తాయి. వ్యవస్థాపకులు, దుకాణదారులు క్రెడిట్ కార్డులను అనుమతిస్తారు. ఈ ప్రైంటర్ యంత్రంలో ఉత్పత్తిదారు కార్డును సరి చూసుకుంటారు. క్రెడిట్ కార్డు అందరికీ ఉపయోగకరము. విదేశాలలో ఈ కార్డు కలిగి ఉండటం పరపతి చిహ్నాలుగా భావిస్తారు.

నష్టాలు:

- అధిక వడ్డీ రేటు: ప్రతి నెల బిల్లు చెల్లించకపోతే మొదట్లో వసూలు చేసిన వడ్డీ కంటే ఎక్కువ వడ్డీ రేటు చెల్లించవలసి వస్తుంది.
- క్రెడిట్ నష్టం: తప్పిపోయిన క్రెడిట్ కార్డు రీపేమెంట్లు మరియు కొనసాగుతున్న అప్పులు మీ క్రెడిట్ పైలులో నమోదు చేయబడుతాయి.
- క్రెడిట్ కార్డు మోసాలు: క్రెడిట్ కార్డులను లక్ష్యంగా చేసుకొని అనేక రకాల మోస పూరిత పథకాలు ఉన్నాయి.
- నగదు ముందస్తు రుసుములు మరియు రేటు: ఆర్థిక సంస్థలు నగదు పొందడానికి లేదా విదేశీ కరెన్సీ కొనుగోలు లేదా జూదం వంటి ఇతర “నగదు సమానమైన” లావాదేవీలు చేయడానికి క్రెడిట్ కార్డును ఉపయోగించడం చాలా ఖరీదైనది.
- వార్షిక రుసుములు: వార్షిక రుసుములు అధికంగా ఉంటాయి.
- సర్ చార్జీలు: క్రెడిట్ కార్డులో చెల్లించినప్పుడు వ్యాపారులు తరచుగా సర్చార్జీని వర్తింపజేస్తాయి.
- మితిమీరిన ఖర్చు: క్రెడిట్ కార్డు వలన వినియోగదారులు తమ శక్తికి మించి ఖర్చు చేయును. చెల్లించే సమయానికి వారికి చాలా భారము అగును.

కోర్ బ్యాంకింగ్ సొల్యూషన్:

కోర్ బ్యాంకింగ్ సొల్యూషన్ అన్నది ఒక కేంద్రీకృత వేదిక. అన్ని రకముల బ్యాంకింగ్ కార్యకలాపాలను నియంత్రించుటకు చక్కని వాతావరణము ఇది సృష్టిస్తుంది. బ్యాంకింగ్ సంబంధించిన ఎలాంటి సమస్యలు ఉన్నా ఈ అదునాతన సాంకేతికతతో ఈ సమస్యలన్నిటికీ పరిష్కారం జరుగును. కోర్ బ్యాంకింగ్ సొల్యూషన్ అన్ని బ్రాంచీలకు ఎప్పుడైనా, ఎక్కడినుండి అయినా ఖాతాదారులు తమ వ్యవహారాలను, సేవలను ఉపయోగించుకునే విధముగా చేయుటకు ఇది బాగా ఉపయోగపడును. దీనికి సంబంధించి పెద్ద పెద్ద కంపెనీలు సాఫ్ట్ వేర్ ను తయారుచేసేను. వీటికి ఒక డేటా బేస్ సర్వరు ఉండి అంతా కేంద్రీకృతమయ్యి ఖాతాదారుని సమస్యలను పరిష్కరించుకోవటానికి ఉపయోగపడుతుంది.

కోర్ బ్యాంకింగ్ సొల్యూషన్ వలన ప్రయోజనములు:

- వేగవంతంగా మరియు సమర్థవంతంగా వినియోగదారులు లేదా ఖాతాదారులకు సేవలు అందిస్తుంది.
- బహుముఖమైన పంపిణీ చానల్స్ ను అందిస్తుంది. ఉదాహరణకు ఏటీఎంలు, కార్డులు, మొబైల్ బ్యాంకింగ్, కాల్ సెంటర్స్ మొదలైనవి.
- ప్రక్రియ ఖర్చులను తగ్గిస్తుంది. దీనివలన మానవ వనరుల శక్తి మరియు కార్యాలయ ప్రదేశములలో వృధా కాదు.
- బ్యాంకింగ్ సొల్యూషన్ వలన బ్యాంకులకు, ఖాతాదారులకు ఎన్నో సమస్యలకు ముఖ్యంగా సాంకేతిక సమస్యల పరిష్కారానికి చాలా ఉపయోగపడుతుంది.

ప్రశ్నావళి

- 1) డెబిట్ కార్డు మరియు క్రెడిట్ కార్డు లకు వ్యత్యాసం తెలపండి.
- 2) SMS బ్యాంకింగ్ యొక్క లక్షణాలను తెలుపుము.
- 3) మొబైల్ బ్యాంకింగ్ అనగా ఏమి? వాటి ఉపయోగాలు నష్టాలు తెలియచేయుము.

పాఠం- 12

వాణిజ్య బ్యాంకింగ్ లో వినియోగదారుల సేవ

ఉపోద్ఘాతం:

ఆర్థిక రంగ సంస్కరణల ప్రభావంతో భారత బ్యాంకింగ్ వ్యవస్థ ఈ మధ్యకాలంలో బాగా అభివృద్ధి జరిగింది. ఆర్థిక రంగ సంస్కరణల నమ్మకంతో సమర్థత పెరుగుదల, పోటీతత్వము మరియు ఉత్పత్తులు ఆర్థిక వ్యవస్థలో పెరిగాయి. మార్కెటింగ్ లో ఖాతాదారుని సంబంధమును పదిలపరచుకోవడం అనేది ప్రాముఖ్యత సంతరించుకుంది. ముఖ్యంగా సేవధారిత రంగాలలో దీని అవసరం ఎంతైనా ఉంది. బ్యాంకుల పనితీరు అనే విషయంలో ఈ ఖాతాదారుల సంబంధము అనేది తప్పనిసరి అయినది. ప్రతి సేవలోను ఏకైక అనుభవము, అంశము కలిగి వైవిధ్యంగా సొంత ఖాతాదారు అనే భావన ప్రబలింది. ఈ ఖాతాదారు సంబంధ నిర్వహణ అనేది రిటైల్ బ్యాంకింగ్ రంగంలో పోటీ పడుతూ ప్రయోజనాలను అందుకుంటున్నది.

వ్యాపారం విజయవంతం అగుటకు ఖాతాదారునిలో సంబంధము అనేది హృదయం లాంటిది. ఈ ఖాతాదారు సంబంధ నిర్వహణ అనేది వ్యాపారస్తులకు, ప్రక్రియలకు మరియు సాంకేతికలతో లబ్ధి పొందుతూ ఖాతాదారుల ప్రవర్తనకు విలువనిస్తుంది. ఈ ఖాతాదారు సంబంధ నిర్వహణ వలన ఖాతాదారు సేవలు, కాల్ సెంటర్ సమర్థత పెరగడం, క్రాస్-సెల్ జతకావడం మరియు అప్-సెల్ అవకాశాలు, క్లోజ్ రేట్లు అభివృద్ధి చెందటం, అమ్మకాలు అందించటం మరియు మార్కెటింగ్ ప్రక్రియలు, ఖాతాదారుని వివరాలు అభివృద్ధి మరియు లక్ష్యాలు, ఖర్చులు తగ్గటం మరియు ఖాతాదారుని సంఖ్య పెరగటం మరియు అన్నింటి లాభదాయకత మొదలైనవి ఉంటాయి.

ఖాతాదారుని సంబంధ నిర్వహణ (CRM) అనేది ఒక సంపూర్ణ వ్యవస్థ.

1. పద్ధతులు, ఆచరణలను అందిస్తూ అనుభవాన్ని పెంచుతుంది. ఇది వ్యక్తిగత ఖాతాదారునకు సంయుక్తంగా ఉంటుంది. అందువలన వారు నమ్మకంగా, స్థిరంగా ఉంటారు.

2. CRM (Customer Relationship Management) ఖాతాదారుల గుర్తింపునకు, వారికి సేవలను అందించడం మరియు నిలుపుకోవడం అనే ప్రక్రియ, మరియు సాంకేతిక ఉపకరణాలను అందిస్తుంది.

3. వ్యవస్థ మొత్తంగా ఖాతాదారు ఐఖ్యతా భావాలను, సమైఖ్యతా అంశాలను అందిస్తుంది.

బ్యాంకులు వినియోగదారులకు ఎన్నో సేవలు అందిస్తూ ఉంటాయి. ఈ సేవల కొరకు crm ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుంది. ఈ సేవ వస్తురూపంగా గాని, సేవరూపంగా గాని ఉంటుంది. బ్యాంకులో

ఖాతాదారుని సేవల్లో భాగంగా కొన్ని సూచనలను అందించటం, ఫలితంగా వారు తమ ఆర్థిక లక్ష్యాలను చేరుకోవడంతో పాటు ఆర్థిక నిర్ణయాలలో ఖాతాదారునికి చేదోడు వాదోడుగా ఉండటం దీని లక్ష్యం. బ్యాంకు ఉద్యోగస్తులు మరియు ఖాతాదారు సేవలనందించే ప్రతినిధులు వ్యవహారాలలో సహాయకారిగా ఉంటారు. నగదును డిపాజిట్ చేయడంలోను మరియు ఉపసంహరించటంలోనూ, ఋణాలనందించే ప్రక్రియలలోను వీరు ఖాతాదారులకు సహాయకారిగా ఉంటారు. బ్యాంకింగ్ పరిశ్రమలో మెరుగైన సేవలను ఖాతాదారునికి అందించటం అనేది ప్రధానమైన విషయం. ఎందువలనంటే ఇది ఖాతాదారులకు ఎంతో విలువైనది, వృత్తిలో సమర్థవంతంగా ఖాతా సేవలను అభివృద్ధి పరచవచ్చు. అంతేగాకుండా ఖాతాదారులను నిలుపుకోవడంలో బాగా ఉపయోగపడుతుంది.

నిర్వచనాలు: ఖాతాదారుని సంబంధ నిర్వహణపై అనేకములైన నిర్వచనములు కలవు.

CRM అనునది సంస్థ యొక్క వినియోగదారులతో సంబంధాలు మరియు పరస్పర చర్యల కొరకు ఉపయోగించే సాంకేతిక ఉపకరణ. దీని లక్ష్యం వ్యాపార సంబంధాల పెరుగుదల. CRM వ్యవస్థ ఎల్లప్పుడూ సంస్థలు తమ వినియోగదారులతో సత్సంబంధముతో ఉండటం, లాభాల పెరుగుదలకొరకు సహాయపడుతుంది.

బ్యాంకింగ్ లో CRM యొక్క ఆవశ్యకత:

అంతర్జాలం రాక ముందు వినియోగదారులు ఏ బ్యాంకు అయితే వారికి ఖచ్చితమైన సేవలు, అందుబాటులో శాఖలు ఎంచుకునేవారు. ఆధునిక సాంకేతికత వలన అంతర్జాల బ్యాంకింగ్ , ATM, డెబిట్ మరియు క్రెడిట్ కార్డులు, అత్యాధునిక సాంకేతికత ఉపకరణాలు అందించే బ్యాంకులను వినియోగదారులు ఎంచుకుంటున్నారు. ఈ రోజుల్లో కస్టమర్లకు అంచనాలు చాలా ఎక్కువ. అవి :- 1) తక్కువఖర్చుతో సేవలు. 2) ఎప్పుడయినా ఎక్కడినుండైనా సేవలు అందించే బ్యాంకులు. 3) వ్యక్తిగతీకరించబడిన సేవలు.

కస్టమర్ రిలేషన్ మానేజ్మెంట్ (CRM) అనునది కస్టమర్లతో (ఖాతాదారులతో, వ్యాపార సంబంధాలను మెరుగుపరచడం, కస్టమర్ ను నిలబెట్టుకోవడం. ఈ రోజుల్లో బ్యాంకులకు అతిముఖ్యంగా అవసరమయినది ఖాతాదారునికి ఏమి కావాలి, ఏమి అమ్మాలి, ఎప్పుడు అమ్మాలి, ఎలా అమ్మాలి అంతేగాకుండా బ్యాంకులు ఇతర బ్యాంకులతో విభిన్నంగా ఎలా వుండి లాభాలు ఎలా సంపాదించాలి. బ్యాంకులు తాము విభిన్నంగా ఉండటానికి విలువలను జోడించి సేవలను అందించడం, అదే విధంగా దీర్ఘకాల సంబంధాలు వినియోగదారులతో ఉండటం. అంతేకాకుండా వినియోగదారులకు వ్యక్తిగతీకరించబడిన సేవలను, ఎల్లప్పుడూ వారికి అందుబాటులో ఉండటం. బ్యాంకులు ఖాతాదారుని అవసరాలను తెలుసుకుని వారికి మరియు బ్యాంకులకు లాభదాయకంగా ఉండేది ఎంచుకోవటం అనేది CRM లో ప్రధానాంశం. అంతేకాకుండా వినియోగదారులు సంతృప్తిని పెంచి వాళ్ళ నమ్మకాలను నిలబెట్టుకోవడం చాలా ముఖ్యం.

1) క్యాంపైన్ మానేజ్మెంట్: బ్యాంకులు ఖాతాదారులను ఎంచుకోవటం, వారికి సేవలను అందించడం అనేవి వారి ముఖ్య లక్ష్యం. CRM వలన బ్యాంకులు తామవద్దవున్న డేటాను విశ్లేషించి తగు నిర్ణయాలను తీసుకొనుటకు ఉపయోగపడుతుంది. దీనిలో భాగంగా వ్యక్తుల యొక్క ఆదాయాలు, వివరాలు అన్ని మూల్యాంకనం చేయుట ప్రథమ కర్తవ్యం. ఈ వివరాలు ద్వారా బ్యాంకులు లాభదాయకమైన, నిజమైన ఖాతాదారులను తెలుసుకొనుటకు క్యాంపైన్ మానేజ్మెంట్ ఎంతగానో ఉపయోగపడుతుంది.

2) వినియోగదారుల సమాచారం ఏకీకరణ: వినియోగ దారుల సమాచారం అనేది ఒకచోట ఉంచకుండా, CRM ద్వారా కస్టమర్లకు సంబంధించిన వివరాలన్నీ ఒకచోట కేంద్రీకరించబడతాయి. CRM బ్యాంకులకు సంబంధించిన వివరాలను అనుసంధానం చేస్తుంది.

3) 360° సంస్థల వీక్షణ: దీని అర్థము బ్యాంకులు ఎవరితోనైనా బ్యాంకులకు సంబంధం లేని విషయాలు అనగా అమ్మకాలు, సేవలు గురించి చర్చించిన అవన్నీ CRM ద్వారా తెలుసుకోబడుతుంది. దీని సహాయంతో బ్యాంకులకు సంబంధములేని సమాచారం తీసివేసి ఉపయోగమైన ప్రక్రియలను సావధానంగా చేసుకోవచ్చు.

బ్యాంకింగ్ లో CRM (ఖాతాదారు సంబంధ నిర్వాహణ) యొక్క ఆవశ్యకత

లాభాలను ఆర్జించే బ్యాంకులు చాలావరకు వున్నాయి. అయితే లాభాల కోసం అవి చాల కష్టపడుతుంటాయి. అయినప్పటికీ తమ ఖాతాదారులను నిలుపుకోవడానికి ఉపయోగించే వ్యూహాలను మెరుగుపరచుకోవడంలో శ్రద్ధ చూపారు. బ్యాంకులు ఇప్పుడు కస్టమర్లను నిలుపుకోవడం మరియు మార్కెట్ వాటాను పెంచుకోవడంపై ఒత్తిడి చేస్తున్నాయి. అటువంటి అద్భుతమైన అంతఃపరిశీలనతో, CRM సొల్యూషన్ అనేది ఇంకా నిశ్చయమై, రాబోయే రోజుల్లో ఇంకా మెరుగైన సహాయకారిగా తోడ్పడుతుంది.. ప్రస్తుతం భారతీయ బ్యాంకింగ్ పరిశీలనలు, సాంకేతికత మరియు సంబంధ మార్కెటింగ్ అనే పద్ధతులు మరియు విధానాలను ఉద్భవించడానికి కేంద్రబిందువులుగా ఉన్న రెండు ప్రముఖమైన దృగ్విషయాలున్నాయి. ఫిలిప్ కోట్లర్ నివేదికల ప్రకారం, CRM సాఫ్ట్ వేర్ అనేది ప్రతి ఒక్క ఖాతాదారు మరియు ఖాతాదారు యొక్క విశ్వసనీయతను పెంచడం కోసం అన్ని ఖాతాదారుల టచ్ పాయింట్ల గురించిన సమాచారాన్ని జాగ్రత్తగా నిర్వహించే ప్రక్రియ.

ప్రపంచీకరణ పెరుగుదల కారణంగా కొత్త తరాల ప్రైవేట్ రంగ బ్యాంకులు మరియు అనేక విదేశీ బ్యాంకులు మార్కెట్లోకి ప్రవేశించాయి. అవి అనేక ఉపయోగకరమైన మరియు వినూతన ఉత్పత్తులను తీసుకువస్తున్నాయి. విలువ ఆధారిత సేవలను అందించడం, జోడించడం మరియు తమ ఖాతాదారులతో దీర్ఘకాలిక సంబంధాలను ఏర్పరుచుకోవడం ద్వారా బ్యాంకులు తాము విభిన్నంగా ఉండటానికి ఉత్సాహం చూపుతున్నారు. వారికి మరింతగా అనుకూలించిన ఉత్పత్తులు, మెరుగైన విలువ సమర్పణలు,

వ్యక్తిగతీకరించిన సేవలు మరియు పెరిగిన ప్రాప్యతను అందించడం ద్వారా వారికి మంచి ఖాతాదారు అనుభవాన్ని అందించాలి. డబ్బు సంబంధిత పునర్నిర్మాణం మరియు అధికార సర్దుబాటు అనేది ప్రపంచీకరణలో తలెత్తున్న ఇబ్బందుల అభివృద్ధిని పరిష్కరించడానికి, నిర్వహణకు క్యాబ్ ప్రిజ్ ల నివేదికల ప్రకారం యెస్ బ్యాంకు (YES CRM) చర్చా బోర్డు మరియు టెంప్లేట్ యొక్క ప్రముఖ లక్షణాన్ని కలిగి ఉంటుంది. మరోవైపు పంజాబ్ నేషనల్ బ్యాంకు (PNB) ప్రాస్పెక్టు మానేజ్మెంట్, లీడ్ మానేజ్మెంట్ మరియు యాక్టివిటీ మానేజ్మెంట్ మాడ్యూల్లో CRM సాఫ్ట్వేర్ సేవలను మోహరించింది.

మొత్తంగా CRM సాఫ్ట్ వేర్ అనునది బ్యాంకింగ్ వ్యాపారంలో వ్యాపార నిర్వహణ పరికరము. ఎటువంటి వ్యాపారమునకైనా ఖాతాదారు నిర్వహణ అనునది ఒక ప్రాథమిక అంశము. నూతన ఖాతాదారులను పొందుటకు, ఉన్న ఖాతాదారులను నిలుపుకొనుటకు CRM పరిష్కారములు చాలా అవసరము. అయితే బ్యాంకింగ్ రంగంలో ప్రోత్సాహకాలు అనేది లాభదాయకత అనే మినహాయింపుపై ఆధారపడి ఉంటాయి.

బ్యాంకింగ్ రంగం లో CRM లాభాలు లేదా ప్రాధాన్యతలు :

1. ఖాతాదారులను నిలుపుదలలో అభివృద్ధి : బ్యాంకులలో నూతన ఖాతాదారుడిని పొందటం బహుకష్టము. ఇందులో మార్కెట్ పరిస్థితులు, ఉన్న ఖాతాదారుడిని నిలబెట్టుకోవడం అనేది ప్రధాన పాత్ర. ఈ పోటీ వ్యవస్థలో ఖాతాదారుడిని నిలుపుకోవడంలో బ్యాంకులు చాలా పట్టుదలగా ఉంటాయి. ఖాతాదారుని పట్ల నిబద్ధతగా ఉండటం మరియు వారిని సంతృప్తి పరచటం అనేవి ప్రధాన అంశములు. ఖాతాదారులయొక్క సంతృప్తి మరియు నమ్మకం వల్ల బ్యాంకులకు కస్టమర్లను నిలుపుకోవడం సాధ్యపడుతుంది. ఈ లక్షణాలు వలన సాధారణ ఖాతాదారుడు, దీర్ఘకాలిక, నమ్మకమైన ఖాతాదారునిగా మారుతాడు.
2. అమ్మకాల పెంపు: CRM పరిమాణంలో బ్యాంకింగులు అమ్మకాలు వృద్ధి చెందుతాయి. CRM సహాయంతో బ్యాంకులు అమ్మకాల నిర్వహణ సమర్థవంతంగా చేస్తాయి. దీని వలన ఖాతాదారుల యొక్క అభివృద్ధిని కాంక్షించవచ్చు. పాత రికార్డులను పరిశీలిస్తూ మరియు విలువలను విశ్లేషించుకుంటూ నూతన ఖాతాదారులను పొందగలిగే సామర్థ్యం అందిస్తుంది.
3. మరింత సమర్థవంతమైన మార్కెటింగ్ ప్రయాణాలు: CRM వినియోగదారు యొక్క వివరాలు, కొనుగోలు చేసే లక్షణాలు, నిమగ్నమైన దారులను తెలియపరుస్తుంది. ఈ వివరాలు వలన మార్కెటింగ్ శాఖ వారు వివిధ నూతన క్రయ విక్రయ అవకాశాలను రూపొందిస్తారు. CRM ఖాతాదారుని విభజించి వారిపై దృష్టి కేంద్రీకరించి ఎన్నో మార్కెటింగ్ వ్యూహాలను బలపరచటానికి ఉపయోగపడుతుంది.

4. పెరిగిన ఉత్పాదకత: ఖాతాదారుని పూర్తి వివరాలు ఒక తెరపైనే కనిపించును. దీనివలన బ్యాంకులు ఖాతాదారునితో దీర్ఘకాల సంబంధాల కొరకు మరియు సేవలు అందించటంలో ఎక్కువ సమయం కేటాయించవచ్చు. CRM పునరావృతమయ్యే పనులను తగ్గించడం లేదా తొలగించడం ద్వారా, ఖర్చును తగ్గించడం ద్వారా ఉత్పాదకతను పెంచుతుంది. సరైన సాంకేతికతతో బ్యాంకర్లు మునుపటికంటే తక్కువ సమయంలో ఎక్కువమంది ఖాతాదారుల ఖాతాలను నిర్వహించగలుగుతారు. తద్వారా వారికి మరింత ఉత్పాదకతను కలిగివుంటారు.

5. వ్యక్తిగతీకరించిన ఖాతాదారు సంబంధాలు : CRM అంతిమ లక్ష్యం ఖాతాదారులను స్పష్టమైన గుర్తింపుగా వ్యక్తీకరించిన స్థాయిలో నిర్వహించడం. ప్రతియొక్క ఖాతాదారుని వివరాలను, వారియొక్క ఆర్థిక వ్యవహారాలను తెలుసుకోవడం చాలా కష్టము. CRM ఈ ఇబ్బందులన్నింటినీ అధిగమించడం చేస్తుంది. ఇది వ్యక్తిగతీకరించబడిన సేవలను ఖాతాదారునికి అందించటంలో బ్యాంకులకు ఉపయోగపడుతుంది. అంతేకాకుండా ఖాతాదారుని అవసరాలు, ప్రాధాన్యతలు అన్నీ తెలుసుకుని మంచి ఉపయోగమైన మార్కెటింగ్ వ్యూహాలను తెలుపుతుంది.

6. సమర్థవంతమైన కమ్యూనికేషన్: బ్యాంకు కాల్ సెంటర్లు అనేక ప్రయోజనాల కోసం CRM సాఫ్ట్వేర్ ను ఉపయోగిస్తున్నాయి. CRM అనేది ఖాతాదారులతో కమ్యూనికేషన్ మరియు పరస్పర చర్యలకు దోహదపడుతుంది. వివిధ ఆన్లైన్ మీడియాలో తమ బ్రాండ్ మరియు ఉత్పత్తుల గురించి సంభాషణలను పర్యవేక్షించడానికి బ్యాంకులకు CRM సహాయపడుతుంది. ఇది అంతర్గత డిపార్ట్మెంట్ కమ్యూనికేషన్లలో కూడా సహాయపడుతుంది.

7. మెరుగైన ఖాతాదారు సేవ మరియు అనుభవం: CRM ఖాతాదారుల డేటా పైన అంతర్దృష్టి పెడుతుంది. అందువలన ఖాతాదారులకు అందించే సేవలలో చాలా అండగా నిలబడుతుంది. ఇది వినియోగదారుల ప్రశ్నలకు శీఘ్ర స్వయంచాలక ప్రతిస్పందన ద్వారా మెరుగైన ఖాతాదారు సేవను అందిస్తుంది. వారికి సంబంధించిన సేవలను సులభతరం చేస్తుంది. ఖాతాదారు అనుభవాన్ని మెరుగుపరచడంలో CRM సహాయం చేస్తుంది. CRM మరియు బ్యాంకులు కలిసి ఖాతాదారు ఏమికోరుకుంరంటున్నారో తెలుసుకోవడంలో సహాయం చేయడం, సత్వర మద్దతులను అందించటం, వ్యక్తిగత సంబంధాలను ఏర్పరచుకోవడం మరియు కొనసాగుతున్న సంబంధాలు పటిష్టంగా ఉంచుతుంది.

పాఠం- 13

బ్యాంకులలో ఖాతాదారులను నిలుపుకోవడం

బ్యాంకింగ్ అనేది అత్యంత పోటీతత్వ పరిశ్రమ. బ్యాంకులు ఒకదానితో ఒకటి పోటీపడతాయి. బ్యాంకింగ్ రంగంలోని వాటితోనే కాకుండా ఇతర ఆర్థిక సంస్థలతో కూడా పోటీ పడతాయి. బ్యాంకులకు సంబంధించిన ఆర్థిక ఉత్పత్తులు మరియు సేవలు అన్నీ ఒకలాగే ఉండును. వాటిని నకలీ చేయటం చాలాసులభం. ఒక బ్యాంకు నుండి మరొక బ్యాంకును వేరు చేసేది వారు అందించే ధరలు మరియు వారి సేవ నాణ్యత. ఖాతాదారులను నిలుపుకోవడం కంటే కొత్త ఖాతాదారులను సంపాదించుకోవడానికి ఎక్కువ ఖర్చు అవుతుంది. సంతృప్తి చెందిన దీర్ఘకాలిక ఖాతాదారులు ధరలు హెచ్చుతగ్గులతో సంబంధం లేకుండా వారి నోటిమాటల వలన బ్యాంకులకు ఎంతో లాభం చేకూరుస్తారు.

బ్యాంకులు తమ పేరును, విధేయత పెరుగుదల కోసం ఎన్నో వ్యూహాలను చేపడతారు. అవి:

1) **ఖాతాదారులకు విలువ:** ఒకేరకమైన ఆర్థిక ఉత్పత్తి కానీ మరింత విలువలతో కూడిన సేవలు బ్యాంకులు అందిస్తుంటారు. బ్యాంకులు ఖాతాదారులకు ఒకే విధమైన ఆర్థిక ఉత్పత్తులు ఒకటే ధరకు అందిస్తారు. కానీ పోటీ ప్రయోజనాన్ని పొందడానికి వారు అదనపు ఆంశాలను మరియు విలువను చేర్చడానికి ఇంకొక సేవలకు మించి తమ ఉత్పత్తి నాణ్యతను విస్తరించాలి. ఉదాహరణకు, కొన్ని బ్యాంకులు US లో రిమోటు డిపాజిట్లను అందిస్తాయి. ఇక్కడ ఒక వ్యక్తి చెక్కు యొక్క డిజిటల్ ఇమేజిని స్కాన్ చేయవచ్చు. మరియు భౌతిక చెక్కును బ్రాంచ్ లో సమర్పించాల్సిన అవసరం లేకుండానే దానిని బ్యాంకుకు పంపవచ్చు.

నేటి ఖాతాదారులు వారి ఉత్పత్తి లేదా సేవ నుండి పొందిన విలువను చెల్లిస్తారు. ఉదాహరణకు ఖాతాదారుల సౌలభ్యానికి విలువ ఇస్తే, వారికి ఎలక్ట్రానిక్ బ్యాంకింగ్, టచ్-టోన్ ఫోన్ ఖాతాను మరియు ఇంటర్నెట్ బ్యాంకింగ్ వంటి సేవలను అందిస్తారు. మరింత నిర్దిష్టంగా చెప్పాలంటే 20 ఏళ్ల ఖాతాదారు తన మొబైల్ ఫోన్లో అతని బ్యాంక్ ఖాతాలోకి లాగిన్ అయినట్లయితే, అతను తన క్రెడిట్ కార్డులు కొంతమొత్తాన్ని వెచ్చిస్తే నెలకు రెండు సెనిమా టిక్కెట్లను పొందే ఒప్పందాన్ని బ్యాంకు అతనికి అందిస్తుంది. అతనికి జీవితా భీమా పాలసీ, ఎస్సెట్ ప్లానింగ్ సేవలను అందించడం కంటే ఇవి ఖాతాదారుకు మరింత ఆకర్షణీయంగా ఉంటుంది.

2. **కస్టమర్ సంతృప్తిని పెంచడం:** ఖాతాదారులను సంతోషంగా ఉంచాలి. 40 శాతం మంది ఖాతాదారులు తమ సేవలను పేలవంగా భావించి బ్యాంకులను మార్చుకున్నారని ఒక అధ్యయనంలో తేలింది. ఖాతాదారులు సంస్థలో ఉండటానికి లేదా వదిలి వేయడానికి ఖాతాదారు సంతృప్తి ఎల్లప్పుడూ ఒక కారణం. అందుకే బ్యాంకులు తమ ఖాతాదారుల పూర్తి వివరాలను ఏకీకృతం చేస్తారు. ఈ వివరాలన్నీ వినియోగదారులకు సేవలు అందించే ప్రతినిధులందరికీ అందుబాటులో ఉంచుతారు. తద్వారా ఖాతాదారులతో సంప్రదింపులు చేసి వారికి సేవలు అందించి సంతృప్తిని కలిగిస్తారు.

అనుకూలమైన ప్రాతినిధ్యం నిర్మించడం: నేటి ఖాతాదారులకు వారిముందు ఎన్నో ఎంపికలు వున్నాయి. సాంకేతికతతో అభివృద్ధి, ప్రపంచీకరణ మరియు పెరిగిన వినియోగదారుల చలన శీలత వంటి అంశాలు ప్రజల బ్యాంకు విధానాన్ని పూర్తిగా విప్లవాత్మకంగా మార్చాయి మరియు దీన్ని చేయడానికి, ఖాతాదారుల విలువలు, వైఖరులు మరియు అవసరాలపై సమగ్ర పరిజ్ఞానం కలిగివుండటం అత్యవసరం. బ్యాంకు అందించే సేవలను బ్యాంకుకు సంబంధించిన ప్రాతినిధ్యంను ఖాతాదారు ఎలా గ్రహిస్తాడో తెలుసుకోవాలి. అటువంటి దృష్టాంతంలో, బ్రాండింగ్ కీలకమైన భేదం కావచ్చు.

కస్టమర్ విధేయతను పెంచడం: బ్యాంకులు ఖాతాదారుకు విభిన్న ఆర్థిక ఉత్పత్తులు మరియు సేవలను విక్రయిస్తుంది. ఇది పెరిగిన రాబడితోపాటు ఖాతాదారు విధేయతని పెంచుతుంది. ఖాతాదారుడు వివిధ బ్యాంకులు ఎన్నో నూతన సేవలు అందించినప్పటికీ వారు తమ బ్యాంకుకు మాత్రమే ఎంతో విధేయతగా వుంటున్నారు అని దానికి సంబంధిన కారణాలు తెలుసుకోవాలను. ఖాతాదారుని విధేయతవలన బ్యాంకులకు లాభాలను పెంచుతూ నూతన ఖాతాదారులను పొందటానికి ఖర్చు తగ్గిస్తుంది. ఖాతాదారుని నిలుపుకోవడం, విధేయత ఒకటి కాదు. సంతృప్తి చెందిన ఖాతాదారులు బ్యాంకుకు సంబంధించిన ఆర్థిక ఉత్పత్తులను కొనుగోలు చేయడానికి మొగ్గుచూపుతారు. సంతృప్తి చెందిన ఖాతాదారులు కొత్త ఖాతాదారులను స్వాగతిస్తారు.

ఒక బ్యాంకు నుండి మరొక బ్యాంకుకు మారడం - అడ్డంకులు: బ్యాంకులు ఖాతాదారుణ్ణి ఆకర్షించడానికి ఎన్నో క్రయ విక్రయాల వ్యూహాలను చేపడతారు. ఈ వ్యూహాల కొరకు ఎంతో ఖర్చు చేస్తారు. వీటిలో శోధన ఖర్చులు, లావాదేవీ ఖర్చులు, అభ్యాస ఖర్చులు, ఖాతాదారుని నిలుపుకోవడం కొరకు కొన్ని సేవల మీద తగ్గింపులు ఉంటాయి. ఖాతాదారు ప్రస్తుత బ్యాంకును విడిచి మరొక బ్యాంకుకు వెళ్లకుండా ఉండే దానిని నిరోధించడం జరగాలి.

మార్కెట్ సంతృప్తికరంగా ఉండటంతో బ్యాంకింగ్ లో ఏదైనా ఆరోగ్యకరమైన పోటీ పోరుకు అవకాశాలు అంత గొప్పగా లేవని చాలా బ్యాంకులు గ్రహించాయి. అందువల్ల ఖాతాదారు నిలుపుదల కొరకు ప్రయాణాలు గతంలో కంటే చాలా ముఖ్యమైనవి మరియు సాంకేతికత ఇందులో గొప్పగా ఉపయోగపడుతుంది. దీనికోసం ఖాతాదారుని అర్థం చేసుకుని వారికి అందించే సేవలను మెరుగుపరచడంలో బ్యాంకులు చాల కష్టపడుతున్నాయి. వారి ప్రత్యేక అవసరాలన్నింటినీ తగిన ఆర్థిక ఉత్పత్తులు మరియు సేవలు తీర్చగలవు. ఫలితంగా ఖాతాదారు నిలుపుదలను మెరుగుపరుస్తాయి.

ఉదాహరణకు HDFC బ్యాంకు టెక్నాలజీ ద్వారా తన ఖాతాదారుల సమగ్ర వీక్షణను పొందడానికి పెట్టుబడి పెట్టినపుడు అది వెంటనే మెరుగైన సేవా నాణ్యతను చూపింది. ఇది సముపార్జన మరియు నిలుపుదల రేట్లు రెండింటిలో పెరుగుదలను ప్రతిబింబిస్తుంది. మరొక సందర్భంలో అమెరికన్ ఎక్స్ప్రెస్ తన వినియోగదారులను నిమగ్నం చేయడానికి సోషల్ మీడియాతో దాని లాయల్టీ పథకాన్ని ఏకీకృతం చేసింది. మొబైల్ బ్యాంకింగ్ అనేది బ్యాంకులు తమ ఖాతాదారులతో సన్నిహితంగా ఉండటానికి మరొక అద్భుతమైన మార్గం. US లో కస్టమర్లు క్రెడిట్ కార్డుకోసం దరఖాస్తు చేసుకోవచ్చు. మరియు పేపర్ వర్క్ అవసరం లేకుండా వారి స్కాన్డ్ ఫోన్ ద్వారా తక్షణమే నగదు నిల్వలను బదిలీ చేయవచ్చు.

ఖాతాదారుని మనోవేధనలు మరియు ఖాతాదారుని సంబాళించుకునే పద్ధతులు: ఈ రోజులలో బ్యాంకులు ఖాతాదారులను నిలబెట్టుకోవడం, భావి ఖాతాదారులకు ఎన్నో రకములైన అవకాశాలను, సౌకర్యాలను, ఉత్పత్తులను మరియు సేవలను మార్కెట్ ఆధారముగా అందిస్తున్నది. బ్యాంకింగ్ పోకడ మారింది. అలాగే ఖాతాదారుడు కూడా మారాడు. నిన్నటిలాగా ఖాతాదారుడు ఈరోజు లేడు. ఈ రోజు ఖాతాదారునకు ఎంతో పరిజ్ఞానం మరియు తమ హక్కులపై ఎంతో విశ్లేషణ ఉంది. అందువలన బ్యాంకులు తమ విధానాలను పునఃసమీక్షించుకోవాలి. అధునాతనంగా మారాలి. పోటీ ప్రపంచంలో పోటీని అందించాలి. పోటీని తట్టుకోవాలి. ఖాతాదారుల అన్ని నేపథ్యాలు వైవిధ్యంగా ఉండాలి. ప్రతి ఖాతాదారుని ఊహలకు అనుగుణంగా సేవలు ఉంటేనే, ఖాతాదారులు సంతృప్తి చెందుతున్నారు. అందువలన ప్రతి ఒక్కరు ఖాతాదారుని ప్రవర్తనను అర్థం చేసుకొని కొన్ని ప్రత్యేకమైన సేవలను అందించాలి. బ్యాంకు అధికారులు ఖాతాదారుల ఫిర్యాదులను ఎప్పటికప్పుడు పరిష్కరించాలి. ఖాతాదారుని సంతృప్తి కొరకు బ్యాంకు అధికారులు తప్పనిసరిగా ఫిర్యాదులను పరిష్కరించాలి. విషయంపై ఖాతాదారుడు సంతృప్తి చెందకపోతే ప్రత్యామ్నాయ పరిష్కారాలు వెదకాలి మరియు సూచించాలి. బ్యాంకులు సాంకేతికతలను ప్రదర్శిస్తూ ఖాతాదారులందరూ బ్యాంకుకు ఒక్కటే అనే సమానత్వ భావనను ప్రదర్శించాలి.

ఫిర్యాదుల రకములు :

ఖాతాదారుని ఫిర్యాదులు అనేవి బ్యాంకు సిబ్బంది ఖాతాదారులతో ప్రవర్తించే విధానంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. బ్యాంకులు ఖాతాదారులకు అందించే సేవలు మరియు వున్న సేవలు, బ్యాంకులు అందించే సేవల మధ్య వ్యత్యాసము వీటిపై ఫిర్యాదులు జరుగుతాయి.

1. బ్యాంకులో జమ చేసే డిపాజిట్లపై వచ్చే ఫిర్యాదులు: ఇవి ఈ క్రింది విధంగా ఉంటాయి.

- i. ఎటువంటి సరైన కారణము చూపకుండా ఖాతా తెరవకపోవటం.
- ii. ఖాతాకు సంబంధించిన వివరములు ఖాతాదారునికి చెప్పకపోవడం.
- iii. ఖాతాదారుని ఖాతాలో జమలు ఆలస్యంగా చెయ్యటం.
- iv. ఎక్కువగా రుసుములు వసూలు చేయటం.
- v. R.B.I మార్గదర్శకములు అనుసరించకుండా వెంటనే చెక్కులను జమ చేయకపోవడం.
- vi. నగదును ATM ఉపసంహరణ చేసుకోకపోయినా, ఖాతానుండి నగదును ఉపసంహరణ చేసినట్లుగా చూపించటం.
- vii. ATM లు సరిగ్గా పనిచేయకుండా వుండటం.
- viii. ఇతర ప్రాంతాల నుంచి వచ్చిన చెక్కుల క్లియరెన్స్ లో ఆలస్యం.
- ix. DD నకలును అందించడంలో ఆలస్యం.
- x. ఖాతాదారుల ఖాతాలలో వసూలయిన మొత్తములు, చెల్లింపుల మొత్తంల ప్రక్రియలలో ఆలస్యం.
- xi. వసూలు ఛార్జీల రుసుములు ఎక్కువగా పెంచడం.

2. క్రెడిట్ కార్డులకు సంబంధించిన ఫిర్యాదులు: క్రెడిట్ కార్డుకు సంబంధించిన ఫిర్యాదులు ఈ క్రింది విధంగా వుంటాయి. అవి

- i. క్రెడిట్ కార్డులు జారీ చేయకపోవడం.
- ii. అనుచిత కార్డుల జారీ
- iii. సరియైన సమయంలో బ్యాంకు ఖాతాకు సంబంధించిన నివేదికలు పంపకపోవడం
- iv. సేవా రుసుములు అధికంగా విధించటం
- v. భీమా ఫిర్యాదులను పరిష్కరించకపోవడం.
- vi. వసూళ్ల సమయంలో ఖాతాదారునిపట్ల అసభ్యకరంగా ప్రవర్తించటం.

3. ఋణాలకు సంబంధించిన ఫిర్యాదులు:

సాధారణం:

- i. ఎటువంటి కారణం చూపకుండా ఋణాలు మంజూరును తిరస్కరించటం.
- ii. ఋణ దరఖాస్తులపై ఆలస్యంగా స్పందించడం.
- iii. మంజూరు చేయని ఋణములపై విధించిన చార్జీలను తిరిగి చెల్లించకపోవడం.

ఫిర్యాదు విధానాలు: ఖాతాదారులు బ్యాంకు సేవలపై సంతృప్తి చెందకపోతే అతను ఫిర్యాదును చేసే అధికారం కలిగి ఉంటాడు.

1. ఖాతాదారులు తమ ఫిర్యాదును వ్రాతపూర్వకంగా గాని లేదా టెలిఫోన్ ద్వారా గాని లేదా SMS సందేశం రూపంలో గాని లేదా అంతర్జాల బ్యాంకింగ్ ద్వారా చేయవచ్చును.
2. సరియైన సమయము లోపల ఫిర్యాదుపై ఎటువంటి సమాధానము గాని లేదా ముందుగా గాని రాని సమక్షంలో, ఖాతాదారుడు బ్యాంకింగ్ అంబుడ్స్ మన్ కు గాని లేదా ఇతర చట్టపరమైన సంస్థల ద్వారా గాని ఫిర్యాదు చేయవచ్చును.
3. ఖాతాదారుని ఫిర్యాదుల వ్యవహారములో అంతర్గత యంత్రాగము: ఖాతాదారుడు తన ఫిర్యాదుకు సంబంధించిన అభిప్రాయాలను తెలుసుకొనుటకు ఈ క్రింది సాధనాలలో దేనినైనా ఉపయోగించు కోవచ్చును. ఎ) ఫోన్ లేదా బ్యాంకింగ్ హెల్ప్ లైన్లు, బి) కస్టమర్ కేర్ e-mail ద్వారా.

తన ఫిర్యాదునకు సంబంధించిన అభిప్రాయమును తెలుసుకొనుటలో బ్యాంకు ఖాతాదారునకు హక్కు గలదు. అయితే ఇవి సాధారణంగా లభ్యం కావు. పబ్లిక్ సెక్టర్ బ్యాంకులు వాటిపై అంతగా శ్రద్ధ పెట్టవు.

సాధారణంగా ఖాతాదారులు మూడు రకాలుగా ఉంటారు. మొదటిరకం ఖాతాదారు ఎటువంటి ఫిర్యాదు చేయక నిశబ్దంగా సంబంధాలు కొనసాగిస్తాడు. రెండవ రకం ఖాతాదారుడు కూడా ఎటువంటి ఫిర్యాదు చేయడు కానీ నిశబ్దంగా బ్యాంకు ఖాతాను వేరొక బ్యాంకు ఖాతాలోకి మారుస్తాడు. ఈ రెండు రకముల ఖాతాదారులు బ్యాంకులకు తమ సేవలను అభివృద్ధి పరచుకొనుటలో ఎటువంటి అవకాశము ఇవ్వరు. మూడవ రకం ఖాతాదారుడు పై రెండు

రకముల ఖాతాదారుల వలె గాక అవకాశములు ఇస్తారు. ఈ రోజు బ్యాంకులు ఖాతాదారుల ఫిర్యాదులను స్వీకరించి వెంటనే తగిన సమయంలోనే పరిష్కరిస్తున్నారు. నిర్లక్ష్యం చేయటం లేదు. అంతేకాదు వచ్చిన ఫిర్యాదులను విశ్లేషించుకుంటూ భవిష్యత్ మార్గాలను ఆటంకాలు లేకుండా సుగమం చేసుకుంటున్నారు.

ఫిర్యాదుల పరిష్కారము అనేది బ్యాంకు సిబ్బందితో చాల కష్టతరంగా ఉంటుంది. ఒక్కొక్కసారి బ్యాంకువారి దోషము లేకపోయినప్పటికీనీ కారణము తెలియనప్పటికీనీ బాధ్యత వహించవలసి వస్తుంది. అయినప్పటికీ బ్యాంకు సిబ్బంది ఖాతాదారులకు సంతృప్తికరమైన విషయ పరిష్కారం లేఖను అందించి సంతృప్తి పరుస్తుంది. ప్రతి ఫిర్యాదుకు అనేక కారణాలు ఉంటాయి. అవి వ్యక్తి కాకపోవచ్చు. బ్యాంకు బ్రాంచి (శాఖ) తప్పు కాకపోవచ్చు, వ్యవస్థ లోపము కాకపోవచ్చు. కార్యకలాపాల నిర్వహణ సమర్థతా లోపము కావచ్చు. సాంకేతికత సరిగా ఉండకపోవచ్చు. పని సామర్థ్యం తక్కువగా ఉండవచ్చు. పనిభారం అధికంగా ఉండవచ్చు. ఇటువంటి లోపాల వలన ఫిర్యాదులు ఏర్పడవచ్చు. కొన్నిసార్లు అనవసర ఫిర్యాదుల వలన బ్యాంకు సిబ్బంది మాటలు పడవచ్చు. కానీ మార్కెట్ దృష్ట్యా ఖాతాదారుడే సరైనవాడు. అతని మాటే సత్యము. ఎందుకంటే బ్యాంకులో ఖాతాదారునితో వ్యాపారం చేస్తున్నాయి. ఏది ఏమైనా అతని సంతృప్తియే ముఖ్యం. అందువలన ప్రతి ఫిర్యాదును తర్కించుకోవాలి. మరియు విశ్లేషించుకోవాలి. సమస్యకు మూల కారణాలు వేరే రకంగా ఉండవచ్చు. అవి బ్యాంకువారి చేతులలో ఉండకపోవచ్చు, అవి వారి బాధ్యత కాకపోవచ్చు. అయినప్పటికీనీ వాటిని (ఫిర్యాదులను) ఓర్పుతో, నేర్పుతో పరిష్కరించాలి.

ఫిర్యాదుల పరిష్కార యంత్రాంగము: సేవలు మెరుగుపరచడం అనేది ఒక నిరంతర ప్రక్రియ, ఖాతాదారుల అభిప్రాయాలు, మార్కెట్ విశ్లేషణలు మరియు వ్యవస్థనుంచి స్వీకరించబడిన ఫిర్యాదులు అనేవి ఎదుగుదలలో అవసరమైన పనిముట్లు. ఏ ఒక్క వ్యవస్థ మాపై మా ఖాతాదారుల నుంచి ఎటువంటి ఫిర్యాదులు లేవని చెప్పలేవు. అయితే వ్యవస్థలు ఖాతాదారులతో స్నేహపూర్వకంగా వుంటూ స్నేహపూర్వక భావనతో ఏమైనా లోపాలుంటే పరిష్కరించుకుంటారు. తప్పులను సరిదిద్దుకోవటం అందుకు తగిన సలహాలను అందించటం అనేది అభివృద్ధి పథంలో నడవాలి అనే ఏ సంస్థకైనా ఒక మంచి విషయం. చాలావరకు బ్యాంకులు ఫిర్యాదుల పరిష్కారాలకు, వ్యవహారాలకు, ఫిర్యాదుల పరిష్కార విభాగములను ఉంచుతారు. ఈ విభాగము ఖాతాదారుల ఫిర్యాదులకు సంబంధించిన విషయములపై పని చేస్తుంది. బ్యాంకు మేనేజర్లు కూడా ఖాతాదారులనుంచే ఫిర్యాదులందుకుని ఈ విభాగమునకు పంపిస్తారు. ఈ విభాగమునకు చెందిన అధికారులు ఫిర్యాదులను పరిశీలించి వాటికి సంతృప్తికరమైన పరిష్కారాలను తెలుపుతారు. ఫిర్యాదులకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చి సాధ్యమైనంతగా త్వరలో అన్ని స్థాయిలలోను పరిష్కారము తెలిపి సంతృప్తిపరుస్తారు.

సమస్యల పరిష్కారమునకు వినూత్న వ్యూహాలు: మనం బ్యాంకు సేవలను సంతృప్తికరంగా పొందటంలో మనకు చేదు అనుభవాలు ఎదురవుతాయి. అయితే 1990 సం. నుంచి బ్యాంకింగ్ సేవలు వాటి కష్టనష్టాలు, పరిష్కారాలతో ఎంతో అభివృద్ధి సాధించాయి బ్యాంకులు. ATM ల దగ్గరనుంచి అంతర్జాలం దాక, మొబైల్ బ్యాంకింగ్, బ్యాంకింగ్ పరిశ్రమ ఎన్నో వినూత్న సేవలను ఖాతాదారుని కేంద్రంగా ఉంచుకొని అందిస్తున్నది. కానీ ఖాతాదారుని ఆశలు, ఊహలు, అంచనాలు కూడా ఎక్కువగా ఉన్నాయి. బ్యాంకులో మొత్తంలో సేవలను మరింతగా అభివృద్ధిపరచుటకు

2011, 5 సెప్టెంబర్ లో రిజర్వ్ బ్యాంకు తన వార్షిక బ్యాంకింగ్ సభలో, దాని నివేదికలో పది పాయింట్లతో ఒక ప్రణాళికను రూపొందించింది. అవి.

1. ఫిర్యాదులు తగ్గింపు కొరకు మెరుగైన సేవలు: ఇందులో భాగంగా R.B.I. ఒక ప్రత్యేక విభాగం 1995లో ఖాతాదారుల ముందుకు తీసుకువచ్చింది. దీన్ని 2002, 2006, 2009 లో వివిధ మార్పులతో బ్యాంకులలో పరిచయం చేశారు.
2. ఖాతాదారుడు ఫిర్యాదులను మెయిల్ ద్వారా కానీ, నేరుగా బ్యాంకుకు వచ్చి తమ ఫిర్యాదును బ్యాంకులకు తెలియచేయవచ్చు. వీటిని 3 - 5 పని దినాలలో పరిష్కారం చేయవలెను.
3. నోడల్ అధికారులు వినియోగదారుల సేవలు, ఇబ్బందులు మరియు ఫిర్యాదుల కొరకు నియమింపబడతారు. ఖాతాదారుడు తమకు కలిగిన సమస్యలను ఈ అధికారికి విన్నవించుకోవచ్చు. ఈ నోడల్ అధికారి యొక్క వివరములు బ్యాంకులలో వినియోగదారులకు సమాచారం కొరకు వుంచబడును.
4. మానసిక వేధింపులు: అంబుడ్స్ మన్ పథకాలు వలన బ్యాంకు సేవలలో ఏమైనా లోపాలు ఉన్నట్లయితే వారు పరిష్కారం చూపుతారు. కానీ ఖాతాదారుడు మానసిక వేధింపులకు గురిఅయి పరిహారం కోరినట్లయితే కోర్టు ద్వారా పొందవచ్చు. ఈ మానసిక వేధింపులు గురించి బ్యాంకులకు సంబంధించిన కమిటీలో విశ్లేషించి పరిహారం ఖాతాదారునకు అందాచేస్తారు.
5. లోన్లకి సంబంధించిన సమాచారం: చాలామంది ఖాతాదారులు తమ లోనులకు సంబంధించిన సమాచారం తెలియక ఇబ్బంది పడుతుంటారు. దానికి R.B.I బ్యాంకులు అన్నింటికీ తమ ఖాతాదారులకు ఎప్పటికప్పుడు రుణాలకు సంబంధించిన వివరాలు కట్టవలసిన తేదీలు, చార్జీలు అన్ని తమ ఫోనులు / ఈమెయిల్ కు ఇవ్వవలసినదిగా సూచనలు ఇచ్చినది

సారాంశము

ఖాతాదారునికి సేవలు, సమస్యలు - వాటి పరిష్కారాలు కొరకు ఎన్నో పథకాలు మరియు వ్యూహాలు అందరికీ అందుబాటులోకి తీసుకువస్తున్నారు. వీటివలన బ్యాంకులకు మాత్రమే కాకుండా ఖాతాదారులకు కూడా లాభం చేకూరుస్తుంది. R.B.I. బ్యాంకింగ్ రంగంలో ఎన్నో వినూత్న సేవలు మరియు పథకాలను బ్యాంకులకు అందచేసినది. వినియోగదారులు ఎలాంటి ఇబ్బందులకు గురవ్వకుండా తక్షణ పరిష్కారాలకు బ్యాంకులు ఎంతో పాటు పడుతున్నాయి.

ప్రశ్నలు:

బ్యాంకులు ఏ విధముగా ఖాతాదారులయొక్క సమస్యలను పరిష్కరిస్తున్నాయి?

ఖాతాదారుని ఫిర్యాదులను వివరించుము.